

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 19. JUNJA 1980

ŠTEVILKA: 24 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Želežar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SZ – Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV KOT FAKTOR PRODUKTIVNOSTI

Produksijska sredstva kot materialna osnova dela in razvoja so v naših družbenoekonomskih pogojih družbena lastnina, ki je dana v upravljanje delavcem, združenim v okviru temeljnih organizacij združenega dela. Delavci oziroma delovni kolektivi so pri tem dolžni, da s temi sredstvi v svojem interesu kakor tudi v interesu celotnega združenega dela in družbene skupnosti dobro gospodarijo in skrbno upravljajo.

Bistveni sestavni del tega upravljanja je tudi upravljanje oziroma odločanje o usmerjanju doseženih sredstev za razširjeno reprodukcijo in s tem tudi o načinu financiranja družbene reprodukcije. Glede samega odločanja o razširjeni reproduk-

ciji so temeljne organizacije združenega dela dolžne svoja sredstva razširjene reprodukcije usmerjati v tiste investicijske naložbe, ki zagotavljajo med ostalim tudi visoko družbeno produktivnost dela. Z institucionalnim uveljavljanjem od-

nosov združevanja dela in sredstev kot vsebinsko novimi odnosi v sistemu in procesih financiranja enostavne in razširjene reprodukcije se je povečala tudi posredna vloga bank pri povečanju družbene produktivnosti dela.

Čim hitrejši je družbenoekonomski ter tehnično-tehnološki razvoj ob poudarjeni decentralizaciji upravljanja v posameznih celicah družbenoekonomskega sistema, tem večja je potreba po koncentraciji in združevanju sredstev, da bi lahko posamezni ekonomski subjekti v okviru celotne družbene reprodukcije sledili temu razvoju. Težko si je zamisliti, da bi posamezen subjekt gospodarjenja, pa naj je še tako akumulativen, sam v relativno kratkem roku ustvaril zadostna denarna sredstva za svoje razvojne investicijske naložbe, ki bi omogočale povečanje njegove in družbene produktivnosti kot enega od osnovnih faktorjev dolgoročnega povečanja realnega dohodka, ki predstavlja vir za trajnejše zadovoljevanje osebne, skupne in splošne potrebe, kakor tudi za sklade za širjenje materialne osnove dela in za socialno varnost zaposlenih. Motiv dohodka je v procesu združevanja dela in sredstev zelo pomemben, vendar ne prevladujoč motiv, čeprav je v tej ali

V MAJU NEKOLIKO BOLJŠE S POLPROIZVODI

V mesecu maju se je situacija z dobavo polproizvodov iz tujih virov v primerjavi z aprilom precej izboljšala. Med temi dobavami je bilo dobrih 60 % slabov za potisno peč in toplo valjanih trakov za TOZD Hladna valjarna Jesenice, ki bodo zadostovali za nekoliko daljše obdobje. Ostalih polproizvodov, predvsem toplo valjanih trakov za TOZD Hladna valjarna Bela je bilo precej manj in zato so bile še precejšnje težave. To velja predvsem za TOZD Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Bela, Žičarna in Profilarna.

Rezultat je bil ta, da smo pri skupni proizvodnji zaradi načrtovanja in ne izvedenega letnega remonta v TOZD Valjarna blumingštel v primerjavi z gospodarskim načrtom povečani program dosegli s 96,6 % (gospodarski načrt 98,3 %). Program gotove proizvodnje, ki je bil zaradi predvidenega pomanjkanja polproizvoda znižan, smo realizirali samo s 87,6 % (gospodarski načrt 84,1 %).

TOZD PLAVŽ

Oba plavža sta dosegla v preteklem mesecu doslej največjo mesečno proizvodnjo 15.741 ton ob najnižji

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje na 7. strani)

DANES PROGRAMSKO – VOLILNA KONFERENCA ZSMS ŽELEZARNE

Danes ob 17. uri bo v spodnjih prostorih restavracije Kazina programsko-volilna konferenca ZSMS železarne Jesenice, na kateri bodo mladi iz osnovnih organizacij ZSMS TOZD in delovnih skupnosti ocenili in analizirali delo ter rezultate prizadevanj v preteklem obdobju, izvolili novo predsedstvo, predsednika, sekretarja in člane nadzornega odbora ter sprejeli program dela za prihodnje obdobje. Ob koncu bodo tudi podelili priznanja najbolj aktivnim in prizadevnim mladincem iz osnovnih organizacij.

Temeljna izhodišča za delo mladih v Železarni morajo biti osnovne organizacije ZSMS, zato je bila poglavitna naloga predsedstva koordinacijskega sveta ZSMS Železarne

v preteklem obdobju usmerjena predvsem na celovito vključevanje mladih v vsa aktualna družbenopolitična dogajanja. Delo z osnovnimi

(Nadaljevanje na 5. strani)

PREDSEDSTVO OK ZSDL PODPRLO IZHODIŠČA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V OBČINI

Na seji predsedstva občinske konference SZDL Jesenice v ponedeljek, 16. junija, so osrednjo pozornost namenili poročilu in predlaganim usmeritvam in sklepom koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje pri OK SZDL Jesenice. Razen tega so obravnavali in sprejemali kandidacijska in volilna pravila za predsednika in podpredsednika skupščine občine, samoupravni sporazum o programskem, tehničnem in ekonomskem sodelovanju med LRP in RTV Ljubljana ter ugotovitve in sklepe o kmetijstvu v občini, ki so bili oblikovani na osnovi poročil in razprave na predhodni seji predsedstva.

Predsednik koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje, ki deluje pri občinski konferenci SZDL od meseca marca letos, Tone Varl je

v svojem poročilu poudaril, da je imel odbor nalogo, da na osnovi predlogov sprejme stališča in smeri

(Nadaljevanje na 8. strani)

ZBORI SKUPŠČINE O KMETIJSTVU, VARSTVU SPOMENIKOV, ZELENIH POVRŠIN ...

Predsedniki zborov skupščine občine Jesenice sklicujejo prihodnji teden redne seje zborov, in sicer družbenopolitičnega zbora v ponedeljek, 23. junija, zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti pa v torek, 24. junija. Na ločenih sejah bodo obravnavali naslednja skupna vprašanja:

ORGANIZACIJA IN DELOVNA PODROČJA UPRAVNIH ORGANOV SKUPŠČINE OBČINE

Nadaljnji razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja zahteva tudi ustrezno delovanje

vseh institucij političnega sistema od občine do federacije, katerih delovanje mora biti resnično odprto, sposobno, kvalitetno, racionalno in učinkovito. Natančno osnovo in

(Nadaljevanje na 9. strani)

Kadarkoli smo zanemarili vrline komunistov, se je zmanjšal njihov vpliv med ljudstvom. To se je dogajalo vselej takrat, kadar so izključno osebni interesi začeli delovati na zavest in obnašanje komunistov, kadar so pozabili, da so vojaki revolucije in kadar so začeli zanemarjati in odrivati ideale, ki smo jih izpisali na našo zastavo. V takih okoliščinah tudi vpliv komunističnega zgleda slabi in temni.

Tudi danes moramo zastaviti vprašanje: kakšne vrline morajo imeti komunisti? Predvsem morajo prednjačiti v boju za socialistično samoupravljanje. Razumeti morajo okoliščine, bistvo in resnične tokove naših revolucionarnih gibanj. Hkrati pomeni to negovanje osebnih lastnosti, ki so vedno odlikovale komuniste, to pa so skromnost, požrtvovalnost, nesebičnost, zavzetost, zmagovita vsa tistega, kar je napredno in humano. Komunisti morajo biti tudi samokritični in načelno sodelovati v boju mnenj. Svoje besede morajo potrjevati z dejanji. Zame ni komunist tisti, ki se v besedah strinja s sklepi, dela pa ravno nasprotno, česar je bilo pri nas nekaj časa precej.

Sleheri pravi komunist mora delovati ustvarjalno in mobilizatorsko, kot revolucionar se mora boriti za napredek naše socialistične družbe; kdor za to ni pripravljen, zanj ni prostora v zvezi komunistov. To velja zlasti za tiste na vodilnih položajih ...

Predsednik Tito na X. kongresu ZKJ – 1974

Varilec – tekmovalce pri obdelavi tekmovalnega kosa v konstrukcijski delavnici (Foto S. Kokalj)

ANGAŽIRANJE MLADIH PRI DEMOKRATIČNEM ODLOČANJU O VSEH VPRAŠANJIH

Danes se bodo delegati osnovnih organizacij ZSMS temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne zbrali na programsko-volilni konferenci in poleg volitev svojih organov sprejeli tudi programska izhodišča za svoje delo v naslednjem obdobju. Delegati pa bodo ocenjevali tudi dosedanje delo tako koordinacijskega sveta ZSMS Železarne in njegovega predsedstva, kakor tudi delo osnovnih organizacij ZSMS v Železarni.

Prav gotovo bo konferenca morala dovolj preudarno in kritično oceniti delo ZSMS v Železarni, predvsem pa poiskati vzroke za velika nihanja v delu osnovnih organizacij. To pa je dovolj odgovorna naloga, kajti iz tega bi morala izhajati tudi programska usmeritev za naslednje obdobje. Za tako oceno pa imajo mladi dovolj izhodišč, poleg kongresa ZSMS in ZSMJ, sta najbližja desetletja seja predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, na kateri so obravnavali vključevanje mlade generacije v družbeno življenje in program aktivnosti ZSMS v letu 1980 pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije.

Stane Dolanc je na omenjeni seji centralnega komiteja med drugim dejal, da imajo Zveza komunistov in vse subjektivne sile družbe zdaj veliko odgovornost, da zagotove možnosti za takšno družbeno in politično angažiranje mlade generacije, se pravi takšne družbene in sistemske pogoje, v katerih bo mladina neposredno in enakopravno sodelovala pri samoupravnem demokratičnem odločanju o vseh vprašanjih, ne samo o tistih, ki se tičejo njenega položaja, temveč o vseh vprašanjih dela in življenja delovnih ljudi sploh.

Seveda pa bi bilo ob navedeni opredelitvi povsem napačno, če bi mladi le čakali, da jim tak položaj zagotovijo in priborijo drugi. Mladi si morajo s svojo dejavnostjo osvojiti položaj v prvih vrstah družbenega prizadevanja in boja za uresničevanje in funkcioniranje našega sistema. To pa zahteva predvsem v našem konkretnem primeru čvrstejšo organiziranost mladih in veliko bolj skrbno in odgovorno kadrovsko politiko ter kritičnost in spoštovanje kvalitete pri izboru mladih na odgovorne funkcije. Pri tem smo bili večkrat nedosledni in za to najbrž tudi ni bilo željenih rezultatov.

Ko je predsednik Tito na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije govoril o mladih, je med drugim dejal: »Delegatski sistem in razvoj samoupravljanja sta ustvarila še večje možnosti, da je mladina navzoča in mnogo bolj aktivna tam, kjer se sprejemajo sklepi, kjer se vpliva na spreminjanje odnosov in na ves nadaljnji razvoj družbe. To daje mlademu rodu veliko priložnost, da se uveljavi, da ni odmaknjen od političnega odločanja in da v celoti uveljavi vlogo, ki mu v naši družbi pripada. S tem se bodo širile možnosti, da so mladi tako kot vsi drugi delovni ljudje zares svobodni, da pa za takšno svobodo prevzemajo tudi konkretno odgovornost.«

Tudi mladi v naši Železarni so v preteklosti že nešteto dokazali svojo zrelost in pripravljenost prevzemati velike odgovornosti. Iz poročil za konferenco so vidni tudi zelo spodbudni uspehi mladih in ravno zategadelj smo prepričani, da bo konferenca še bolj spodbudila aktivnost mladih v Železarni v samoupravnem in družbenopolitičnem življenju in da bodo mladi postali prvi borci za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

POZDRAVLJENI INVALIDI DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SZ

V soboto, 21. junija, se bodo že tretjič srečali invalidi delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne in sicer tokrat v organizaciji aktivna invalidov naše železarne.

Po jutranjem zboru vseh udeležencev v športnem parku v Podmežakliji se bodo invalidi pomerili v kegljanju na asfaltu, šahu in streljanju z zračno puško, ostali udeleženci srečanja pa se bodo odpeljali z avtobusi na ogled begunjskih zaporov in grobišča talcev v Begunjah in Dragi, Prešernove rojstne hiše v Vrbi in Blejskega jezera. Vsi udeleženci pa se bodo zbrali na skupnem kosilu na Pokljuki, kjer bo tudi razglasitev rezultatov športnih tekmovanj in podelitev priznanj. Po kosilu bo tovariško srečanje invalidov vseh treh delovnih organizacij.

Tako kot vsa srečanja med slovenskimi železarji in predelovalci tudi to postaja že tradicionalno in daje svoj prispevek h krepitvi tovarštva in solidarnosti v veliki družini delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Toplo pozdravljamo invalide delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne in jim želimo med nami prijetno bivanje in dobre športne rezultate na tekmovanjih.

22. JUNIJ – DAN CIVILNE ZAŠČITE

Letos bodo pripadniki štabov in enot civilne zaščite ter vse tiste organizacije in službe, ki se vključujejo v delovanje civilne zaščite, drugič proslavile 20. junij – dan civilne zaščite.

Predvidene aktivnosti ob 20. juniju imajo predvsem delovni značaj. Službe civilne zaščite bodo na slavnostnih slianstvih analizirali in ocenjevali rezultate razvoja civilne zaščite. Nekateri štabi civilne zaščite so se odločili tudi za izvajanje taktičnih vaj s svojimi enotami. Vaje bodo izvajali z raznimi predpostavkami, tako za primer vojne kakor za primer elementarnih ali drugih nesreč.

Na slavnosti seji občinskega štaba civilne zaščite, ki bo v petek, 20. junija, ob 19.30 bodo podeljena priznanja posameznikom za dolgoletna uspešna prizadevanja pri razvoju civilne zaščite, tako na ravni občine kakor tudi krajevnih skupnosti ter organizacij združenega dela.

Občinski štab civilne zaščite je na svoji seji 4. junija sprejel sklep, da se letos ob dnevu civilne zaščite podelijo priznanja štirim pripadnikom civilne zaščite z naslednjo utemeljitvijo:

Slavku Tarmanu, članu občinskega štaba civilne zaščite za RBK zaščito. Slavko Tarman si že vrsto let uspešno prizadeva za dobro usposobljenost specializiranih RBK enot civilne zaščite in za organizirano izvajanje RBK zaščite prebivalstva in delovnih ljudi v slučaju vojne. Zato danes lahko trdimo, da bomo z dobro izurjenimi pripadniki RBK enot, opremljenimi s sodobno opremo uspešni tudi pri zaščiti pred RBK bojnimi sredstvi, katerih uporaba v vojni bi predstavljala najtežjo in obsežnejšo agresijo nad civilnim prebivalstvom.

Karlu Trampe, članu občinskega štaba civilne zaščite za protipožarno varnost, ki je hkrati tudi poveljnik občinske gasilske zveze.

Karl Trampe ima dolgoletne posebne zasluge za uspešno povezovanje prostovoljnih gasilskih društev s specializiranimi gasilskimi enotami civilne zaščite krajevnih skupnosti ter pri izvajanju in načrtovanju priprav gasilskih enot za slučaj vojne, elementarnih in drugih nesreč. Takšen način dela je imel velik pomen za dosegeno stopnjo pripravljenosti gasilskih enot civilne zaščite, predvsem v krajevnih skupnostih. Trdimo lahko, da so gasilske enote civilne zaščite trenutno najbolj usposobljene med vsemi specializiranimi enotami ter pripravljene tudi za izvajanje drugih ukrepov civilne zaščite.

Janku Perne, poveljniku štaba civilne zaščite krajevnih skupnosti Sava.

Kot poveljnik štaba v KS Sava ima velike zasluge za dobro organizacijo in pripravo civilne zaščite v krajevni skupnosti. S svojim vzornim in neprekinjenim delom na področju civilne zaščite je vplival na aktivnost celotnega štaba. Občinski štab civilne zaščite ocenjuje, da je štab civilne zaščite KS Sava po razporeditvi Janka Perneta na dolžnost poveljnika dosegel pri zagotavljanju pripravljenosti civilne zaščite takšen razvoj, ki mora biti zgled štabom v ostalih krajevnih skupnostih.

Valentinu Jeršinu, poveljniku štaba civilne zaščite Železarni Jesenice.

Valentin Jeršin je bil med prvimi, ki je sodeloval pri ustanavljanju organizacij in usposabljanju enot civilne zaščite v Železarni. Svojo pomembno dolžnost poveljnika štaba civilne zaščite v strateško pomembni organizaciji združenega dela z več tisoč zaposlenimi odgovorno, vestno in uspešno opravlja že vrsto let.

Vzorna pripravljenost civilne zaščite Železarni, za katero ima velike zasluge tov. Jeršin, zagotavlja zaščito delavcev in materialnih dobrin v slučaju vojne, elementarnih ali drugih nesreč.

Poleg navedenih priznanj bo štabu civilne zaščite krajevnih skupnosti Sava podeljena zvezna plaketa civilne zaščite, ki je najvišje priznanje na področju civilne zaščite.

Občinski štab civilne zaščite je predlog za podelitev tega visokega priznanja utemeljil s sledečo obrazložitvijo:

Štab civilne zaščite KS Sava si že več let prizadeva za čimboljšo organizacijo civilne zaščite ter usposobljenost svojih članov in namestnikov ter pripadnikov specializiranih enot, kakor tudi za pripravo prebivalstva na samozaščito. Večje uspehe je v tem letu dosegel pri ustanavljanju splošnih enot civilne zaščite v posameznih stanovanjskih zgradbah ali za več zgradb skupaj.

Dosledno načrtuje in se pripravlja za izvajanje vseh ukrepov civilne zaščite, pri tem pa celotne svoje priprave usklajuje z vsemi nosilci civilne zaščite na njihovem območju

in s sosednjimi krajevnimi skupnostmi.

Sposobnost za hitro in učinkovito ukrepanje je štab civilne zaščite KS Sava že večkrat dokazal ob različnih elementarnih nesrečah, kakor tudi ob širših vajah civilne zaščite na območju občine Jesenice.

Ena od aktivnosti ob dnevu civilne zaščite bo tudi tekmovanje gasilskih enot civilne zaščite 21. junija ob 8. uri na poligonu poklicne gasilske in reševalne čete Železarni. Tekmovanje predstavlja zaključek dopolnilnega usposabljanja teh enot v letu 1980, ki ga je organiziral občinski štab civilne zaščite v sodelovanju z občinsko gasilsko zvezo ter poklicno gasilsko in reševalno četo Železarni.

Preteklo soboto so delavci tovarne Krušik iz Valjeva obiskali našo železarno in si med drugim ogledali tudi tehnični muzej (Foto S. Kokalj)

TEDENSKA INFORMACIJA

V začetku junija smo začeli izdajati kratke tedenske informacije. Doslej so izšle tri številke. Od nekaterih delavcev smo zvedeli, da zanje sploh še ne vedo, zato naj prek Železarnja opozorimo vse delavce na to novost obveščanja.

Zaostrena splošna gospodarska situacija, ki se v železarni Jesenice še močneje odraža, zahteva vrsto konkretnih ukrepov na posameznih področjih – še posebej, ker smo tudi prvo četrtletje v Železarni kot celoti zaključili z izgubo.

Rezultati široke in vsestranske akcije bodo učinkoviti le, če bomo z uresničevanjem ukrepov, pojavljanjem novih problemov in njihovim reševanjem sproti seznanjali vse delavce.

Čeprav imamo vrsto rednih in običajnih informacij o proizvodnji, samoupravi, strokovni in poslovni aktivnosti v Železarni ter redno tedensko glasilo Železarnja, so predstavniki družbenopolitičnih organizacij dali pobudo, da bi začeli izdajati redne tedenske informacije.

Železarni ima namreč zaradi svoje razširjenosti skoraj po vsej Jugoslaviji nekatere omejitve pri objavljanju posameznih informacij in podatkov, ki so internega značaja in je boljše, če ne gredo v širšo javnost. Delavci v Železarni pa bi morali biti seznanjeni tudi z njimi.

Zato je odbor za informiranje na svoji zadnji seji osvojil pobudo družbenopolitičnih organizacij o izdajanju tedenskih informacij ter sprejel tudi njihovo okvirno vsebinsko zasnovo.

Informacije pripravlja center za proučevanje samoupravljanja in informiranje na osnovi prispevkov posameznih služb in temeljnih organizacij, kjer so za njihovo zagotovitev zadolženi vodje. Izhajajo vsak ponedeljek (torej med dvema številkami Železarnja), zato mora biti gradivo zanje na centru najkasneje do vsakega petka zjutraj.

Odbor za informiranje je sklenil, da morajo biti informacije kratke, obravnavati pa morajo najaktualnejše dogodke v tistem tednu s posebnim poudarkom na uresničevanju stabilizacijskih programov (uspehi in neuspehi) in odpravljanju izgub.

Vsaka samoupravna delovna skupina dobiva po nekaj izvodov, ker bi bila naklada za vsakega delavca previsok strošek, vendar pa mora vodja zagotoviti, da bo z njeno vsebino resnično seznanjen vsak delavec (lahko kroži, jo preberejo na sestanku, objavijo na oglasni deski oziroma izberejo drug način).

S prvimi tremi informacijami smo nekaj ciljev že dosegli – kratke in aktualne so, vendar še ne pokrivajo vseh področij in vedno tudi ne sežejo v srž problemov. Temeljne organizacije nam zelo redko pošljejo kak prispevek, čeprav je bila na odboru za informiranje posebej poudarjena zahteva, da v njih sodelujejo tudi

Prebivalci in delovni ljudje, kakor tudi pripadniki civilne zaščite, si bodo lahko ogledali tudi tipsko zaklonišče za 200 varovancev in delavcev vrtca v šolskem centru na Plavžu od 20. do 23. junija od 8. do 18. ure.

Zaklonišče je opremljeno z vso potrebno opremo in bo tako nazorno prikazan sistem zaklanjanja v zaklonišču, ki lahko traja v slučaju vojne neprekinjeno do sedem dni ter zagotavlja zaklonjenim visoko stopnjo varnosti tudi v primeru uporabe RBK bojnih sredstev.

Ogled gasilskega tekmovanja in tipskega zaklonišča ima tudi za cilj krepiti samozaščitno delovanje v vojni in ob elementarnih nesrečah ter drugih nesrečah, zato je zaželeno, da bi si navedene aktivnosti ogledalo čim več delovnih ljudi in občanov.

Sodelavci pri ASEA električni peči (Foto I. Kučina)

DELEGATKA IMA BESEDO

V izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata TOZD Jeklovlek opravlja funkcijo tajnice VOJKA LEGAT. Pisanje zapisnikov, zbiranje potrebnih podatkov, skratka vsa korespondenca. V nazivu njenih del in nalog v delovnem razmerju pa je zapisano »evidenčarica«, pa nas je najprej zanimalo, kakšno delo je to. Na kratko ga je »azložila« takole:

Natančna evidenca tako proizvodne kot porabe. Obdelava in sortiranje podatkov. Čez mojo mizo gredo praktično vsi podatki, ki zadevajo poslovanje naše temeljne organizacije.

Lahko daste svojo oceno poslovanja...

V podrobne podatke se ne bi spuščala. Lahko pa rečem, da poslujemo dobro. Delo je utečeno, plan dosega in presegamo, bistvenih tehnoloških problemov, mislim, ni. Delo na normo stimulatивно deluje.

Bliza se dopustniška sezona. Bodo delavci koristili usluge naših počitniških domov? Tudi čas sindikalnih izletov je. Ali imate tudi vi kaj podobnega v programu?

Termini za oddihe so razdeljeni. Upam, da v zadovoljstvo večine. Vsem pa je nemogoče ustreči, saj so kapacitete omejene, povpraševanje po mestih je vsako leto večje. Namestniki smo organizirali spomladanski izlet, ki bi bil združen s počitništvom spomina našega dragega predsednika. Ta izlet smo preložili na jesen. V temeljni organizaciji nas je okoli 130, vendar je včasih izredno težko pridobiti toliko interesentov za izlet, da bi bil avtobus poln. Tu in tam se odločimo za izvedbo piknika, redno pa se tega ne lotimo, ker tudi zanje ni posebnega navdušenja.

Iz spoznanj v drugih temeljnih organizacijah se da zaključiti, da so kulturni referenti osnovnih organizacij zgolj razpečevalci ponudb – vstopnic za kulturne prireditve, zlasti gledaliških predstav. Je tudi pri vas tako?

Kolikor vem, je to res. Tudi za gledališke predstave ni dosti zanimanja in ponujenih abonmajskih kart vedno ne uspemo razdeliti. Ne izključujem pa tudi tega, da morda tudi naš kulturni referent ni dovolj dinamičen in uporen.

Na vprašanje, če sama hodi v gledališče, se Vojka v zadregi nasmeje, da skoraj ne. Ni časa. Študij ob delu, pa tudi oddaljenost od gledališke hiše (odma je z Brega pri Zirovnici). »Se do knjige zadnje čase ne pridem več. Pa je to zelo narobe!«

Treba je v opravičilo povedati, da Vojka le pride do knjige. Veliko bolj zahtevne študira na dopisni šoli marksizma, v katero so jo predlagali kot članico zveze komunistov.

Ali ohranjate stike z upokojenimi, nekdanjimi delavci jeklovleka?

Ob tridesetletnici obstoja jeklovleka smo jih povabili in jim razkazali obrat, kakršen je danes. Pogostili smo jih, jim pripravili skromna spominska darila in se pogovorili z njimi. Na izlete jih običajno ne vabimo, le na Kozaro pred dvema letoma so šli z nami. Z nekaterimi se srečamo tudi na občnih zbiorih osnovne organizacije.

Morda še besedo, dve o problemih v TOZD in socialni pomoči?

Pri delitvah socialnih pomoči nimamo izdelanega kriterija, ampak se poverjeniki iz vseh skupin (enajst jih je) dogovorijo in odločajo po lastni presoji. Kakšnih posebnih težkih problemov ni, pa vendar je včasih pomoč potrebna in dobrodošla.

Kako poteka obveščanje o delovanju osnovne organizacije sindikata v delovnih skupinah?

Predpostavljajte, da kot delavka v vodstvu temeljne organizacije nimam preveč jasne predstave o tem, kako se informacije pretakajo med delci v proizvodni hali. Sodeč po potekih sestankov pa menim, da je obveščanje dobro in tekoče. Zapisnikov po delovnih skupinah ne pošiljam, pa bi bilo mogoče dobro.

Da izvršni odbor osnovne organizacije sindikatov vzorno deluje, dokazuje tudi »srebrni znak« za večletno vzorno in učinkovito delovanje v interesu članstva, ki ga je osnovni organizaciji sindikata TOZD Jeklovlek podelilo predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice.

HITREJE DO TEMELJEV SREDNJEROČNEGA PLANA

Ponedeljkova skupna seja strokovnega in poslovnega kolegija Železarni je imela eno samo točko dnevnega reda: člani so obravnavali razvojno usmeritev za prihodnje srednjeročno obdobje 81 – 85, ki bo osnova za temelje plana in samoupravni sporazum o temeljih plana.

Izhodišča za izdelavo gradiva po posameznih temeljnih organizacijah so bila skupna – vključena je izgradnja jeklarne 2, planirana je desetodstotna rast izvoza, zaposlenost naj bi ostala na sedanjem nivoju. Osnovna predpostavka pripravljalcev gradiva pa je bila počasnejša rast količine izdelkov v primerjavi z vrednostjo njihove realizacije. To pomeni usmeritev v kvalitetni asortiment in v lastno proizvodnjo jekla, ker na uvoz iz znanih razlogov ne moremo računati.

V razpravi je prišlo do izraza več pomislekov, ki jih bo treba še v tem tednu razčistiti, da bi prišli v juniju do predloga temeljev plana. Poglejmo le nekatere:

– ali bomo uspeli ob odplačevanju obveznosti za jeklarne 2 zagotoviti najnujnejše pogoje za skupno in osebno potrošnjo,

– premalo smo usmerjeni k višjim oblikam predelave, kar pa je pogojeno s premajhnimi količinami proizvodov,

– odločiti se med ploščatim in okroglim žičnim delom, ker so pri slednjem večje perspektive

– posebno izpostavljen je bil kadrovski problem, saj bo potrebno več naporov kot doslej za notranje kadrovske premike, za dodatno

dij ob delu, pa tudi oddaljenost od gledališke hiše (odma je z Brega pri Zirovnici). »Se do knjige zadnje čase ne pridem več. Pa je to zelo narobe!«

Treba je v opravičilo povedati, da Vojka le pride do knjige. Veliko bolj zahtevne študira na dopisni šoli marksizma, v katero so jo predlagali kot članico zveze komunistov.

Ali ohranjate stike z upokojenimi, nekdanjimi delavci jeklovleka?

Ob tridesetletnici obstoja jeklovleka smo jih povabili in jim razkazali obrat, kakršen je danes. Pogostili smo jih, jim pripravili skromna spominska darila in se pogovorili z njimi. Na izlete jih običajno ne vabimo, le na Kozaro pred dvema letoma so šli z nami. Z nekaterimi se srečamo tudi na občnih zbiorih osnovne organizacije.

Morda še besedo, dve o problemih v TOZD in socialni pomoči?

Pri delitvah socialnih pomoči nimamo izdelanega kriterija, ampak se poverjeniki iz vseh skupin (enajst jih je) dogovorijo in odločajo po lastni presoji. Kakšnih posebnih težkih problemov ni, pa vendar je včasih pomoč potrebna in dobrodošla.

Kako poteka obveščanje o delovanju osnovne organizacije sindikata v delovnih skupinah?

Predpostavljajte, da kot delavka v vodstvu temeljne organizacije nimam preveč jasne predstave o tem, kako se informacije pretakajo med delci v proizvodni hali. Sodeč po potekih sestankov pa menim, da je obveščanje dobro in tekoče. Zapisnikov po delovnih skupinah ne pošiljam, pa bi bilo mogoče dobro.

Da izvršni odbor osnovne organizacije sindikatov vzorno deluje, dokazuje tudi »srebrni znak« za večletno vzorno in učinkovito delovanje v interesu članstva, ki ga je osnovni organizaciji sindikata TOZD Jeklovlek podelilo predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice.

V MAJU NEKOLIKO BOLJŠE S POLPROIZVODI

(Nadaljevanje s 1. strani)

specifični porabi vsipnega koka 642 kg/tono grodlja (suhi koks 587 kg/t). Tudi kvaliteta izdelanega grodlja je bila dobra, saj je bila povprečna vsebnost žvepla 0,052 %.

TOZD JEKLARNA

Gospodarski načrt skupne proizvodnje je bil v aprilu dosežen s 97,6 %, in sicer v martinarni nekoliko nižje s 96,8 % in v elektro jeklarni nekoliko višje s 98,9 %. V martinarni je bilo nekaj težav zaradi okvare na SM peči 07 in je obratovala štiri dni le s štirimi SM pečmi. V elektrojeklarni je bilo v maju zaradi neustrezne kvalitete odpisanih 400 ton dinamo jekel.

Izpolnjevanje proizvodnega programa je bilo v martinarni s 91,4 % (april 87,0 %) precej boljše in v elektrojeklarni s 85,3 % precej slabše kot v predhodnem mesecu (april 89,0 %).

Na napravi za kontinuirno vlivanje je bilo odlihtih 2.881 ton blumov, kar je za deset ton več kot v aprilu in 119 ton manj, kot je bilo načrtovano. Še vedno je bilo nekaj težav z livnimi ponvicami.

TOZD LIVARNA

Livarna je dosegla v maju načrtovano skupno proizvodnjo s 102,6 %. Zunanji naročnikom je bilo prodanih 69,8 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

V maju je bil v tej valjarni po gospodarskem načrtu predviden letni remont, ki pa ni bil izveden. Zato je bila z operativnim programom povečana količina skupne in gotove proizvodnje, ki pa nista bili doseženi. Bilo je preveč zastojev, in sicer 34,84 % na obratovalni čas ali za 2,63 % več kot v aprilu, medtem ko je bilo v valjarni štekel nekaj težav s polproizvodom. Poleg tega tudi obratovalna kampanja potisne peči, ki je bila v času od 10. do 27. maja, ni najbolje uspela, saj je bilo prevajanih le 7.020 ton slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Edini vzrok, da ta valjarna ni dosegla načrtovane skupne proizvodnje, je bila premajhna količina razpoložljivega polproizvoda. Na obratovalni čas je bilo 41,3 % zastojev, od tega 3,94 % zaradi pomanjkanja vložka. Poleg tega je bilo iz istega vzroka v tem mesecu prevajanih tudi 530 ton gredic 52 mm kvadrat, pri katerih znatno pada storilnost valjanja zaradi znatno manjše teže.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V mesecu aprilu je bil izveden letni remont te valjarne, ki je povzročil izredno znižanje medfaznih zalog. Zato v maju ni bilo mogoče nadoknaditi celotne količine in je to tudi glavni vzrok nižje skupne in

gotove proizvodnje, čeprav je bila načrtovana količina valjane pločevine dosežena.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Ker so bile medfazne zaloge zaradi pomanjkanja polproizvoda izredno znižane že v prejšnjih mesecih, v maju pa tudi nismo uspeli zagotoviti iz domačih in tujih virov količin, potrebnih za normalen potek obratovanja, je bila dosežena skupna in gotova proizvodnja precej nižja kot načrtovana. Dinamo kvalitete je bilo izvaljanih 2.328 ton (april 2.884 ton) zaradi občasnih težav s polproizvodom zaradi premajhnih količin direktno valjanih toplo valjanih travkov.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Ta temeljna organizacija je v maju dobila dovolj polproizvoda iz tujih virov in je zato lahko normalno obratovala ter je načrtovano skupno proizvodnjo tudi dosegla. Izvaljanih je bilo 486 ton dinamo travkov (v aprilu 393 ton) in 218 ton travkov iz visoko ogljičnih jekel (v aprilu 272 ton).

TOZD ŽIČARNA

Zaradi manjših količin razpoložljivega polproizvoda je bilo treba v maju izločiti iz proizvodnje manj kvalitetni asortiment in je bil zato operativni program skupne proizvodnje za 590 ton nižji, kot je predvideval gospodarski načrt. Vzpostavljeno s tem je bil znižan tudi načrt gotove proizvodnje za 440 ton. Ker je bila sprememba asortimenta predvsem pri debeli žici, je to vplivalo tudi na zmanjšanje produktivnosti. Tudi pri zmanjšanem programu so imeli občasne težave s preskrbo valjane žice in zato programirani skupna in gotova proizvodnja nista bili doseženi.

Znatno boljši rezultati pa so bili doseženi pri izpolnjevanju kvalitetnega asortimenta. Pri kvalitetnem asortimentu so izdelali 862 ton patentirane žice (v aprilu 856 ton), 441 ton VAC žice (v aprilu 391 ton) in 155 ton EPP žice (v aprilu 127 ton). Nekoliko težav je bilo zaradi kvalitetne problematike pri izdelavi patentirane žice.

TOZD PROFILARNA

Zaradi pomanjkanja polproizvoda je ta temeljna organizacija prešla 14. maja v oblikovalnico na dvozmensko obratovanje, zato je bila tudi dosežena skupna in gotova proizvodnja nižja.

TOZD VRATNI PODBOJI

V maju je bila z družbenim načrtom predvidena skupna proizvodnja dosežena s 98,8 %. Bilo je nekaj težav s pripravo stranic za podboje izven standardov, razdrobljenosti naročil in povečanih mehanskih zastojev.

TOZD JEKLOVLEK

Doseženi načrt skupne proizvodnje je bil dosežen s 103,7 %. Pri vlečenem jeklu 104,0 %, pri luščenem 67,9 %, pri brušenem 113,5 % in pri toplotno obdelanem 118,5 %.

TOZD ELEKTRODA

Načrtovana skupna in gotova proizvodnja je bila v celoti sicer dosežena, vendar pri oplasnjenih elektrodah in taljenem prašku ne. Pri oplasnjenih elektrodah je bila preskrba z žico dobra, težave pa so bile v rezalnici zaradi okvar in zastojev na Curto strojih. Tudi pri taljenem prašku je bila dosežena nižja proizvodnja zaradi okvar na napravah.

TOZD ZEBLJARNA

Načrtovana skupna in gotova proizvodnja je bila v maju dosežena. Za izvoz pa je bilo odpremljeno 882 ton. Avgust Karba

Železarski globus

ALŽIRIJA

Izgradnja največje alžirske železarne El Hadjar, ki bo izdelovala letno dva milijona ton surovega jekla, se približuje koncu. Pred kratkim je pričel obratovati tretji 90-tonski kisikov konvertor, v gradnji je naprava za kontinuirno vlivanje, plavž št. 2 in hladna valjarna. Zgrajena je bila tudi koksarna z letno proizvodnjo 1,23 milij. ton, ki bo v celoti pokrila vse potrebe te železarne po koksu, ki so ga doslej uvažali.

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je pričela v letošnjem maju graditi v svoji železarni Yawata največjo in najmodernejšo vročo valjarno travkov na svetu. Imela bo devet valjavskih ogradij s po šest valji vsako in bo prva valjarna takšne vrste na svetu. Tehnološko bo povezana z jeklarno s kisikovimi konvertorji, kar bo omogočalo obratovanje vodeno z elektronskim računalnikom. Regulacija debeline, širine in dolžine travkov bo popolnoma avtomatizirana. Teža izvaljanih travkov bo 40 ton in mesečna proizvodnja valjarne 380.000 ton. Zgrajena bo do začetka leta 1982, normalno obratovanje pa je predvideno aprila istega leta.

NIZOZEMSKA

Letos maja je pričela obratovati v nizozemski valjarni Ijmuiden prva naprava za kontinuirno vlivanje slabov. Na njej odlivajo jeklo izdelano v 300-tonskem kisikovem konvertorja in njena letna proizvodna zmogljivost je 1,5 milijona ton. Dimenzije odlihtih slabov so: debelina 225 do 300 mm, širina 700 do 1950 mm in dolžina 8700 do 12300 mm.

Sodelavka v adjustazi valjarne bluming (Foto S. Kokalj)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 23. DO VKLJUČNO 26. JUNIJA

23. junija, ALOJZ KALAN, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, C. maršala Tita 1 a, številka tel. 81-726.
24. junija, JANEZ MALENEŠEK, vodja TOZD Stroj. delav., Jesenice, Finžgarjeva 8.
25. junija, BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, C. revolucije 2 a, številka tel. 82-726.
26. junija, ALEKSANDER MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štekel, Jesenice, Tomšičeva 88, številka tel. 82-054.
27. junija, JAKOB MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1 a, številka tel. 81-117.
28. junija, SREČKO MEŽNARC, vodja TOZD Vratni podboji, Mojstrana, Dovje 107 A.
29. junija, JANEZ KOMEL, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Janševa 6.
V času dežurstva v Železarni je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, številka telefona 601.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni. V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 23. 6.	ALOJZ VARL	FLORIJA MLAKAR
TOREK – 24. 6.	VANDA ENIKO	MITJA KERSNIK
SREDA – 25. 6.	FRANC ARNEZ	JOŽE CEJ
ČETRTEK – 26. 6.	MARJAN ENDLIHER	ALOJZ SLIVNIK
PETEK – 27. 6.	ANTON KAVČIČ	JANEZ ARH
SOBOTA – 28. 6.	STANE ERŽEN	MARJAN TRONTELJ
NEDELJA – 29. 6.	VALENTIN MARKEŽ	PETER SEKLOČA

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 23. do 28. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopolodne: II. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.
popoldne: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Kovačič-Može.
V soboto, 28. junija, samo dopoldne I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Kovačič-Može.
Diapanzer za borbe: IV. obratna ambulanta – dr. Marija Kovačič-Može od 13.30 do 15. ure.
ZOBNE AMBULANTE:
Dopolodne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.
Za Železarno I. zobna ambulanta v torek, 24. junija in v četrtek, 26. junija, od 13. do 19. ure – v. dent. Viktor Stražišar.
Popoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Za Železarno II. zobna ambulanta v torek, 24. junija, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Za borbe v četrtek, 26. junija, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
V soboto, 28. junija, samo dopoldne I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V MAJU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	Za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Plavž	14.300	13.300	15.741,3	110,1	118,4	—	—	—	—	—	—	—
Jeklarna	41.850	41.850	40.828,4	97,6	97,6	—	—	—	—	—	—	—
— SM jeklarna	26.500	26.500	25.647,7	96,8	96,8	—	—	—	—	—	—	—
— El jeklarna	15.350	15.350	15.180,8	98,9	98,9	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA peč	6.500	6.500	6.804,0	104,7	104,7	—	—	—	—	—	—	—
— LM peč	8.700	8.700	8.156,0	93,6	93,6	—	—	—	—	—	—	—
— BBC peč	150	150	220,7	147,1	147,1	—	—	—	—	—	—	—
Livarna	148	148	151,8	102,6	102,6	55	55	69,8	126,9	126,9	69,8	—
— jeklo livarna	145	145	147,9	102,0	102,0	55	55	69,8	126,9	126,9	69,8	—
— kovino livarna	3	3	3,9	130,0	130,0	—	—	—	—	—	—	—
Valjarna bluming-štekel	32.200	36.000	34.517,2	107,2	95,9	5.980	6.600	5.802,3	97,0	87,9	5.492,3	—
— bluming	17.700	20.000	19.200,9	108,5	96,0	300	400	333,1	111,0	83,3	363,9	—
— štekel – razrezoval.	12.030	13.200	12.335,0	102,5	93,5	3.380	3.400	2.599,4	76,9	76,5	2.415,1	—
— štekel – termična ohd.	2.470	2.800	2.981,3	120,7	106,5	2.300	2.800	2.869,8	124,8	102,5	2.713,3	—
Valjarna žice in prof.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— valjarna žice	9.200	9.200	8.564,0	93,1	93,1	2.550	1.450	1.376,9	54,0	95,0	1.748,3	—
— valjarna profilov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valjarna debele ploč.	8.300	8.300	6.973,7	84,0	84,0	8.190	8.190	6.829,4	83,4	83,4	7.149,8	—
Hladna valjarna Bela	7.800	7.800	6.059,7	77,7	77,7	7.730	7.730	6.016,1	77,8	77,8	5.827,3	—
Hladna valjarna Jesenice	2.400	2.400	2.416,8	100,8	100,7	2.240	2.240	2.187,1	97,6	97,6	2.359,4	—
Žičarna	5.250	4.660	4.319,8	82,2	92,7	4.230	3.200	3.091,4	73,1	96,6	3.069,8	—
Profilarna	2.350	2.350	1.820,0	77,5	77,5	2.190	2.190	1.608,6	73,5	73,5	1.490,6	—
— HOP	2.175	2.145	1.611,0	74,1	75,1	2.050	2.020	1.457,7	71,1	72,2	1.270,6	—
— rondele	20	50	42,9	214,5	85,8	20	50	43,0	215,0	86,0	49,0	—
— diski	110	110	55,4	50,4	50,4	110	110	55,4	50,4	50,4	108,0	—
— cestna ograja	45	45	110,7	246,0	246,0	10	10	52,5	525,0	525,0	63,0	—
Skladišče 38	160	160	36,5	22,8	22,8	160	160	36,5	22,8	22,8	167,8	—
Vratni podboji	110	100	108,7	98,8	108,7	110	100	108,7	98,8	108,7	86,5	—
Jeklovlek	1.680	1.680	1.742,4	103,7	103,7	1.670	1.670	1.742,4	104,3	104,3	1.767,2	—
Elektrode	1.930	1.930	2.150,8	111,4	111,4	1.750	1.750	1.978,8	113,1	113,1	2.029,5	—
— elektrode, var. žica	1.580	1.580	1.401,6	88,7	88,7	1.580	1.580	1.397,2	88,4	88,4	1.425,1	—
— varilni prašek	70	70	44,8	64,0	64,0	70	70	44,7	63,9	63,9	67,5	—
— suha elektr. masa	100	100	129,6	129,6	129,6	100	100	129,6	129,6	129,6	129,6	—
— ognjevarni mat.	180	180	574,8	319,3	319,3	—	—	407,3	—	—	407,3	—
Željarna	920	920	927,2	100,8	100,8	920	920	924,0	100,4	100,4	932,1	—
ŽELEZARNA	128.598	130.798	126.358,3	98,3	96,6	37.775	36.255	31.772,0	84,1	87,6	32.190,4	—
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	340	500	453,4	133,4	90,7	453,5	—
SKUPAJ	—	—	—	—	—	38.115	36.755	32.225,4	84,6	87,7	32.643,9	—

TOZD Hladna valjarna Bela

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Bela je 30. maja sklical 12. redno sejo, na kateri so poleg pregleda izvrševanja sklepov predhodne seje, pri čemer so ugotovili, da so vsi sklepi izvršeni oz. so v izvrševanju, obravnavali program ukrepov za odpravo poslovne izgube Železarn.

Program je prisotnim posredoval vodja TOZD Aleksander Jezeršek. Podrobneje so obravnavali vse ukrepe, ki se nanašajo predvsem na izboljšanje stanja v TOZD. Pri tem je bil predsednik Miha Sajovic mnenja, da je potrebno angažirati lastne strokovnjake in sodelovati s strokovnjaki raziskovalnega oddelka pri reševanju tehničnih napak, kot so: zamenjave krtač, problem peskarkega stroja in ostali problemi delovnih naprav. Vodja mu je pojasnil, da so naprave dokaj dobre, da lahko normalno obratujejo, nastopajo pa občasni problemi. Največji je problem v zvezi varstva okolja glede nevtralizacije in regeneracije. Peskarski stroj je problematičen predvsem zaradi vzdrževanja in zaradi rezervnih delov, ki morajo biti kupljeni v tujini, kar pa je povezano z deviznimi sredstvi. Nasploh je seznan rezervnih delov za dobavo v tujini zelo velik in ga ni mogoče realizirati, zato nastajajo problemi pri popravilih. Predlog, da se krtače izločijo, pa je vsekakor nazadovanje tehnologije. Tudi kakršnakoli drugača rešitev kot, na primer, boljše izpiranje šob, bi imelo negativne vplive na nadaljnjo predelavo.

Poudarili so, da bi morala največja skrb veljati izpolnjevanju plan-skih zadolžitve v TOZD Jeklarna. Izpolnjevanje plana po asortimentu lahko zagotovi predelavo kvalitetnejših proizvodov. Analiza je pokazala, če bi 100% izpolnjevali plan v lastni jeklarni, bi bilo zagotovljeno dovolj vložnega materiala za izpolnjevanje planov v nadaljnji predelavi. Potrebno je jeklarni zagotoviti dovolj delavcev, da bo plan količinski in po asortimentu izdelala, kar ima velike težave z delavci, predvsem z veliko odsotnostjo.

Dejal je, da se omeji proizvodnja manj kvalitetnih jekel s tem, da bosta TOZD debele pločevine in TOZD Profilarna obratovali na dve izmeni. V TOZD Žičarna se prestrukturira proizvodnja; opustijo se manj kvalitetni proizvodi in se nadomestijo s proizvodi, ki so prodajno bolj ugodni. Prav tako se spreminjajo v skladu s prestrukturiranimi potrebami program v TOZD Valjarna žice in profilov.

Ker ni moč dobiti surovega jekla iz drugih virov, smo odvisni od izdelanega jekla v lastni jeklarni in zaradi tega je program vložka vroče valjarne v mesecu juniju povečan iz 7280 ton na 9.000 ton za potrebe TOZD HV Bela.

Postavljen je tudi prioriteten vrstni red naročil v skladu s programsko usmeritvijo, in sicer:

- izvozni izdelki,
- za potrošnike, s katerimi imamo sklenjene samoupravne sporazume na osnovi skupnega dohodka oz. na osnovi skupnega deviznega prihodka,
- naročila za namensko proizvodnjo,
- izdelki, ki so prodajno ugodni za Železarno.

Poudarjeno je bilo odgovorno prizadevanje za znižanje specifične porabe surovin in energije do planskih normativov in stroškov pomožnih materialov. S tem v zvezi je zaostreno poslovanje z materialnimi čeki.

Z izboljšanjem izplenov je potrebno doseči čimboljše rezultate. Ugotovljeno je namreč, da so izpeli preizkusi in da se tudi planirajo nižje. Zato je potrebno izpleti izboljšati najmanj do planskih ciljev, predvsem v začetnih fazah, to je v TOZD Jeklarna in TOZD Valjarna bluming-štekel.

Vodja TOZD je poudaril, da je tudi s sredstvi za amortizacijske zamenjave potrebno ravnati racionalno.

Pomembni so tudi ukrepi na področju delitve osebnega dohodka. Sedanje vrednosti plačilnih postavk ostanejo nespremenjene, kar velja tudi za normativ delavcev. S 1. junijem je treba preveriti uspešnost uvedbe popoldanskega dodatka in uvesti doslednost pri pisanju nadur, ur za manjkajoče delavce in efektivnih ur. Čimprej je potrebno izdelati katalog del in opravil, najprej za TOZD Jeklarno in nato še za ostale TOZD.

Izvajanje disciplinskih ukrepov naj bo sproti in dosledno. Ne moremo dovoljevati, da delavci predčasno zapuščajo delo, zlorabljajo bolezenske odsotnosti, prihajajo na delo v vinjenem stanju, nepravo-

časno in malomarno opravljajo delovne naloge in podobno. Tudi vodilni delavci so disciplinsko odgovorni, če ne izvajajo zadanih nalog.

Potrebno je preusmeriti vsaj 1% kadra iz vsake TOZD v TOZD Jeklarna. Odklonitev dela, ki je pomembno za nemoten potek delovnega procesa, se bo smatrala za hujšo kršitev delovne obveznosti, katere posledica je lahko prekinitev delovnega razmerja.

Znižajo se sredstva sklada skupne porabe za naložbe v širši družbeni standard, sredstva odborov, proslav in športnih iger, ki naj se rešujejo z izvršnim odborom osnovnih organizacij sindikata. Preveriti je potrebno tudi možnost znižanja sredstev, ki so namenjena SIS materialne proizvodnje.

Vodja je svojo informacijo zaključil s tem, da ima TOZD HVB še možnosti popraviti rezultate, predvsem glede izboljšanja izplenov in znižanja stroškov pomožnega materiala.

Za tem je delegate seznanil še s programom ukrepov za boljše urejanje zdravstvenega varstva, ki so jih prisotni sprejeli brez pripomb.

V nadaljevanju so obravnavali predlog načrta investicij za leto 1980. Delegati so ugotovili, da v TOZD nimajo planiranih investicij, razen iz sredstev amortizacijske zamenjave, s katerimi TOZD prosto razpolaga. Predlog investicij je pregledan in je v skladu s stabilizacijskimi oz. varčevalnimi ukrepi. Delavski svet je dal soglasje glede ostalih investicij v Železarni.

Delavski svet je obravnaval priporočbo Mirka Zupana na sklep skupne disciplinske komisije z dne

8. aprila 1980, s katrim se imenovani premešča na nižje delo in naloge I. žarila za dobo šestih mesecev zaradi hujše kršitve delovne obveznosti po 1. in 28. točki 172. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih.

Temeljito so na seji obravnavali vse njegove kršitve, ki se nanašajo na samovoljno spreminjanje navodil pri previjanju, čiščenju in neresnično izjavo, da je rezervuar poln vode. Delegati so bili seznanjeni z vsemi kopijami poročil linij in raportne knjige ter na podlagi izjav kršitelja in prič menili, da je pritožba neutemeljena in soglasno z desetimi glasovi potrdili odločbo skupne disciplinske komisije Železarn.

Ugotovili so, da je bilo v mesecu maju 7020 neefektivnih delovnih ur zaradi pomanjkanja vložka. Poudarili so, naj se to upošteva pri izračunu stimulacije za proizvodnjo v mejah, ki so možne.

Soglašali so z višino nagrad za prakso učencev in študentov, ki jo predlaga kadrovskega sektorja.

Delovna priprava vložka je delegate seznanil s problemom vodil za skobeljnike. Vodja TOZD mu je zagotovil, da se bodo ti problemi rešili.

Delegati so menili, da je to neke vrste nezaupnica vodstva do delovodij, predvsem glede pisanja ur, ki jih bodo sedaj pisali vodje proizvodnje. Menili so tudi, da bi bilo potrebno glede na situacijo v Železarni sklicati sestanke SDS in delavce seznaniti s programom ukrepov za odpravo poslovne izgube.

Vodja je pojasnil, da pisanja ur ne smejo smatrati kot nezaupnico, ampak ukrep, da ne bi prihajalo do izkoriščanja in do nepotrebnih napak ter neupravičenega koriščenja letnega dopusta. V tej kritični situaciji naj bi se tudi sestanki omejili, vendar je stvar vsakega vodja SDS, da jih po potrebi skliče. Ravno zaradi tega center za proučevanje samoupravljanja in informiranje izdaja tedenske informacije, ki bodo dovolj konkretne.

NK

Čiščenje kokila (Foto I. Kučina)

13. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

13. sejo odbora za delovna razmerja pri DS TOZD HV Bela je predsednik Branko Šuvak sklical 22. maja.

Ugotovili so, da so vsi sklepi izvršeni, razen sklep o premeščitvi Pera Miladinoviča, ker še ni znano mnenje zdravniške komisije. Obravnavali so tudi kadrovske problematiko, s katero jih je seznanil kadrovik Oton Pestotnik.

Ugotovili so, da je bilo v mesecu aprilu obračunanih devet delavcev od tega kar šest disciplinsko, eden zaradi odhoda v JLA, eden sporazumno ter eden v rednem odpovednem roku. Novosprejeta sta bila dva delavca, ki sta se vrnila iz JLA. Potrdili so predloge o razporeditvi za novosprejeta in za premeščene delavce.

Prošnjo Nika Staniča za premešitev iz oddelka adjušta v valjarno na dela in naloge žerjavovodja Sendzimir ograjda so zavrnili, ker pri obratovanju na tri izmene ni potrebe po žerjavovodji. Odložili so prošnjo Meha Imamoviča, s katero prosi za premešitev na dela in naloge voznika vilicarja, ker ni priložil ustrezne dokumentacije o opravljenih izpitih. Prošnjo bodo ponovno obravnavali na podlagi ustreznih dokumentov.

Zavrnili so ponovni sprejem Nurija Toromana, ker trenutno ni potrebe, vendar odbor soglaša, da se sprejme v Železarno.

Prošnjo OO ZSMS TOZD HVB za izredno plačano odsotnost kandidata za MDA »NIS 80«, Ibrahima Bečiča, so ugodno rešili. Odobrili so tudi prošnjo Zveze za hokej na ledu Jugoslavije za izredno plačano odsotnost Edvardu Hafnerju za priprave reprezentance s tem, da Zveza stroške povrne, če se bo udeležil priprav.

Prošnjo Planinskega društva Dovje-Mojstrana za dva dni izredno plačane odsotnosti za Izidorja Koflerja, ki je bil v skupini alpinistov, ki je ponesla jugoslovansko trobojnico na Aljažev stolp vrh Triglava ob smrti predsednika maršala Tita, so odobrili. Odobrili so tudi pet dni neplačanega dopusta Miomirju Kočivici.

Člani odbora so obravnavali program ukrepov za boljše urejevanje zdravstvenega varstva in z njimi soglašali. V zvezi s tem so zadožili kadrovika, da ugotovi, kdaj bo TOZD prišla na vrstni red za preventivne predloge. Program ukrepov naj se posreduje vsem SDS v obravnavo.

Pomočnik vodje TOZD je prisotne seznanil s potekom izvrševanja plana v mesecu juniju. Sprejeli so sklep, da se na naslednji seji imenuje komisija za ugotavljanje odškodninskih zahtevkov.

Obravnavali in soglašali so s predlogom karovskega sektorja o višini nagrad za učence in študente, ki bodo opravljali obvezno prakso v Železarni in ga predlagali v obravnavo in potrditev delavskemu svetu.

Sprejeli so sklep, da se skladiščni surovini in pomožnega materiala udeležiti tečaja s programom osnovne avtomatske obdelave podatkov poslovanja v skladišču, ki ga organizira ZIC.

NK.

29. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Člani delavskega sveta TOZD Monter Dravograd so na seji dne 8. maja 1980 razpravljali o poslovanju v prvem tromesečju ter pregledali, kako v TOZD izpolnjujejo varčevalne in ustaljene ukrepe. Poleg tega so imeli na dnevnem redu še razpravo o etapni gradnji obrata zvarjencev in o prenosu dela sredstev na poslovne banke, ker se jim zatika pri zagotavljanju sredstev za to investicijo. V razpravo na samoupravne delovne skupine so dali pravilnik o pripravnosti ter spremembe in dopolnitve sporazuma o združenju TOZD v delovno organizacijo. Razen tega pa so obravnavali tudi več vlog in še nekatere druge zadeve.

Delavski svet je ugotovil, da so v prvem tromesečju količinski plan uresničili 95-odstotno, vrednostnega pa 98-odstotno, vendar ob manjšem številu delavcev (koniec marca je bilo v TOZD zaposlenih 268 delavcev, konec lanskega leta 10 več, v letošnjem planu pa predvidevajo, da bodo imeli zaposlenih 293 delavcev). Pri prihodkih od prodaje na trgu je TOZD za 2% zaostala za planom, vendar pa so porabili tudi 4% manj sredstev, kot so planirali in ustvarili za 2% večji dohodek (za 36% večji kot lani v I. kvartalu). Obveznosti iz dohodka so za 12% prekoračile plan, pri čistem dohodku, ki je bil za 38% večji od lanskega, pa za 1% zaostajajo za planom.

V okviru te točke (poslovanje v I. kvartalu) je bilo govora tudi o izplačilu sredstev za osebne dohodke in pojasnjevanju, da so bila ta sredstva izplačana v dovoljenem obsegu, skladno z dogovorom, da pa bi minimalna pozitivna razlika potrošena v II. kvartalu, ker se je s prvim marcem povečala vrednost točke za sedem odstotkov. V dovoljenih mejah se giblje tudi potrošnja sredstev iz sklada skupne porabe.

Konkretna zadolžitve v zvezi z varčevalnimi in ustaljenimi ukrepi se v sektorjih sicer realizirajo, vendar pa je bilo na seji opozorjeno, da jih morajo dosledno izpolnjevati tudi tisti posamezniki, ki jim sprejeti sklepi osebno ne ustrezajo.

Ker se pri investiciji »obrat zvarjencev« pojavljajo, kot smo omenili že uvodoma, težave pri zagotavljanju sredstev v kakršnikoli obliki (bodisi v efektivni ali v obliki zavarovanja) in ker imajo prednost investicije, ki so v teku, se je delavski svet odločil za postopno izvajanje te investicije po etapah (te naj bi poimenovali zaokroženo celoto, ki lahko samostojno obratuje). Tako naj bi v prvi etapi zgradili proizvodno halo z aneksom, v drugi naj bi poskrbeli za transportno opremo (žerjavi, domača oprema za proizvodnjo in delno obratna sredstva), v tretji pa za uvozno opremo, energetske naprave, industrijski tir, ureditev okolja in ostali del obratnih sredstev. Kolikšna bo vrednost posamezne etape, bo obdelano naknadno. Delavski svet je imenoval tudi šestčlansko komisijo za spremljanje in vodenje te investicije. Ker pri LB TKB Slovenj Gradec trenutno nimajo možnosti za pridobitev sredstev za to investicijo, je delavski svet potrdil možnost, da bi del sredstev, ki se sedaj vodijo pri Temeljni koroški banki Slovenj Gradec, prenesli na kakšno drugo banko, ki bi jim bila pripravljena pomagati pri izpeljavi te investicije.

Delavski svet je razen tega obravnaval še dopis skupščine SRS IS Ljubljana o dopolnitvi zahtevka, ki se nanaša na investicijsko in projektno dokumentacijo »linije za statik nosilce za vlečnim strojem« in dopolnitev pravilnika o osebnih dohodkih. Pri zadnji dopolnitvi gre za to, da se vse delavce stimulira za prisotnost na delu 3%, mesečno na povprečni osebni dohodek v Monterju (osnova je poprečni rednih osebnih dohodkov prejšnjega leta brez bolniške in dela v podaljšanem delovnem času). Razrešil je tudi vodjo komercialnega sektorja, ki je bil imenovan za sekretarja OK ZKS Dravograd ter imenoval petčlansko komisijo za postavitev delovnih norm. Zaradi težkih delovnih pogojev je sedmim delavcem, ki delajo na gradbišču »podest za oboke« v železarni Ravne odobrila za čas dela na tem objektu višjo (peto) skupino za pogoje dela.

Zadolžil je tudi komisijo za nabavo osnovnih sredstev, da naj prouči vlogo montaže, ki je prosila za nabavo električnih škarij za kleparska dela v vrednosti 230.000 din ter odobril nabavo manjkajočega drobnega inventarja v prikolicah za kampiranje, s tem, da posebna komisija najde povzročitelje, ki naj povrnejo škodo (v nasprotnem primeru jo bodo morali solidarno kriti lanski porabniki prikolic). Godbi na pihala Sentažanj je dal 5000 din pomoči oziroma je kril nakup dveh uniform, razrednim skupnostim Dravogradske osnovne šole pa je sklenil še naprej omogočati zbiranje odpadnega papirja, da bi prišli do sredstev za kritje svojih potreb.

BL

27. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Vse pomembnejše zadeve, ki jih je obravnaval odbor za gospodarstvo TOZD Monter Dravograd na 27. seji dne 8. maja je obravnaval na svoji 29. seji tudi delavski svet te temeljne organizacije in o njih poročamo v povzetku s te seje. Odbor za gospodarstvo je posebej obravnaval le nadurno delo, službeno potovanje v tujino ter nove cene za statik nosilce.

Članom odbora za gospodarstvo so bili v zvezi s prošnjo tehničnega sektorja temeljne organizacije za odobritev nadur za nujna dela najprej posredovani sklepi 13. seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn Jesenice, s katerimi so se člani tudi strinjali. Za vsa proizvodnja v mesecih maju in juniju so odobrili 3000 nadur za najnujnejša dela.

Odbor je naknadno potrdil trem sodelavcem tridnevno službeno potovanje. Ti so v mesecu marcu potovali kot sopotniki predstavnika SMELT-a v Zahodno Nemčijo, kjer so si pri firmi DEMAG ogledali izdelavo delov dvigal.

Razen tega pa je odbor na predlog komercialnega sektorja odobril tudi nove višje cene za statik nosilce. Nova cena za statik nosilce višine 9 centimetrov je 23,10 din/tm, za statik nosilce višine 15 cm pa 23,90 din/tm. Sprejel je tudi sklep, da je treba izdelati do naslednje seje odbora tudi predlog cen za dodatne armature.

BL

TOZD Valjarna debele pločevine

6. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Na šesti seji odbora samoupravne delavske kontrole pri DS TOZD Valjarna debele pločevine, ki jo je predsednik Stanislav Zigon sklical 10. junija, so obravnavali: izvrševanje sklepov, pregled nadur v prvih petih mesecih, službena potovanja, uporaba sredstev reprezentance in trimesečno poslovno poročilo.

Najprej so bili seznanjeni z izvrševanjem sklepov zadnje seje, ki so bili v glavnem izvršeni. Soglašali so s predlogom, da se vsebinsko spremeni sklep 4.1. četrte seje odbora samoupravne delavske kontrole tako, da bo odbor od sedaj najprej obravnaval stroške storitvenih temeljnih organizacij v primerjavi s planom.

Sklep, ki obravnava izdelavo regulativa za ogrevanja kvalitet v ogrevnih pečeh, pa je v realizaciji.

Seznanjeni so bili s številom opravljenih nadur v prvih petih mesecih in predlagali, naj se v bodoče nadure prikažejo ločeno po oddelkih. Sprejeli so tudi priporočilo, naj se v bodoče koristijo nadure v skladu s sklepom odbora za gospodarstvo, samo v primerih, kadar so nadure namenjene povečanju proizvodnje.

Pregledali so podatke o porabljenih in planiranih sredstvih za službena potovanja, reprezentanco in propagando ter se strinjali s sklepom odbora samoupravne delavske kontrole Železarn da naj se sredstva za reprezentanco še naprej trošijo skrajno omejeno. Službena potovanja naj se odobravajo v okviru stabilizacijskih ukrepov.

Seznanjeni so bili s sprejemanjem trimesečnega poslovnega poročila po samoupravnih delovnih skupinah, na odboru za gospodarstvo in delavskem svetu ter ugotovili, da je bil postopek sprejemanja pravilen.

Na koncu seje so apelirali na vse zaposlene v TOZD Valjarna debele pločevine, da v skladu s stabilizacijskimi ukrepi z upoštevanjem tehnološke in delovne discipline ter vestnim in odgovornim delom prispejajo k izboljšanju sedanjega stanja.

IS

DANES PROGRAMSKO-VOLILNA KONFERENCA ZSMS ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

organizacijami je temeljilo predvsem v iskanju specifičnih nalog, ki zadevajo njihovo sredino. Prizadevanja so bila usmerjena tudi v sodelovanje in usklajevanje dela z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami. Določeni rezultati so se že pokazali, vendar mladi še vedno pogrešajo pomoč ostalih družbenopolitičnih organizacij za spodbujanje širše in vsebinsko bogatejša aktivnosti mladih.

Med številnimi akcijami, ki so jih mladi izvedli v posameznih sredinah in na nivoju Železarne, naj omenimo le nekatere: akcija za najboljšo mladinsko organizacijo in najboljšega mladega samoupravljalca, prostovoljno mladinsko delo v prostih sobotah v jeklarni, zbiranje sekundarnih surovin, prostovoljno delo ob požaru v temeljni organizaciji Vratni podboji itd. Četrtno so sodelovali v razpravi o produktivnosti ter poslovnih rezultatih skupno s sindikatom na nivoju Železarne.

Pri uspehih teh akcij je imel odločilno vlogo delegatski sistem, ki je kljub temu, da se srečuje še s težavami, že potrdil svojo moč. Mladi se zavedajo, da mora biti delovanje ZSMS trajno povezano z delom delegacij in delegatov, v stalnem idejnopolitičnem boju za najboljše rešitve konkretnih interesov in potreb. Kljub nekaterim težavam, ki se pojavljajo pri delu mladih delegatov (večimensko delo, razdrobljenost temeljne organizacije, problemi, ki jih imajo kot člani mladih družin, nezadosten poudarek na odgovornosti, ki jo ima delegat do delegatske sredine in podobno), pa moramo poudariti, da je ZSMS v Železarni vse bolj prisotna z akcijami, ki še bolj povečujejo njeno vlogo in odgovornost v razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja, posebno pa še delegatskega sistema.

Vzporedno s krepitvijo delegatskega sistema so potekala prizadevanja tudi pri krepitvi delovanja mladih komunistov, ki naj bi v Železarni predstavljali jedro delovanja mladinske organizacije.

Razgibana je bila tudi dejavnost na področju izobraževanja in kadrovske politike, aktivno so mladi sodelovali tudi v razpravah o usmerjenem izobraževanju. Ena večjih akcij je bila tudi ustanavljanje aktivov zveze komunistov in osnovnih organizacij ZSMS v samskih domovih. Kljub doseženim rezultatom pa bo potrebno s to akcijo še nadaljevati in spodbujati mlade delavce k večji samoiniciativnosti. Mladi so se ukvarjali tudi z ugotavljanjem vpliva mladinske organizacije kot celote na vsa dogajanja znotraj TOZD, delovnih skupnosti v delovne organizacije ter zunaj teh okvirov.

MLADI IZ TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV ZA STABILIZACIJSKA PRIZADEVANJA

Na zadnji seji osnovne organizacije ZSMS TOZD Valjarna žice in profilov so mladi obširno spregovorili o stabilizacijskih prizadevanjih in rezultatih poslovanja TOZD. Seje sta se udeležila tudi predsednik osnovne organizacije sindikata in vodja TOZD.

Mladi so se dogovorili, da bodo storili vse za boljše proizvodnjo, ker se zavedajo, da je to edino jamstvo dobrega poslovanja v TOZD. Vso pozornost bodo posvetili kvalitetnemu procesu valjanja in večji proizvodni disciplini. Izboljšanje izplesa naj bi bila ena od osnovnih nalog. Spregovorili pa so tudi o preveliki odsotnosti z dela, zlasti bolezenske.

To je le nekaj ugotovitev o aktivnosti in delu mladih v Železarni v preteklem dvehletnem obdobju. Pravo sliko pa bodo dale analize dela po posameznih osnovnih organizacijah ter poročila komisij pri koordinacijskem svetu ZSMS, ki bodo predložena programsko volilni konferenci. Vsekakor pa bodo delegati osnovnih organizacij ZSMS na programsko-volilni konferenci s stališči in priporočili, ki so jih oblikovali na sestankih osnovnih organizacij ZSMS oceno delovanja dopolnili in vsebinsko obogatili konferenco.

Na sestanku mladih v TOZD Valjarna žice in profilov (Foto J. Urh)

SEMINAR ZA MLADE, KI DELAJO NA PODROČJU MEDNARODNIH ODNOSOV

V dneh 6., 7. in 8. junija je potekal na Jezerskem seminar za mlade, ki delajo na področju mednarodnih odnosov. Tega seminarja so se udeležili mladi iz vse Slovenije, ki delajo v komisijah za mednarodne odnose in klubih OZN. Predavanja so obsegala zelo zanimiva in aktualna vprašanja s področja mednarodnega življenja, kljub temu pa predavatelji niso pozabili poudariti izredno pomembne vloge Jugoslavije v mednarodnem življenju. Predavanja so se razvrstila takole:

— Prvi predavatelj je bil Slavko Stante, viceguverner Narodne banke Slovenije, ki nam je predaval o ekonomskem delu sklepne konference neuvrčenih v Havani, novi mednarodni ekonomski ureditvi in nalogah ZSMS.

— Drugo predavanje je vodil Jože Božič, predsednik koord. odbora za solidarnost, o svobodnem trgovini — uresničene sanje črnske večine.

— Zvečer smo si ogledali dva filma. Prvi je segal v tematiko boja Palestincev, kjer je znana igralka Vanessa Redgrave sodelovala kot novinarka in spraševala domačine o njihovem življenju ter s tem poskušala dati gledalcu predstavilo o življenju v Palestini, v film pa je bil vključen tudi originalni posnetek boja. Drugi film je skušal prikazati življenje beguncev iz Južne Afrike, ki živijo v Veliki Britaniji.

— Naslednji dan je sledilo predavanje o mednarodnem delavskem in

komunističnem gibanju. S tem predavanjem nam je znani novinar Drago Košmrlj podal celovit pregled dogajanj v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju, nekako od nastanka ZSSR pa do danes.

— Sledilo je predavanje Bojana Grobovskega, asistenta na FSNP, z naslovom — Revolucija zelene celine. Predavatelj nam je skušal razložiti trenutna dogajanja na Kubi.

— Popoldne je sledilo predavanje o revoluciji v Iranu in njenih implikacijah v islamskem svetu, predaval je Ciril Boškovič.

— Sledila je okrogla miza, za katero smo se seznanili s problemi zamejskih Slovencev. Razgovor se je razvijal pod naslovom Aktualen trenutek v življenju slovenske manjšine v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Na žalost predstavnikov — Madžarske ni bilo, tako da so sodelovali le Silvo Devetak iz inštituta za narodna vprašanja, predstavnik ZSMS Koroške, predstavnik študentske organizacije z Dunaja in predstavniki RK SZDL.

— Zadnji dan je bil namenjen predvsem seznanjanju mladih z načinom, vlogi in oblikami dela komisij za mednarodne odnose in OZN. Najprej smo poslušali predavanje: klub OZN — oblika dela in ZSMS, ki ga je imel Matjaž Kos, predsednik republiškega centra klubov OZN. Sledil je razgovor o oblikah in vsebini dela ZSMS na mednarodnem področju, in sicer: medmestno sodelovanje in dejavnost ZSMS; preobrazba usmerjenega izobraževanja in mednarodna izmenjava študentskih praks ter tuji državljani na študiju v SR Sloveniji. O teh temah nam je veliko zanimivega povedala predsednica KMO ZSMS Tatjana Krašovec, katero sta s pripovedovanjem o lastnih problemih oziroma o problemih, ki jih imajo skoraj vsi tuji študenti v naši državi, dopolnjevala dva tuja študenta, ki že nekaj časa študirata v Sloveniji.

Kot sem že v začetku omenila, so bila predavanja zelo pestra in zanimiva. Dopolnila in razširila so naše znanje o mednarodnih dogajanjih ter hkrati omogočila, da smo se seznanili tudi z drugimi mladimi, ki delajo na tem področju.

U.

Za KMO — B. T.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB JEDRSKEM NAPADU

Moč sevanja na zemljišču, ki je kontaminirano z radioaktivnimi padavinami, torej ni stalna. Tedaj, ko so se padavine šele začele usedati, je šibka. Potem postopoma narašča in je največja ob koncu padavin, na kar začne spet slabeti. V začetku upada hitreje, potem pa vse počasneje, vendar traja nevarno radioaktivno sevanje v krajih, ki so bili močno kontaminirani, tudi po več dni ali cel teden.

Poudariti moramo, da ima zemljišče, ki so ga zajele radioaktivne padavine, le redkokdaj približno pravilno obliko. Zato površino, ki jo bodo zajele in moč sevanja na njej lahko le približno ugotovimo. Površino in sevanje na njej moramo zato ugotavljati z radiološkimi detektorji. Z njimi ugotavljamo tudi postopno upadanje moči sevanja na kontaminiranem ozemlju.

Zaščita pred radioaktivnim sevanjem temelji na upadanju radioaktivnih žarkov pri prehodu skozi snov. Če je torej plast kake snovi primerno debela, bo žarek precej ali popolnoma vpila.

Vendar vse snovi nimajo enake zaščitne moči, njihova zaščitna moč pa je odvisna tudi od vrste radioaktivnega sevanja. Tako bo za polovico zmanjšala količino radioaktivnih žarkov gama pri začetnem sevanju plast svineca, debela 2 cm. Enako zaščitno moč ima plast betona, če je debela 10 cm, ali plast nabite zemlje, debela 14 cm ter tudi plast lesa, ki je debela 30 cm. Za enako zmanjšanje sevanja iz radioaktivnih padavin in potrebne tanjše plasti: svineca 0,8 cm, betona 5,6 cm, zemlje 8,4 cm in lesa 21,4 cm. Tako plast snovi, ki za polovico zmanjša količino radioaktivnih žarkov, ki padajo nanjo, imenujemo razpolovno debelino. Za nevronska sevanja pa znašajo razpolovne debeline: pri svincu 12 cm, jeklu 11 cm, betonu 8 cm, zemlji 9 cm, lesu 10 cm, vodi 3 cm in polietilenu 2,7 cm.

Beton, zemlja, delno tudi les torej dokaj dobro varujejo pred vsakršnim radioaktivnim sevanjem, seveda če je sloj tega materiala dovolj debel.

RADIACIJSKA KONTAMINACIJA ŽIVALI. Radiacijska kontaminacija živali je lahko zunanja in notranja.

O zunanji radiacijski kontaminaciji govorimo tedaj, ko je z radioaktivnimi delci oziroma zrakom kontaminirana le površina kože. Kontaminirani so predvsem zgornji deli telesa, ob vetru in dežju pa tudi bočni ali celo spodnji. Živali se lahko na zunanjo kontaminirajo, če so nezaščiteni ob radioaktivnih padavinah ali če se nezaščiteni gibljejo po kontaminiranem zemljišču. Tedaj se radioaktivni delci usedajo na tiste dele telesa, ki prihajajo v stik s površino zemlje in z rastlinjem.

Zaradi svoje posebne sestave in vloge, ki jo ima koža, radioaktivni prah zlahka sedi na živalsko kožo in se na njej zadržuje, pri tem radioaktivni delci poškodujejo kožo z beta sevanjem, ki povzroča opekline beta.

Opekline beta ne nastanejo takoj, ko se radioaktivni prah usede na kožo, temveč šele čez nekaj časa. Prvi znaki teh opeklin se opazijo šele nekaj dni po kontaminaciji. Najprej je opaziti prehodno občutljivost kože na kontaminiranih delih, potem pa se ti deli začnejo luščiti. Mesec dni po kontaminaciji koža oteče in na njej nastanejo podobne poškodbe kot ob pravih opeklinah. Vse to spremlja izpadanje dlake ali volne.

Notranja kontaminacija nastane tedaj, ko pridejo radioaktivni delci v organizem, bodisi skozi usta s kontaminirano hrano ali vodo, prek organov za dihanje s kontaminiranim zrakom ali skozi poškodovano kožo, ki je kontaminirana.

Usta so najpogostejša in najnevarnejša pot za vdor radioaktivnih delcev v živalski organizem. To se dogaja tedaj, ko se živali pasejo na kontaminiranem pašniku, se hranijo s kontaminirano krmo ali pijejo kontaminirano vodo.

Kontaminacija prek organov za dihanje je manj nevarna. Živali namreč vdihavajo radioaktivne delce le, dokler so ti v zraku, to pa ne traja daljši čas. Poleg tega del teh delcev izvržejo iz organov za dihanje s prhanjem, kašljanjem in kihanjem, ker dražijo dihalne organe. Tudi kontaminacija skozi poškodovano kožo ne pomeni resnejše nevarnosti, saj se večji del delcev odstrani iz rane ob krvavitvi, del delcev pa ostane v krasti, ki se napravi na rani.

Ko radioaktivni delci dosežejo v organizem živali, izžarevajo radioaktivne žarke v okolna tkiva in jih postopoma poškodujejo. Te poškodbe se razvijajo dokaj počasi, veliko počasneje od poškodb, ki nastanejo zaradi zunanjega sevanja ob eksploziji ali močne kontaminacije kože.

Najnevarnejše so tiste poškodbe ob notranji kontaminaciji, ki nastanejo v kostnem mozgu, ki proizvaja rdeča in bela krvna telesa. Zaradi tega pride do slabokrvnosti, krvnega raka in drugih hudih obolenj. Te bolezni se javljajo razmeroma pozno, več let po notranji kontaminaciji. Tako notranja radiacijska kontaminacija domačih živali ni toliko nevarna zanje, kot za zdravje ljudi, ki se hranijo z mesom in mlekom teh živali. Zato je njihovo uživanje dovoljeno le, če to odobrijo zdravstvene oziroma veterinarske službe.

RADIACIJSKA BOLEZEN. Radiacijsko bolezen imenujemo težave, znake in posledice, ki nastanejo pri živalih zaradi izpostavljenosti njihovega organizma radioaktivnemu sevanju ob jedrski eksploziji ali zaradi močne kontaminacije po eksploziji.

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

REZERVE URANA SO OMEJENE

Delovanje nasprotnikov jedrske energije v nekaterih državah zahodnega sveta je povzročilo, da je bilo v zadnjih letih čuti nekoliko zaviranja pri načrtovanju in izgradnji novih jedrskih elektrarn. Študija, ki jo je pred kratkim objavila OECD, kaže, da bo trenutno zmanjšano povpraševanje po jedrskem gorivu le za nekaj let naprej premaknilo obdobje njegove zmanjšane ponudbe.

Glede na razvoj jedrske tehnologije pričakujejo strokovnjaki, da bo že ob prelomu stoletja prišlo do težav pri preskrbi z uranom, seveda, če do takrat ne bodo odkrili in pripravili za izkoriščanje novih nahajališč uranove rude.

NAPACNE PROGNOZE

Občasne študije, ki jih v zvezi s preskrbo z uranom objavlja OECD, so značilni primeri nezanesljivosti, s katero so v sedanjem obdobju povezane prognoze na območju energije.

Še pred nedavnim je izgledala pospešena gradnja jedrskih elektrarn kot rešitve za nastopajočo energetske krizo. Nekaj let nazaj pa se je politična in gospodarska klima na tem področju drastično spremenila: Situacija je razvidna iz spodnje razpredelnice (zmogljivost v Gigawatih — GW)

NAČRTOVANE ZMOGLJIVOSTI JEDRSKIH ELEKTRARN

Prognoza	1985		1990		2000	
	Naj-več	Naj-manj	Naj-več	Naj-manj	Naj-več	Naj-manj
1975 OECD	—	484	—	890	—	2080
Svet skupaj	479	530	875	1004	2004	2480
1977 OECD	259	343	459	640	850	1640
Svet skupaj	278	368	504	700	1000	1890
1979 OECD	238	280	388	483	683	1020
Svet skupaj	257	303	433	533	834	1207

Razpredelnica, v kateri niso upoštevani podatki vzhodno-evropskih socialističnih držav s Sovjetsko zvezo in LR Kitajsko, kaže, kako so bile po letu 1975 predvidene gradnje jedrskih elektrarn popravljene navzdol. Razlika med predvidevanji leta 1975 in 1979 kaže dejansko za polovico zmanjšane številke.

Današnje zmogljivosti jedrskih elektrarn se gibljejo okoli 150 GW, medtem ko so bile leta 1975 70 GW. Ob upoštevanju teh števil bi bilo potrebno v prihodnjih 20 letih zgraditi 750 do 1000 jedrskih elektrarn z močjo 700 do 1000 MW vsaka in to bi tudi ustrezalo obstoječim gradbenim zmogljivostim.

OCENA POTREBE PO JEDRSKEM GORIVU

Ocena zmogljivosti jedrskih elektrarn, ki jo navaja OECD, lahko služi kot osnova za izračun potreb po jedrskem gorivu v letu 2025. Pri tem je poznano v sorazmerno ozkih mejah povpraševanje po uranu do leta 1990. Določajo ga tehnični kazalci in pričakovana življenjska doba danes obratujočih jedrskih elektrarn. Po letu 1990 se nezanesljivost prognoze spet močno poveča. Zgornjo in spodnjo mejo potreb bodo določale takrat razpoložljive in uporabljene reaktorske tehnologije.

Ob upoštevanju, da bodo leta 2000 obratovali v glavnem takšni reaktorji kot danes in da ne bo bistvenega napredka pri ponovni pripravi goriva, leži zgornja meja letne potrebe pri 200.000 tonah urana. Kumulativna letna poraba, izračunana kot vsota letne porabe med leti 1980 in 2000, kakor tudi potrebnih zalog za v letu 2000 obratujočih jedrskih elektrarn, bo dosegla pet milijonov ton. Obratno se bodo v najugodnejšem primeru — počasnejša rast zmogljivosti in ponovna priprava urana ter plutonija — gibale potrebe po uranu letno okoli 100.000 ton in kumulativno 2,5 milij. ton. Če podaljšamo prognozo do leta 2025, potem se bo gibala kumulativna poraba v precej širokem območju med 4 in 20 milijonov ton.

(se nadaljuje) **ŽELEZAR**

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Valjarna debele pločevine

10. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Namestnik predsednika odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna debele pločevine Janko Bernik je 19. maja sklical deseto redno sejo.

Po pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili izvršeni, razen sklepa, ki obravnava ponovno opravljanje del in opravil žarilec OTOP na tri izmene, ki ni več aktualen, ker bodo v OTOP-u s 1. junijem pričeli delati po sistemu 4+1.

Ker je invalidska komisija ugotovila, da je Franc Pišotek sposoben za opravljanje del in opravil pomočnik žarilca Custodis peči, so ga razporedili na opravljanje teh del in opravil.

Obravnavali so prošnjo Dragice Čepka za prenehanje delovnega razmerja s 1. junijem in ji ugodili s tem, da mora pred tem urediti vse obveznosti do Železarne.

Na znanje so vzeli poročilo o odsotnosti z dela v mesecih marcu in aprilu. V marcu je bila odsotnost 937

dni ali 19,40 %, od tega je bilo 324 dni (7,15 %) zaradi bolezni in 444 dni (9,80 %) rednih dopustov. V aprilu je bila skupna odsotnost 870 dni ali 19,19 %, od tega 361 dni (7,97 %) zaradi bolezni in 343 dni (7,57 %) rednih dopustov.

V zvezi z reševanjem kadrovskih problemov v TOZD Jeklarna so premestili v to temeljno organizacijo dva delavca.

Pred obravnavo predloga prerazporeditve delavcev zaradi začasnega obratovanja TOZD na dve izmeni so bili člani odbora seznanjeni z naslednjimi priporočili, ki so jih v zvezi

s tem sprejele družbenopolitične organizacije:

- prerazporeditve naj bodo izvedene tako, da bodo zaposleni čim manj izgubili na osebnih dohodkih,
- na vodstvu in v administraciji naj se zniža število zaposlenih za enak odstotek kot v proizvodnji,
- predlog prerazporeditve naj pripravi vodja TOZD.

Na znanje so vzeli poročilo vodja TOZD o obratovanju valjarne debele pločevine od 1. junija dalje in plan prerazporeditve delavcev v druge temeljne organizacije in razporeditve v TOZD Valjarna debele pločevine in ju sprejeli ter posredovali delavskemu svetu v obravnavo in potrditve.

Sprejeli so sklep, da preneha delovno razmerje dvema delavcema zaradi odhoda v pokoj.

Imenovali so še komisijo za ugotavljanje škode v sestavi: Roza Marija Grah, Jože Vrhunc, Branko Resman in Jože Plemelj ter komisijo za ugotavljanje strokovnosti in kvalitete dela delavca na odpremi v sestavi: Damjana Kavalar, Jože Vrhunc in Peter Kapus.

12. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 6. junija, je bila dvanaesta seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Profilarna, ki jo je vodil predsednik Vojteh Furlan.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili vsi izvršeni, razen sklepa o prekinitvi rehabilitacije enega delavca, ker je bila neuspešna. Člani odbora so bili mnenja, ker se niso poteki štirje meseci rehabilitacije, da se počaka do izteka rehabilitacije.

Zaradi pomanjkanja vložnega materiala so v TOZD Profilarna prešli na dvozmensko obratovanje. Ker je izredno pomanjkanje delavcev v TOZD Jeklarna, sta bila tja za stalno premeščena dva delavca, eden pa je sam dal pisno prošnjo za premešitev, ki je bila ugodno rešena. Začasno so bili premeščeni v TOZD Jeklarna še trije delavci.

Sektor za splošne zadeve je poslal dopis, da je treba v vsaki TOZD imenovati komisijo za ugotavljanje škode po določilu 181. člena pravilnika

o delovnih razmerjih. Člani odbora so predlagali petčlansko komisijo.

Na seji so odobrili eno premestitev iz temeljne organizacije in eno plačano odsotnost.

En delavec je prosil za študijske ugodnosti, da bi se vpisal na delovodsko šolo. Odbor je sklenil, da se počaka do poteka prijav in da se bo na podlagi testnih rezultatov, ki jih bo opravil, odločil, ali bo prošnji ugodil.

Iz poročila o gibanju zaposlenih in odsotnosti z dela je razvidno, da so tako pri neizpolnitvi, boleznih, rednih dopustih, izredno plačanih in neplačanih dopustih in porodniškem dopustu precej nad povprečjem Železarne.

V razpravi so sodelovali: Furlan, Markelj, Jereb, Karlin, Novak, vodja TOZD in kadrovik. SK

TOZD Profilarna

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V četrtek, 5. junija, je bila dvanaesta seja odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Profilarna, ki jo je vodil predsednik Franc Logar. Poleg pregleda sklepov zadnje seje so obravnavali izvrševanje plana v maju in plan za junij ter ureditev skladišča oblikovnega orodja.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili vsi izvršeni.

Člani odbora so ugotavljali, da je bil plan v maju dosežen le 77,4 %, to je 1820 ton. V maju je bil izplen zelo nizek, samo 88,8 %, to je več kot 5 % pod planiranim.

Odbor je zadalil vodstvo, da pregleda, zakaj je bil izplen tako nizek in da pripravi poročilo do naslednje seje.

Plan za junij znaša 1800 ton. Dosežen bo le, če bo dovolj vložnega materiala in če bo po kvaliteti ustrežal za izdelavo profilov.

Obravnavali so tudi problematiko skladišča oblikovnega orodja. S postavitvijo nove profilirke bo namreč tudi prostor v hali zelo utesnen. Zato je bilo treba čimprej urediti skladišče oblikovnega orodja. Predstavitev skladišča je predvidena v investicijskem programu »zamenjava oblikovnega stroja v profilarni«, ki je že v teku. Prestavitve izpolnjuje tudi kriterije za vrstni red investicij, zato gospodarski odbor predlaga, da se vključi skladišče v investicijski program za leto 1980.

Obravnavali so tudi probleme v obratu in naročili, da je treba nare-

điti na progi Rossi II zaščito na letišči žagi.

V razpravi so sodelovali: Logar, Bevc, Bunjevce, Rudolf, Bertonec, Klokotčnikova, Pretnar, Novak in vodja TOZD. SK

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je v zvezi z naporji za zmanjšanje porabe energije pričela uporabljati nov način koksiranja imenovan »pre-carbon«. Njegova osnovna značilnost je, da uporablja kot vložek za koksarske baterije premog predhodno ogret na temperaturo 220–230 stop. C. Ta postopek omogoča nadomestitev do 20 % premoga za koksanje s premogom, ki sicer ni primeren za izdelavo koksa ob normalni kvaliteti izdelanega koksa. Poleg tega poveča ta postopek proizvodnost koksarskih baterij za 20 %.

Prilava lijakov v martinarni (Foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz šestih temeljnih organizacij prejeli 21 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. V situaciji, v kateri se trenutno nahaja Železarna, je seveda razumljivo, da skupine največ razpravljajo o najrazličnejših ukrepih, ki naj bi privedli do izboljšanja poslovnih rezultatov, pa naj gre, na primer, za ukrepe na področju zdravstvenega varstva, kontrole prisotnosti na delu, za izboljšanje delovne in tehnološke discipline, za varčevanje z energijo, reorganizacijo dela in podobno.

SDS SM peči 2 (TOZD JEKLARNA) je v zvezi z ukrepi, ki so predlagani na področju zdravstvenega varstva, izrazila mnenje, da je že skrajni čas, da se na tem področju nekaj ukrene, saj je pri sedanjem pomanjkanju delavcev bolovanja res preveč. Zelo kritično je spregovorila tudi o delavcih, ki so bili v jeklarno premeščeni iz drugih obratov. Seznanila se je tudi z informacijo o stabilizacijskih ukrepih v svoji temeljni organizaciji.

Kot je znano je TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE s 1. junijem začela delati na dve izmeni. SDS progna 2400-2 ter **adjustaža 2400-1** in 2 so bile na sestankih 29. maja informativno seznanjene s poročilom vodstva TOZD, zakaj je do tega prišlo, saj so bile potrebne tudi določene premestitve delavcev. Pojasnjen jim je bil tudi sistem nadaljnjega obratovanja. V zvezi s tem SDS progna 2400-1 vprašuje, zakaj o em odgovorne službe že prej niso obvestile delovne skupine in zraža svojo podporo želji enega izmed sodelavcev, da bi ostal na valjičnicah II. Drugih pripomb ni bilo. SDS progna 2400-2 je na sestanku izrazila tudi svojo podporo ukrepom za izboljšanje zdravstvenega varstva.

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli 13 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Vse skupine so imele približno enak dnevni red. Razpravljale so o ukrepih na področju zdravstvenega varstva, o uvajanju evidence prisotnosti na delu s pomočjo markic, o enotnem (pismenem) javljanju kršitev delovnih obveznosti, o proizvodnji v maju, posamezne pa tudi še o nekaterih drugih zadevah (plan za junij, nadurno delo, plačani dopusti). Na sestanku SDS **vodstvo TOZD** je bilo v zvezi z evidenco prisotnosti na delu s pomočjo markic poudarjeno, da velja ta (enoten) način kontrole tudi za delavce vodstva. Od pismenega načina prijavljanja kršitev delovnih dolžnosti pa skupina pričakuje, da bo tako prišlo do hitrejšega in učinkovitejšega obravnavanja tako disciplinske kot odškodninske odgovornosti. V zvezi z majsko proizvodnjo je skupina analizirala glavne vzroke za neizpolnjevanje planskih obveznosti ter opozorila na naraščanje izgube in na posledice, ki jih bo zato čutili pri izplačilu osebnega dohodka. SDS **žičarna I-2** v zvezi z ukrepi na področju zdravstva meni, da nihče nima pravice, da bi delavcu onemogočili, da ne bi šel k zdravniku, ne da bi se javil v obratu oziroma na rešilni postaji; priznava pa, da ima ta ukrep določeno prednost glede evidence, kje se

delavec nahaja. Tudi od kontrole prisotnosti na delu s pomočjo markic ima načelno negativen odnos. Več članov je celo izjavilo, da po markice ne bodo prišli. Izjavljajo, da bo dosti več koristi, če bi se vodstvo TOZD »malo bolj brigalo« za ustrezen vložek in uredilo odnose z lužilnico. SDS meni, da je 50 % težav v zvezi z odsotnostjo prav v tem. Glede poslovanja pa se skupina strinja, da bi se z boljšim delom, izkoriščanjem delovnega časa in varčevanjem pri potrošnem materialu stanje lahko bistveno izboljšalo. SDS **žičarna I-3** pa za slabe proizvodne rezultate v maju »krivi« poleg objektivnih vzrokov tudi slabo izkoriščeni delovni čas nekaterih delavcev. To je po mnenju SDS razvidno iz slabih proizvodnih rezultatov na nekaterih strojih. Izhod k boljšim rezultatom vidi v vestnejšem izpolnjevanju delovnih obveznosti, v boljšem izplenu in v manjši porabi pomožnih materialov. SDS **žičarna II-1** ugotavlja, da se evidenca prisotnosti na delu ponovno uvaja zaradi slabega izkoriščanja delovnega časa ter zaradi predčasnega zapuščanja TOZD. Skupini so bile obrazložene tudi posledice, ki bi sledile, če bi se takšno stanje, kot ga ugotavljajo sedaj, nadaljevalo. SDS **žičarna II-2** meni, da bodo s predlaganimi ukrepi na področju zdravstva prizadeti tisti, ki so bolni in se vprašuje, kako naj delovodja ugotovi, kdo je resnično bolan, če ni videti zunanjih bolezenskih znakov in kako bo z napotnicami oziroma bolniki, če delovodja ne podpiše napotnice. Opozarja tudi, da bodo morali delavci iz nekaterih krajev (Radovljica ipd.) narediti veliko več poti, preden bodo prišli do zdravnika ter da tudi delovodja sicer ni vedno »pri roki«. Skupina se tudi z evidenco prisotnosti z markicami ne strinja. Vprašuje se, zakaj naj bi bila »vedno žičarna poskusni zajec« ter predlaga, da naj se evidenca uvede enotno v vsej Železarni. SDS **žičarna II-3** pa je imela v zvezi z ukrepi na področju zdravstva pripombo na stanje v zobozdravstvu, in sicer na predolgo čakalno dobo. Skupina priporoča, da naj bi se delovni dnevi pri zobozdravniki razdelili po TOZD. Tako bi po mnenju SDS omogočili slehernemu delavcu čimhitrejši obisk pri zobozdravniku. Skupina v zvezi s proizvodnjo v maju omenja, da so bili rezultati slabi zaradi vlečenja fluxofil žice ter večjih dimenzij VAC žice, ker se elektromotorji močno grejejo. Prosi tudi za takojšnje popravilo pip v ženski in moški kopalnici ter da bi za prevajalnico VAC žice po možnosti nabavili osemlestrski bojljer. SDS **patentirnica I** se je sicer izrazila za nov način evidence na področju zdravstvenega varstva, vendar pa ugotavlja, da bodo, žal, zopet prizadeti tisti, ki so resnično bolni. Da so glede poslovanja še rezerve, meni skupina, in omenja izkoristek strojev in naprav ter vložka, stroške in izpleni. S predlagano kontrolo prisotnosti se strinja. Na sestanku SDS **patentirnica 2** so bile glede obravnavanih vprašanj izrečena, predvsem glede kontrole prisotnosti na delu, različna mnenja. Nekateri delavci ukrepe sprejemajo kot pripomoček za izhod iz težke situacije, drugi »nergači, ki jim ni nikoli prave«, pa se ukrepom upirajo, ker jim ne bodo še naprej dovoljevali samovoljnosti pri opravljanju delovnih dolžnosti. Na sestanku SDS **patentirnica 3** so »padle« pripombe predvsem na to, ali je ukrepe glede kontrole prisotnosti sprejela vsa delovna organizacija. Skupini je bilo pojasnjeno, da podobne ukrepe načrtujejo tudi ostale temeljne organizacije. SDS **pocinkovalnica 1** je bilo med drugim pojasnjeno, v kakšnih primerih lahko posamezniki koristijo neplačan dopust ter pod kakšnimi pogoji se še lahko opravi nadurno delo. SDS **pocinkovalnica 2** se z ukrepi na področju zdravstva strinja le delno, v zvezi s slabimi majskimi rezultati pa predlaga dosledno

izkoriščanje strojev ter delovnega časa. SDS **pocinkovalnica 3** se strinja tako z ukrepi na področju zdravstvenega varstva kot s kontrolo prisotnosti s pomočjo markic, vendar s pripombo, da naj se uvede za vse zaposlene v Železarni brez izjeme. Članom SDS je bilo izrečeno opozorilo, da zaradi neodgovornega odnosa do dela in do vložka nastaja prevelika količina izmečka (rene). Skupino tudi zanima, kakšno je stanje po ukinitvi tretje proge. SDS **votličarna** pa je bila, v zvezi s predlaganimi ukrepi na področju zdravstva, mnenja, da je bilo potrebno, da se nekaj ukrene proti nekontrolirani bolniški odsotnosti in da se je treba te poti, ki je nakazana z ukrepi, tudi dosledno držati. V zapisniku je nadalje omenjeno, da bodo kontrolo prisotnosti z markicami uvedli 9. junija, in sicer zato, da v obratu ne bi bili izjema. Pri njih glede prisotnosti na delu že od tedaj, ko so se reorganizirali in uvedli samo dopoldansko dnino, nimajo problemov. Delavnico zapuščajo štiri minute pred koncem dneve, dežurni pa si dnino predajajo osebno. To je pri njih že ustaljena praksa.

SDS **željarna 1** (TOZD ŽEKLARNA) meni, da bi moralo veljati pri ukrepih na področju zdravstva enako merilo tako za delvca kot za uslužbenca in da bi morali biti pri ukrepih brezkompromisni. Skupina se je na sestanku seznanila tudi z rezultati poslovanja v prvih štirih mesecih letošnjega leta ter z rezultati izvajanja ustaljenih ukrepov. Ker so se druge skupine v TOZD odločile za denarno participacijo za pranje oblek, na to pristaja tudi ta skupina.

SDS **prilava dela** (TOZD STROJNE DELAVNICE) se je seznanila s stanjem v naši delovni organizaciji ter s predlogom ukrepov za različna področja, na katerih bi bilo mogoče doseči določen rezultat za izboljšanje poslovnih rezultatov. Posebej je bila seznanjena z varčevalnimi ukrepi, ukrepi v zdravstvenem varstvu, produktivnostjo in izkoristkom delovnega časa ter na področju energije. Mnenja je, da morajo tehnologi predvideti takšno tehnologijo obdelave, pri kateri bo potrebno najmanjše nujno število operacij ter da se mora prilava dela — materialna služba ustrezneje organizirati (pripravi je treba predlog). Prav tako meni, da bi bilo treba, da bi povečali produktivnost in dosegli boljši izkoristek delovnega časa, pričeti postopoma menjati tehnične norme.

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnika SDS **kantine ter samski domovi**. Obe skupini sta med drugim obravnavali še poslovno poročilo za prvo tromesečje. SDS kantine v zvezi z njim omenja, da sedanja cena toplega obroka še ne dosega ekonomske cene in opozarja na dobro gospodarjenje z materialom, drobnim inventarjem, osnovnimi sredstvi, na rokovanje s stroji itd. Izrazila je tudi svojo podporo ukrepom za opravo poslovnih zgube Železarne ter ukrepom na področju zdravstva. Pod razno je razpravljala o prihajanju na delo in o odhajanju z dela in predlaga, da se proti tistim, ki se ne držijo reda, tudi ukrepa. SDS **samski domovi** v zvezi z ukrepi na področju zdravstva meni, da o upravičenosti bolovanja lahko odloča le zdravnik, ki je pač strokovno usposobljen, ne pa delovna skupina. Delovno disciplino in kvaliteto dela sobaric je ocenila kot primerno, glede uporabe čistilnih sredstev pa opozarja na varčnost, vendar ne v škodo kvalitete in higienskih razmer. Odborom za delovna razmerja skupina predlaga, da bi v bodoče ne dovoljevali, da bi delavci prehajali v drug TOZD, dokler se ne dobi zamenjava, čeprav za prestop prosijo.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV KOT FAKTOR PRODUKTIVNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

drugačni obliki vključen v vsako združevanje in se v končni konsenzenci le pokaže kot dolgoročni dohodkovni motiv. Manifestira se lahko kot zagotovitev oskrbe s surovinami, zagotovitev prodajnega trga, zagotovitev medsebojno usklajenega razvoja in podobno. Zlasti pri velikih organizacijah združenega dela, ki združujejo več delovnih organizacij, je motiv usklajenega razvoja, na osnovi katerega naj se doseže povečanje produktivnosti živega in minulega dela, osnovni motiv za združevanje sredstev za investicijske naložbe.

Pri oceni stanja na področju združevanja dela in sredstev moramo izhajati predvsem iz ocene, da gre za kompleksen proces, pri katerem pa je zaradi pomanjkanja informacijskih osnov težko spremljati njegovo realizacijo in oceniti vpliv omejujočih dejavnikov oziroma vzrokov za njegovo počasno uveljavljanje. Ne bi želeli ponavljati nekatere dejavnike, ki najpogostejše omejevalno vplivajo na proces združevanja dela in sredstev, kot so nezadostna prosta sredstva akumulacije organizacij združenega dela, pomanjkanje konkretnih in usklajenih razvojnih programov, nestabilni pogoji gospodarjenja, ki so več ali manj poznani.

Z narodno-gospodarskega in družbeno-ekonomskega vidika obstajajo največje rezerve za povečanje družbene produktivnosti gotovo v povečanju svobode gibanja sredstev družbene reprodukcije v okviru republik in med republikami, oziroma med organizacijami združenega dela, ne glede na občinske, regionalne in republiške meje. Pri tem se pokažejo vsi problemi celotne organiziranosti bančništva in denarništva, ki temelji na teritorialnem principu, velikih razlikah v sposobnosti posameznih temeljnih bank pri zagotavljanju zadostnih sredstev za tekoče in razvojne potrebe članic banke, v sposobnosti izpolnjevanja skupnih obveznosti iz planov družbenopolitičnih skupnosti, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Nadalje so prisotni problemi v zvezi z alokacijo denarnih sredstev in denarnih tokov, ki so preveč usmerjeni v velike centre, ne da bi se pri tem upoštevale razlike v gospodarski razvitosti in strukturi gospodarstva.

Element svobodnega gibanja sredstev za reprodukcijo bi moral biti izrazito prisoten v razvojnih politikah vseh republik in pokrajin. Iz razpoložljivih projekcij razvoja za obdobje 1981–1985 je razvidno, da je ta element razvoja in povečanja produktivnosti precej zanemarjen, oziroma ga v projekcijah sploh ni videti.

Združevanje dela in sredstev predstavlja na področju razširjene reprodukcije zelo močan element zagotavljanja večje učinkovitosti gospodarjenja. Tako v okviru posamezne republike predstavlja to združevanje predvsem kvalitativno novo obliko zagotavljanja in zbiranja družbenih sredstev za reprodukcijo za določene investicijske naložbe, ki so proglašene za prednostne. Pri tem to združevanje sredstev lahko poteka ali na principu interesnega združevanja, kjer je močnejši ta interes kvantificirati, ali na principu vzajemnega združevanja, kjer obstaja širši družbeni interes, ki pa ga ni mogoče natančneje kvantificirati. Tu bi opozoril na pomembno vlogo banke, kot strokovne službe, ki se v teh procesih lahko pojavlja s različnimi oblikami svoje dejavnosti. Njena vloga pri tem ni več samo pasivno svetovalnega značaja, temveč vse bolj prevzema vlogo iniciatorja in koordinatorja v procesih združevanja dela in sredstev. Osnova za takšno njeno novo vlogo v družbenem reprodukcijskem procesu pa je razpolaganje s strokovnimi kadri, s potrebnim obsegom in kvaliteto informacij itd. V vlogi iniciatorja banka daje predloge in spodbude za združevanje dela in sredstev med organizacijami združenega dela ter med njimi in drugimi asociacijami, kot koordinator pa na strokovni osnovi usklajuje interese vseh udeležencev v procesu združevanja dela in sredstev. Aktivnejša vloga banke pa pomeni istočasno tudi odgovornejši pristop, ki prihaja do izraza že v fazi oblikovanja planskih dokumentov. Prav tako lahko banka z ukrepi svoje kreditne politike stimulatивно vpliva na združevanje dela in sredstev na dohodkovni osnovi in to predvsem z odobravanjem kreditov pod ugodnejšimi pogoji, monetizacijo vrednostnih papirjev ipd.

Iz dosedaj sprejetih rešitev in izkušenj Ljubljanske banke-združene banke lahko navedemo naslednje značilne primere:

— Organizacijam združenega dela, ki so imele interes za sovla-

ganje v investicijsko naložbo, niso pa imele potrebnih investicijskih sredstev, je banka skušala ta sredstva v celoti ali vsaj delno zagotoviti preko kreditnega odnosa, vendar z obrestno mero, ki je za dva poena nižja od običajne za predmetno področje kreditiranja. Tako se je po eni strani znižal tveganje nosilca investicije, oziroma po drugi strani spodbudil interes za sovlaganje oziroma združevanje. Sovlagatelj na ta način prevzema del tveganja nase in razbremeni nosilca investicije, sama investicija pa ni toliko obremenjena z obveznostmi vračanja kreditov.

— Do združevanja dela in sredstev med organizacijami združenega dela zunaj okvira republiških meja praviloma prihaja le v primerih, ko je potrebno zagotavljati in združevati sredstva za določene investicijske naložbe, ki so proglašene ali za prednostne, ali za tiste, ki v pogojih zaprtega tržišča temelje v glavnem na monopolistični dobavi surovin in repromaterialov. V tem primeru se sedanjim in potencialnim kupcem zagotavlja proizvod, repromaterial ali surovina le pod pogojem, če bodo sovlagali v predvideno investicijsko naložbo.

— Tretja karakteristična oblika je financiranje izgradnje posameznih obratov oziroma investicijskih projektov izven ožjih območij in v drugih republikah, ko gre za zagotavljanje tržišča, delavcev, osnovne surovine in podobno. Tudi to financiranje vse bolj temelji na združevanju dela in sredstev.

Vse te nove oblike financiranja družbene reprodukcije gotovo prispevajo k povečanju družbene produktivnosti. Toda v vseh teh primerih je povečanje produktivnosti samo posledica, ne pa osnovni motiv za združevanje dela in sredstev.

Jasno pa je, da se bodo morali v bankah spoprijeti tudi s tem problemom. Menimo, da je možno doseči pomembne rezultate zlasti pri združevanju med proizvodnjo in trgovino ter med proizvodnjo in transportom.

Na področju povezovanja proizvodnje pa tako motivirano združevanje dela in sredstev terja mnogo širše in bolj poglobljene pristope. Temeljiti mora na usklajevanju proizvodnje in vključevati kooperacijo, specializacijo proizvodnje, sodelovanje v razvojno-raziskovalnem delu, sodelovanje v ekonomskih odnosih s tujino itd. Pri tako koncipiranem prostem gibanju sredstev v funkciji združevanja dela in sredstev seveda dobiva produktivnost pomembno mesto in je čisto lahko tudi odločilna pri sprejemanju odločitev o razvoju. Toda združevanja dela in sredstev, ki temelje na motivu povečanja produktivnosti, so še vedno v veliki manjšini in predstavljajo samo izjeme.

Takšni kvalitativno novi usmeritvi bodo morale dati prednost in večji poudarek tudi banke, kar pomeni, da bi morale napraviti korak naprej glede na dosedanje prakso. Od bančnega instrumenta, da ni investicijskega kredita brez sovlaganja, bodo morale banke preiti k zahtevi financiranja na osnovi združevanja dela in sredstev, ki bo temeljilo na vsebinsko usklajeni projekciji razvoja in povezanosti vseh organizacij združenega dela, ki lahko medsebojno prispevajo k povečanju produktivnosti. Samo v takem primeru bi lahko bančna sredstva predstavljala dopolnilna sredstva za realizacijo načrtovane investicije.

Med odprte probleme združevanja dela in sredstev spada tudi mesto in vloga bančnih konzorcijev, pri čemer so predstave o trajni obliki konzorcija in njegovi vsebini dokaj nejasne. Dejstvo je, da konzorcij predstavlja bančno organizacijsko obliko združevanja dela in sredstev, da pa je po svoji vsebini tipična oblika povezave za izvedbo določenega, časovno omejenega posla. Konzorcij je sicer lahko tudi dolgoročen, če gre za skupne interese trajnejšega značaja. Ta oblika združevanja sredstev je značilna predvsem za izvedbo tistih nalog, ki presegajo možnosti posamezne temeljne banke oziroma za realizacijo nalog širšega družbenega interesa. Eno od ključnih vprašanj bančnega konzorcija je, kako zagotoviti spremljanje tekočega poslovanja preko te oblike bančnega sodelovanja. Obstaja možnost obravnavanja celotnega poslovanja nekega kompleksa ali reprodukcije celote preko bančnega konzorcija ali pa delitev na konzorcije za tekoče poslovanje in za razširjeno reprodukcijo. Od rešitve tega vprašanja je odvisno, kako daleč bo šel razvoj konzorcija kot nove organizacijske oblike bančnega sodelovanja oziroma združevanja dela in sredstev.

Ko govorimo o združevanju dela in sredstev v tej obliki, moramo poudariti, da gre v osnovi še vedno za kreditni odnos, ker je namen združevanja, če odmislimo drugačen organizacijski pristop, zagotovitev

sicer namenskih kreditov za investiranje oziroma realizacijo razvojnih programov. Glede same oblike zagotavljanja sredstev investitorjem, bi uveljavljanje konzorcija lahko vplivalo na razvoj dohodkovnih odnosov, vendar je še vedno prisotno vprašanje, kako čimbolj omejiti in zmanjšati prevladujoči kreditni odnos. To pa je tesno povezano z opredelitvijo odgovornosti, rizika, vloge banke kot subjekta v procesu združevanja dela in sredstev in podobno.

Pogosto se v vsakodnevni praksi zastavlja tudi vprašanje, ali se banka lahko pojavi kot subjekt v procesu združevanja dela in sredstev na dohodkovnih osnovah in s tem prevzema riziko. Reševanje tega vprašanja je tesno povezano z vprašanjem zmanjševanja kreditnih odnosov in njihovega nadomeščanja s procesom združevanja dela in sredstev na dohodkovni osnovi. Nova vloga banke v procesih združevanja dela in sredstev pomeni, da mora banka postati v dosti večji meri kot dosedaj nosilec aktivnosti v procesih združevanja družbenih sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Ta povečana vloga bank kot »strokovnega« svetovalca združenemu delu je nedvomno odraz delovanja zakonitosti družbeno-ekonomskega razvoja, ki zahtevajo nadaljnjo koncentracijo sredstev družbene reprodukcije. Vsebinsko spremenjena vloga banke v družbenem procesu razširjene reprodukcije pa je tudi v tem, da usmerja sredstva družbene akumulacije v družbeno racionalno uporabo ter da je odgovorna za zamenjavo klasičnih kreditnih odnosov, ki so sicer lastni vsakemu blagovnodenarnemu gospodarstvu, z institutom združevanja družbenih sredstev.

Posebno vprašanje v gibanju družbenih sredstev reprodukcije predstavljajo interne banke, ki naj bi bile po svoji zasnovi in organiziranosti banke reprodukcije celote določenega nivoja. Glede na to, da imajo interne banke po svoji vsebini funkcijo finančnega povezovanja in združevanja TOZD, je razumljivo, da tudi stanje v internem bančništvu ne more biti boljše od dejanskega stanja medsebojnih odnosov v ostalem bančništvu in denarništvu s tem, da tudi tukaj velja, da nekateri zakonski predpisi ter njihove razlage v splošnem ne pospešujejo ustanavljanja in delovanja internih bank. Posebne finančne službe in interne banke nikakor ne morejo zaživeti, čeprav je jasno, da bi prav ti dve instituciji lahko izredno mnogo prispevali k samoupravnemu integriranju družbenih sredstev reprodukcije in še povečanju družbene in interne produktivnosti investicijskih naložb. S tem v zvezi lahko ugotovimo, da hkrati z reorganizacijo gospodarstva v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu nismo v zadostni meri razvijali uspešnih oblik in načinov samoupravnega organiziranja združevanja dela na finančnem področju.

Pri prevladujočem kreditnem odnosu k tej razdrobljenosti tudi prispeva v precejšnji meri pretežno teritorialna organiziranost temeljnih bank, ki so v svojem delovanju večkrat zaprte v svoje teritorije in so pod močnim vplivom investicijskih odločitev s strani lokalnih organov družbenopolitičnih skupnosti. Na ta način večkrat prihaja do podvajanja proizvodnih kapacitet, neselektivnosti v investiranju in drugih investicijskih napak, ki močno vplivajo na velikost doseženega dohodka in nižjo produktivnost zgrajenih proizvodnih zmogljivosti.

Poleg navedenih obstoje tudi drugi razlogi, ki preprečujejo uveljavljanje združenega dela in sredstev. Obstoji namreč še vrsta problemov ponovne formalno-pravne in tudi vsebinske narave, vendar se zdi, da se sedaj pojavlja kot osnovni omejitveni faktor neizdelan oziroma nedorečen dolgoročni družbeno-razvojni plan, ki ne daje organizacijam združenega dela zadosti zanesljivih informacij o predvidenih smereh njihovega in narodno-gospodarskega oziroma družbenega razvoja. Zato menimo, da je eden izmed ključnih pogojev za hitrejšo uveljavljanje združevanja sredstev na temelju skupnih dolgoročnih razvojnih ciljev organizacij združenega dela učinkovito delovanje mehanizma samoupravnega družbenega planiranja.

Menimo, da je potrebno v zvezi z gibanjem družbenih sredstev reprodukcije omeniti tudi problem velike razdrobljenosti sredstev na žiro računih temeljnih organizacij združenega dela, saj mora imeti praktično vsaka družbeno-pravna oseba najmanj tri račune pri SDK. Dejansko so v praksi pojavljali še večje število računov izločenih sredstev (npr. devizni računi, računi izločenih sredstev za investicije in drugi računski omejenih depozitov). Ti računi se

med seboj ne morejo prelivati ter je tako v poslovanju posamezne organizacije združenega dela praviloma angažirano preveč družbenih sredstev. Ker se v kanalih plačilnega prometa nahajajo precejšnja finančna sredstva, to samo še bolj povečuje odvisnost organizacij združenega dela od poslovnega bančništva.

S tem v zvezi se sam po sebi postavlja vprašanje, da bi morali interni banki v okviru delovnih oziroma sestavljenih organizacij na področju opravljanja plačilnega prometa, pa tudi združevanja sredstev (npr. sredstev sklada skupne porabe in sredstev rezervnega sklada) dopustiti širše možnosti delovanja, s tem pa bi tudi pospešili proces transformacije bank.

B. Paš
S. Valant
(Gospodarski vestnik,
štev. 22. 12. junija)

VTIS JE ZELO UGODEN

V letošnji drugi številki revije Obveščanje in odločanje je bil v rubriki Obveščanje v združenem delu objavljen sestavek pod gornjim naslovom, ki ob kratki vsebinski oceni predvsem obravnava tehnično urejaje našega glasila. Z namenom, da bi bili o tem obveščeni vsi delavci TOZD in delovnih skupnosti naše železarnice, sestavek v celoti objavljam.

Železar je zasnovan (in izhaja) kot tedensko glasilo z zelo široko vsebino. Razpon tem, ki jih obdeluje, ni nič manjši kot pri splošno-informativnem glasilu, katerega regionalni obseg je veliko širši. Če bi imel Železar še zunanje politično rubriko, bi ga lahko primerjali tudi z dnevnoinformativnimi glasilom.

Ta širina, množstvo in raznovrstnost tem so grafično oblikovani v glasilu, katerega obseg in pogostost izhajanja zaslužita spoštovanje. Takšne profesionalne ravni se ne bi smalo dovoliti noben dnevniki.

Vrmo se k naši osnovni temi: zunanost glasila. Železar tiskajo v offset tehniki in tako je kvaliteta tiska povsem zadovoljiva. Prelomljen je dokaj pregledno in čitljivo, s čimer je zadovoljen prvi pogoj dobre glasila preloma. Preprostost pri uvrščanju gradiva ni povzročila šablonskega razporejanja člankov – tlakovanja. Nasprotno, lahko opazimo prizadevanje za to, da bi bil prelom tudi ob preprostosti živ in privlačen. Takoj moramo povedati, da je to prizadevanje rodilo sadove, ki jih moramo pohvaliti. Z uporabo okvirov, močnih črt za ločevanje člankov po vertikalni, fotografiji in naslovov v negativu je tehnični urednik dosegel, da je prelom kljub preprostosti dovolj privlačen za oko. Pri uporabi teh elementov je imel velik občutek za mero. Nikjer ne pretirava, uporablja jih, kjer je to potrebno in samo toliko, kolikor je potrebno.

Posebno pohvalo zaslužijo naslovi. Ti so, čeprav kdaj pa kdaj malo glomazni, vedno zloženi dosledno na sredini brez kombiniranja. Ta doslednost je kvaliteta, ki prispeva k splošni dobri zunanosti glasila. Le eno pripombo bi lahko dali. Na drugi strani je pogosto v prvih stolpcih tekst zložen po celotni širini z naslovom, ki je v sredini teksta in ne na vrhu. Takšen prelom in takšno oblikovanje naslovov v načelu ni slabo, vendar ga ne moremo uporabljati v vsaki situaciji. Naslov lahko oblikujemo tako le tedaj, kadar besedilo obsega celotno stran in kadar je stil preloma izrazito revijalen. V takšnem primeru pa, kot je ta, z besedilom v prvih dveh stolpcih, to ni najboljša rešitev, čeprav zaradi pogoste uporabe pomeni po svoje stil glasila. Morda bi to manj motilo, če bi z močno črto ta tekst ločili od drugega dela strani, ali če bi ta dva stolpca bila v negativu temnosivega tona. Seveda to ne bi prispevalo k čitljivosti, vendar bi bil vizualni vtis veliko boljši. Glede na tehniko tiskanja je to lahko napraviti in to tudi številna glasila s pridom uporabljajo. Vendar ni prav prijetno brati daljši tekst v negativu, saj to utruja oči, čeprav kot celota lepo deluje. Druga možnost je, da je ta naslov v istem tonu in povsem povezan s črto, s katero bi ločili ta dva stolpca.

Ne bi se mogli izrecno opredeliti za eno od teh rešitev, vključno z možnostjo, da bi naslov, tako kot vse druge, zložili nas vrhu besedila, vendar je v vsakem primeru treba nekaj spremeniti.

Drugi odtisek, ki pa bi bil po resnosti lahko tudi prvi, se nanaša na slepe stolpce. Ti se pojavljajo dokaj pogosto in očitno je, da ni bilo dovolj storjenega za to, da bi se jim izognili. Naj omenimo le en primer. »Poklicna in prostovoljna gasilska ter reševalna enota Železarnice ena najboljših na Slovenskem« je dovolj dolg, da bi lahko stal tudi na veliko večjem prostoru od treh stolpcev, na kolikor je prelomljeno to besedilo. Nejasno je, zakaj je postavljen samo v dveh stolpcih, tretji pa ostaja slep. Podobno je s člankom »Bolezen civilizacije – infarkt srca«. Naslov je le na treh stolpcih, naslednja dva pa sta slepa, nadaljevanje na naslednji strani je brez naslova, celotni vrh strani je slep.

Takih primerov je še veliko, vendar jih ne bomo posamezno naštevati. Omenimo naj le še feljtone, pri katerih je ta problem slepih stolpcev uspešno rešen. Rubriki Tehnični feljton in Mala šola samoupravljanja sta prelomljeni na dnu strani na vseh petih stolpcih. Slog je dan v teh kolonah, naslov je le na prvem stolpcu, drugi pa so zaprti z nadnaslovom, ki pokriva celotno besedilo. To je povsem dobra rešitev, zato ni jasno, zakaj se ni uveljavila pri feljtonu »Temeljna telesno-kulturna skupnost in njena (neloganizirana)«. Tu sta dva stolpca slepa, čeprav bi lahko ravnali tako kot pri Tehničnem feljtonu.

Velik odtisek lahko namenimo uporabi fotografij. Pogosto so uporabljene neustrezno oziroma niso ustvarjene dosledno v sestavek, h kateremu sodijo. V takšnih primerih je kršeno temeljno pravilo, da morata biti tako slika kot tudi besedilo postavljena v prostoru, ki ga pokriva naslov in ne smeta štrleti izpod njega niti deloma, kaj šele popolnoma. Ta svoboda pri razporejanju fotografij niti malo ne prispeva k dobri zunanosti glasila, da niti ne govorimo o tem, da lahko povzroči zmotno pri bralcih.

Slika, ki nima nobene zveze z vsebino, je sprejemljiva samo, če je jasno naznačeno, da gre za samostojno fotografijo. Pri tem bi bilo vse v redu, če bi bila slika v okviru. Sicer pa je razpored fotografij na posameznih straneh glasila dober. Če gledamo samo na razmerje površin, so le-te razporejene s polno mero in občutkom za ravnotežje. Vendar je treba pri tem paziti, da ne bi zaradi razporeda gradiva zanemarili logičnosti preloma.

Naj omenimo še izrazit primer, kako je lahko slepi stolpec neprijeten. Ne le, da je grd, marveč tudi vpliva na čitljivost besedila. Sestavek Zakaj tolikšna podražitev je prelomljen na tri stolpce. Prva dva sta pokrita z naslovom, tretji pa je slep. To je toliko bolj nerodno, ker sta prva dva, razen majhnega dela na začetku besedila, postavljena prek celotne širine (tabela), tretji pa se zopet začneja s slogom na enega, tako se povsem zgubi vizualna vez in ta stolpec ostaja sam, kot sirota, ki nikomur ne pripada.

Omenimo naj še glavo glasila, ki je v negativu, praviloma v modni barvi, razen v posebnih primerih v rdeči, na vrhu strani, kjer ima stalno mesto. Velikost in tip črt sta dobro izbrana.

Razvrstitev prispevkov, če izvzamemo navedene pripombe, je zelo dobra. Vse je pregledno, preprosto in čisto, odmerjeno in prelomljeno z velikim občutkom za mero. Vtis, ki ga Železar daje v celoti, je zelo ugoden. Resnost in zavestnost, s katerima je glasilo napravljeno, sta enaki, ko gre za vprašanje preloma in vsebine. Zato naj vse pripombe in očitki, ki smo jih dali, ne bi imeli večje teže kot pohvale, ki jih lahko (in moramo) nameniti Železarni, marveč jih moramo razumeti kot kritiko tistih pomanjkljivosti, ki zmanjšujejo dokaj velike kvalitete tega glasila.

Naj končam s še eno pripombo, ki sicer ni tako pomembna: pogosto strani nimajo oznake številke strani. Celotno v isti številki so določene strani označene, nekeje od polovice dalje pa se izgubijo. Takšna nemarnost pa se prav gotovo ne poda tako dobremu glasilu.

Zoran Popović

PREDSEDSTVO OK ZSDL PODPRLO IZHODIŠČA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V OBČINI

(Nadaljevanje s 1. strani)
usmerjenega izobraževanja v jeseniški občini. Pri tem je bilo seveda potrebno upoštevati tudi usmeritve celotnega gorenjskega območja in še posebno interes in stališča sosednje radovljanske občine. Odbor je na svojih sejah izoblikoval naslednja izhodišča za prehod na usmerjeno izobraževanje v jeseniški občini:

— Za potrebe usmerjenega izobraževanja naj se na Jesenicah osnuje enoten center, ki bo organizacijsko, kadrovsko in materialno združeval obstoječe potencialne srednjega šolstva;

— V okviru centra bodo naslednje izobraževalne usmeritve:

a) Eksperimentalna srednja kovinarska, strojna, metalurška in elektrotehnična (dislocirani oddelki kranjske šole) šola za pokrivanje kadrovskih potreb združenega dela občin Jesenice in Radovljica;

b) Srednja šola pedagoške, naravoslovne in družboslovne usmeritve za pokrivanje potreb obeh občin;

c) Srednja šola zdravstvene usmeritve za potrebe gorenjske regije;

č) Železarski izobraževalni center (sedanji oddelki za izobraževanje odraslih) za izvajanje rednega in dopolnilnega programa izobraževanja iz dela in ob delu metalurške, kovinarske, strojne in elektrotehnične usmeritve;

d) Delavska univerza za izobraževanje ob delu samoupravne, politične, splošno ljudsko obrambne in družbeno samozagajne usmeritve;

e) Dom učencev za oskrbo, vzgojnoizobraževalne in druge dejavnosti, ki zagotavljajo učencem pogoje za življenje in uspešno izobraževanje;

— Odbor je bil soglasen, da se za pokrivanje kadrovskih potreb obeh občin v občini Radovljica osnuje enoten center srednjih šol z naslednjimi usmeritvami:

a) Srednja šola za gostinstvo in turizem;

b) Srednja šola ekonomske usmeritve za poslovno-financiarno in trgovsko dejavnost.

Pri tem je odbor dal odločujočo podporo za trgovsko usmeritev, kajti po predlogu regije naj bi to usmeritev imel samo Kranj.

— Iz danih predlogov in ocen je odbor odločil tudi kvantitativne usmeritve za vpis v centru na Jesenicah, in sicer:

— metalurgija tri oddelke

— kovinska predel. sedem oddelkov

— elektro en oddelki

— pedagoška dva oddelka

— naravoslovna-matematična en oddelki

— družboslovna en oddelki

— zdravstvena tri oddelke.

Ta in nekatera druga stališča je odbor 21. marca posredoval koordinacijskemu odboru za usmerjeno izobraževanje pri medobčinskem svetu SZDL za Gorenjsko. Odbor je po posvetu izdelal tudi predlog možnosti vpisa učencev za usmeritve že za šolsko leto 1980/81 v jeseniški in radovljanski občini in ga kot informacijo poslal vsem osnovnim šolam. Vendar pa je bila v zakonu o usmerjenem izobraževanju (sprejet 9. aprila letos) sprejeta opredelitev postopnega uvajanja usmerjenega izobraževanja, ki naj se v šolskem letu 1981/82 uvede za vse učence, ki se bodo vključili v prve letnike srednjega izobraževanja.

Zaradi take opredelitve zakona seveda predlog odbora o smereh in vpisnih mestih ni bil aktualen. V prihodnjih letih, da bi le naredili določene premike pri vpisih v šolo za šolsko leto 1980/81 v korit poklicem, ki jih gospodarstvo najbolj potrebuje, je odbor na posebni seji odločil smeri in število vpisa za šolsko leto 1980/81 in ga prek delegatov posredoval republiški izobraževalni skupnosti, ki pa v majskem razpisu ni

upoštevala stališča odbora glede omejitve vpisa in dogovorjene delitve usmerjenosti posameznih šol oziroma centrov v obeh občinah. Tako je bilo, na primer, v tem razpisu za gorenjsko območje razpisanih kar 245 mest za ekonomsko-administrativno usmeritev, čeprav je očitno, da je teh kadrov na nekaterih območjih že preveč, drugih pa nam kritično primanjkuje.

Zaradi tega in želje po koordiniranju dela je bil v maju skupni sestanek jeseniškega in radovljanskega koordinacijskega odbora v Radovljici. Na tem sestanku je bila skupno ugotovljena potreba, da se odbora v času uvajanja usmerjenega izobraževanja po potrebi sestajata skupno zaradi usklajevanja dela in stališč. Na tej seji so korigirali razpis vpisnih mest in konkretno za vsako usmeritev oziroma poklic določili zgornjo številko možnega vpisa, in sicer:

1. Vpis v prvi razred gimnazije naj se omeji na 60 vpisanih mest v razmerju 50:50 % za občini Jesenice in Radovljica;

2. Vpis v prvi razred pedagoške gimnazije Jesenice naj se omeji na 30 novincev;

3. Vpis v prvi razred zdravstvene šole naj se omeji na 65 vpisanih mest;

4. Vpis v prvi razred tehnične srednje šole Jesenice (strojni tehnik) naj se omeji na 27 vpisanih mest;

5. Pri šolskem centru Radovljica naj se odpre dislocirani oddelki za blagovni promet — smer prodajalec s 70 vpisnimi mesti za potrebe združenega dela jeseniške in radovljanske občine;

6. Vpis v prvi razred ekonomske srednje šole Jesenice naj se omeji na 30, v ekonomski srednji šoli v Radovljici pa na 60 vpisanih mest, med tem ko vpisa v oddelke za odrasle (I. letnik) v obeh občinah ne bo;

7. V šolskem letu 1980/81 ni vpisa v prvi razred v oddelke za odrasle v ekonomski in administrativni smeri v obeh občinah, vendar se na podlagi interesa združenega dela daje možnost organiziranja dopolnilnega izobraževanja le za tiste kadre, ki opravljajo delo navedenih smeri, pa nimajo ustrezne izobrazbe;

8. Na osnovi že sprejetih dogovorov in z uvajanjem usmerjenega izobraževanja v letu 1981/82 se izobraževanja za blagovno ekonomsko usmeritev izvaja za obe občini v šolskem centru v Radovljici;

9. Vpis v prvi letnik delovodske šole — strojne smeri se izvede izključno le na podlagi potreb združenega dela;

10. Za ostala vpisna mesta se šole občine Jesenice in Radovljice ravnajo po razpisu za vpis novincev v šolskem letu 1980/81, ki ga je objavila Izobraževalna skupnost Slovenije v dnevniku Delo, 15. maja 1980;

V nadaljevanju je predsednik koordinacijskega odbora poročal, da je bila imenovana delovna grupa, ki v skladu s sprejetimi stališči deluje na organizacijskih, samoupravnih in vsebinskih pripravi uvedbe usmerjenega izobraževanja v šolskem letu 1981/82. Poudaril je, da zakon o usmerjenem izobraževanju med drugim zahteva, da institucija, ki organizira in izvaja vzgojnoizobraževalno delo mora:

— omogočiti ustvarjalno sodelovanje med učenci, učitelji in drugimi sodelavci,

— razvijati in upoštevati individualne lastnosti, interese in nadarjenost učencev in zato organizirati različne oblike dela,

— povezovati vzgojnoizobraževalno delo s proizvodnim in raziskovalnim delom, kar mora postati enoten proces,

— posodobljati izobraževalne procese in jih razvijati in nenehno

izpopolnjevati tehnologijo vzgojnoizobraževalnega dela.

— zagotoviti sistematično pridobivanje in preverjanje znanja in sposobnosti, kar naj postane skladno z interesom učenca iztočnica nadaljnje usmeritve.

— stalno povezovanje teorije s prakso, ki naj prispeva k razumevanju dosežkov kulture, znanosti, tehnike in tehnologije tako, da bodo pridobljena znanja in vednosti služila ustvarjalnemu delu.

Taka izhodišča, je nadaljeval predsednik, med drugim zahtevajo:

— vrsto specialnih učilnic (kabineto) in učnih delavnic s številnimi sodobnimi učnimi pripomočki,

— zagotovljeno proizvodno delo in delovno prakso v neposrednem delovnem oziroma proizvodnem procesu.

Taka usmeritev, je dejal Tone Varl, pa je uresničljiva le ob naslednjih pogojih:

— z združitvijo kadrovskih potencialov — učiteljev srednjih šol in drugih strokovnih sodelavcev v občini,

— z združitvijo šol v enovito številčno močno izobraževalno organizacijo. Pri tem je treba upoštevati, da so specialne učilnice in delavnice drage in so tudi ekonomsko upravičene le v velikih izobraževalnih organizacijah, v katerih so glede na veliko število učencev in oddelkov učilnice oziroma delavnice optimalno izkoriščene,

— združitve zahteva tudi dobro organizirano in strokovno vodeno proizvodno delo oziroma prakso, ki jo uspešno lahko vodijo le strokovni delavci enovitega centra. Usmeritev in industrijska razvitost našega območja in prisotnost jeseniške bolnišnice, omogočajo, da se zagotovi učencem proizvodno delo in delovna praksa.

Poročevalec je v nadaljevanju poudaril, da združitev šol v enovito izobraževalno organizacijo, kar je imperativ uspešnega razvoja usmerjenega izobraževanja v naši občini, zahteva:

— izredno dobro organizacijo izvajanja vzgojnoizobraževalnih programov, še posebno za obdobje, ko šole še ne bodo imele skupne strehe,

— opremljanje enotnega centra s specialnimi učilnicami s ciljem njihovega optimalnega koriščenja,

— da se srednjeročno opredelimo, da se bo enoten center razvijal ob sedanjem železarskem izobraževalnem centru in da zaradi tega ne bi kazalo v naslednjih letih vlagati večjih sredstev v zgradbo sedanje gimnazije in za morebitno širitev šole za zdravstvene delavce.

Predsednik koordinacijskega odbora je dejal, da je stališče odbora, da je v korist usmerjenega izobraže-

vanja v občini odločitev o enotnem centru in ne nazadnje tudi dejstvo, da so republiški organi opredelili železarski izobraževalni center na Jesenicah za eksperimentalno srednjo šolo. To pa seveda narekuje, da v akciji pridobivanja specialnih učilnic in opreme pod ugodnimi pogoji (70 % sredstev prispeva republika) nastopamo, kot da smo že združeni. Pri tem pa bodo potrebni tudi določeni napor, da se pridobi obe skupščini občine in združeno delo obeh občin za združevanje za to potrebnih finančnih sredstev.

Poročevalec je dejal, da je mnenje odbora, da je v okviru šol oziroma centrov potrebno že sedaj imenovati poseben odbor, ki bo pripravljal osnovne samoupravne akte za samoupravno združitev srednjega šolstva na Jesenicah. Samoupravna organiziranost centra pa mora spoštovati tako zakon o usmerjenem izobraževanju, kakor tudi zakon o združenem delu. Pri tem pa je potrebno poudariti, da za kakršnokoli obliko se bomo v občini odločili, mora vsaka imeti izjemni poudarek na enotnem, celovitem centru. Zapi- ranje v zidove obstoječih organizacijskih enot oziroma šol, ne bo v korist napredku usmerjenega izobraževanja v občini. To bi vodilo k stagnaciji, če ne celo k odpisu kake šole v korist večjemu vzgojnoizobraževalnemu centru oziroma organizaciji, je zaključil svoje poročilo predsednik koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje v občini Tone Varl.

Naj ob tem omenimo še glavne ugotovitve skupne seje koordinacijskih odborov za usmerjeno izobraževanje jeseniške in radovljanske občine, ki so:

— razpisanih vpisnih mest je v letu 1980 več kot lansko leto.

— razpis za šolsko l. 1980—1981 ni odraz usmeritev, kar je bilo dogovorjeno ob postopnem prehodu na usmerjeno izobraževanje.

— predlogi družbenopolitičnih organizacij in organov skupščine niso bili v celoti upoštevani,

— razpis za vpis v šolsko leto 1980—1981 zagotavlja eni polovici učencev, ki letos zaključujejo osnovno šolo, da se vpišejo v administrativno, ekonomsko in pedagoško usmeritev, kar bo imelo v prihodnjih letih neugodne posledice,

— vpis v usmeritev prodajalec šolskega centra Kranj z 210 mesti je prevelik, kar narekuje usklajevanje v posebni izobraževalni skupnosti, glede dislociranega oddelka v Radovljici za potrebe občine Radovljica in Jesenice,

— potrebe po gostinskih in kuhinjskih tehnikah so majhne,

— obstoj ekonomske srednje šole v Radovljici in gostinske šole na Bledu je odvisen od šole za blagovni promet.

— trgovske delovne organizacije niso ugotovile potreb po kadrih in so reformo prepustile šolam,

— celotno šolstvo je potrebno graditi izključno na potrebah kadrov v združenem delu,

— potrebno je omejiti presežke vpisa in jih uskladiti s potrebami v združenem delu,

— potrebno je poiskati razloge za manjši interes učencev za tehnične poklice,

— potrebno je ugotoviti razmerje vpisa učencev ob delu in za delo,

— potrebnih je več naporov pri usmerjanju učencev.

Na osnovi že z vabili dostavljene- ga pisnega poročila in dopolnjenega usnega poročila predsednika koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje se je razvila razprava, v kateri so člani predsedstva v celoti potrdili poročilo, usmeritve in sklepe koordinacijskega odbora občine oziroma sklepe skupne seje koordinacijskih odborov radovljanske in jeseniške občine. Predsedstvo podpira predlog koordinacijskega odbora, da se na Jesenicah osnuje v okviru železarskega izobraževalnega centra enoviti skupni center usmerjenega izobraževanja v občini in iz tega razloga daje tudi vso politično podporo za združevanje sredstev za ustrezno opremljenost centra.

PREDLOG ZA NOVEGA PREDSEDNIKA IN PODPREDSEDNIKA SKUPŠČINE OBČINE

Z izvolitvijo sedanjega predsednika skupščine občine Jesenice Slavka Osredkarja za predsednika medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko, je predsedstvo moralo pričeti postopek za nov predlog možnega kandidata za predsednika skupščine občine in ker na to mesto predlaga kot možnega kandidata IVA ARZENSKA, dosedanja podpredsednika skupščine občine, tudi postopek za nov predlog možnega kandidata za podpredsednika.

Predsedstvo je soglasno na osnovi že opredeljenih načel, ki jih morajo izpolnjevati možni kandidati, sprejel predlog možnih kandidatov:

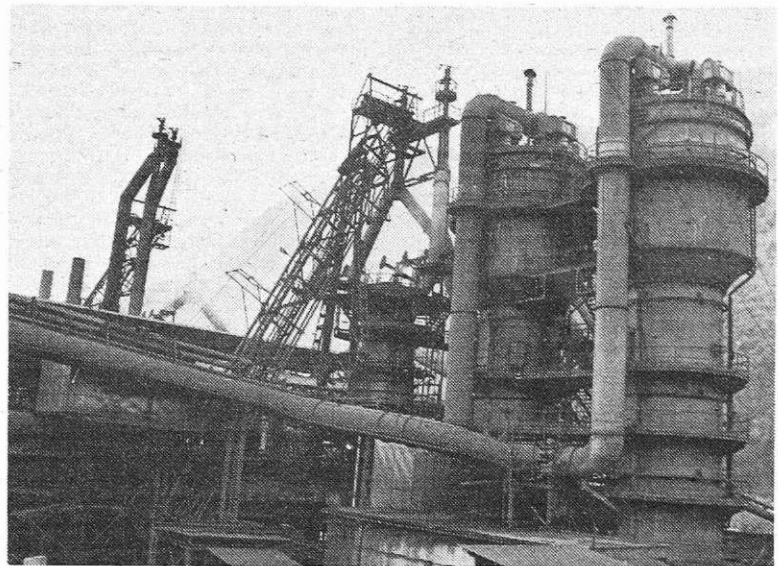
— za predsednika skupščine dosedanjega podpredsednika IVA ARZENSKA, diplomiranega inženirja metalurgije, rojenega leta 1919, sedaj podpredsednika poslovnega odbora Železarne, dolgoletnega družbenopolitičnega delavca, sicer pa člana delegacije za zbor krajevnih skupnosti skupščine občine krajevnih skupnosti Sava,

— za podpredsednika FRANCA JERALA, šefa železniške postaje na Jesenicah, rojenega leta 1924, dolgoletnega družbenopolitičnega delavca, sicer pa člana delegacije za zbor združenega dela skupščine občine.

Do 6. julija bodo o obeh možnih kandidatih razpravljali v temeljnih kandidacijskih konferencah, po tem pa še v 100 članski kandidacijski konferenci občine, za katero so tudi imenovali že svojih pet delegatov.

V nadaljevanju so obravnavali še predlog samoupravnega sporazuma o programskem, tehničnem in ekonomskem sodelovanju med lokalnimi radijskimi postajami in RTV Ljubljana in z nekaterimi pripombami z njim soglašali, ker je občinska konferenca SZDL ustanoviteljica naše lokalne radijske postaje Triglav — Jesenice, ki sporazum tudi podpisuje.

Brez pripomb so soglašali tudi z ugotovitvami, sklepi in usmeritvami, ki jih je oblikovala posebna delovna grupa po predhodni seji predsedstva, na kateri so obravnavali problematiko kmetijstva v občini. Ugotovitve, sklepe in usmeritve bodo delegati občinske konference SZDL posredovali na seji družbenopolitičnega zbora prihodnji teden, ki ima, poleg ostalih dveh zborov tudi na dnevnem redu obravnavo problematike kmetijstva v jeseniški občini. O tem več v prihodnji številki našega glasila.

Naša plavža v čistilci (IK)

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

UVELJVLJANJE USTAVNIH DOLOČIL

Delavski svet Železarne je na seji 9. junija 1977 sprejel poročilo odbora za uresničevanje ustav (zvezne in republiške) od leta 1974, ko sta bili sprejeti ustava SFRJ in SRS. V tem času je prišlo do bistvenega premika v samoupravnih odnosih v tovarni, ustanovljene so nove temeljne organizacije, na novo urejeni odnosi med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi. Takšna preobrazba je zahtevala veliko dela, zato pogledimo, kaj vse smo morali v tem času napraviti in na kakšne težave smo pri tem včasih naleteli.

Že v javni razpravi osnutka ustave, se je pokazalo, da naša delovna organizacija ni najbolje organizirana in da so pogoji za organiziranje več temeljnih organizacij. Vso našo dejavnost smo prav zaradi tega usmerili v strokovno in politično pripravljanje novih temeljnih organizacij. Hkrati s tem pa smo tudi usklajevali samoupravne akte s pozitivno zakonodajo. Za

pripravo gradiva v zvezi z ustanavljanjem novih temeljnih organizacij je bila imenovana posebna delovna grupa na čelu z glavnim direktorjem, njena naloga pa je bila pripraviti gradivo za javno obravnavo do konca januarja 1975. Osnovni kriteriji in izhodišča v zvezi z ustanavljanjem temeljnih organizacij so bili možnost ustvarjanja in delitev dohodkov, poslovni rezultati in takratne obstoječe organizacijske oblike — obrati. Po tako izdelanem konceptu bi v Železarni lahko ustanovili 18 ali 20 temeljnih organizacij, le da je bilo še odprto vprašanje skupnosti temeljnih organizacij, kot nekakšne vmesne oblike koordiniranja med temeljnimi organizacijami in vodstvom delovne organizacije. Vendar je ta oblika že v samem začetku opuščena.

Zaradi številnih nerešenih vprašanj, tako pravnih, statusnih, organizacijskih kot ekonomskih finančnih, ki so se pokazala v javni razpravi, smo se odločili, da se po novem samoupravno organiziramo šele do konca leta 1975, še zlasti zato, ker se je pripravil zakon o združenem delu, od katerega smo pričakovali opredelitve o ekonomskih in drugih odnosih v delovnih organizacijah oziroma v organizacijah združenega dela.

Vzporedno s predlogom o organiziranju novih temeljnih organizacij smo obravnavali tudi integracijski postopek za Monter Dravograd in Kovinoservis Jesenice, v katerih so se delavci odločili, da se pripojijo k Železarni s statusom temeljne organizacije in se v glavnem glede pravic in obveznosti izenačijo s temeljnimi organizacijami v Železarni.

ZBORI SKUPŠČINE O KMETIJSTVU, VARSTVU SPOMENIKOV, ZELENIH POVRŠIN...

(Nadaljevanje s 1. strani)

smoter takšnemu razvoju dajejo ustava in zvezni ter republiški zakon o sistemu državne uprave, skupščine občin pa morajo z odlokom kot konkretnim pravnim aktom opredeliti organizacijo in delovno področje občinske uprave. Izvršni svet skupščine občin iz tega razloga predlaga delegatom vseh treh zborov v obravnavo in sprejem predloga o organizaciji in delovnem področju upravnih organov skupščine občine Jesenice.

Priprava predloženega odloka je potekala že od konca julija 1979, o osnutku pa so marca letos razpravljali delegati vseh treh zborov skupščine občine. Pripombe, ki so jih dali delegati na seji družbenopolitičnega zbora in zbora krajevnih skupnosti in na seji komiteja občinske konference ZKS, so upoštevane v sedanjem predlogu.

Pri dopolnjeni organizaciji in delovnem področju ne gre samo za formalne spremembe, temveč predvsem za večjo odgovornost do delegatske skupščine in družbe sploh ter za večjo učinkovitost njihovega dela. Predlog odloka zato opredeljuje bistvene poteze nadaljnjega razvoja in delovanja upravnih organov skupščine občine. Po zakonu skupščine občine lahko ustanovijo individualne in kolegijske upravne organe, in sicer individualne za tista področja, kjer upravni organi v celoti zagotavljajo izvrševanje zakonov in drugih predpisov ter kolegijske za področja, na katerih je zaradi narave nalog potrebno zagotoviti povezavo in usklajeno opravljanje upravnih zadev, ki so skupnega pomena za več upravnih organov, pa tudi zaradi tega, da se zagotovi še večji družbeni nadzor nad delom.

Predlog odloka predvideva naslednje upravne organe: komite za družbeno planiranje in družbeno-ekonomski razvoj ter komite za urejanje prostora in varstvo okolja kot kolektivna upravna organa in sekretariat za občo upravo in splošne zadeve, sekretariat za notranje zadeve, oddelek za ljudsko obrambo in upravo družbenih prihodkov kot individualne upravne organe. Poudarek je seveda dan kolektivnim upravnim organom, ki imata zelo pomembno področje dela.

Glede na to, da so posamezni upravni organi funkcionalno in statusno organizirani kot samostojne delovne skupnosti, bodo morali imeti tudi svoje samoupravne splošne in druge akte. Pomembne spremembe prinaša zakon tudi pri načinu financiranja državne uprave. Sredstva za delo upravnih organov določa skupščina občine na predlog izvršnega sveta, medtem ko delovna skupnost posameznega upravnega organa sredstva pridobi na podlagi samoupravnega sporazuma. To pomeni, da bodo delavci v posameznem samoupravnem organu pridobivali sredstva po načelih svobodne menjave dela. Seveda pa bo nova organizacija zahtevala tudi nekatere kadrovske spremembe in dopolnitve.

OBLIKOVANJE STALIŠČ K OSNUTKOM ZAKONOV

Delegatom vseh treh zborov so predloženi v razpravo z namenom, da oblikujejo ustrezna stališča, naslednji osnutki zakonov:

- osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu,
- osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih,
- osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih s tezami za osnutek zakona.

Gradivo je bilo objavljeno v prilogi delegatskega Poročevalca

14. maja, zelo obširna razlaga prvih dveh osnutkov pa je bila objavljena v 23. številki Železarja 12. junija.

POROČILO O STANJU KMETIJSTVA V OBČINI

Oddelek za gospodarstvo, plan in finance skupščine občine predlaga delegatom vseh treh zborov v razpravo poročilo o stanju kmetijstva v jeseniški občini. O tem je razpravljalo pred tem tudi že predsedstvo občinske konference SZDL, ki je poleg navedenega poročila imelo v razpravi tudi gradivo Kmetijske zemljiške skupnosti občine Jesenice. Značilnosti, problemi in možnosti razvoja kmetijstva v občini z zastavljenimi cilji za srednjeročno obdobje 1981–1985 in problematiko pospeševanja kmetijstva v jeseniški občini, ki jo je predložila pospeševalna služba Kmetijske živilskega kombinata Kranj TOZD Kooperacija Radovljica. To problematiko obravnava poseben sestavek v današnji številki Železarja pod naslovom: Predsedstvo OK SZDL razpravljalo o kmetijstvu.

DRUŽBENI DOGOVOR O VARSTVU, UREJANJU IN VZDRŽEVANJU SPOMENIKOV

Svet za ohranjanje in oživljanje tradicij NOV pri občinski konferenci SZDL Jesenice predlaga delegatom vseh treh zborov v razpravo in sprejem predlog družbenega dogovora o varstvu, urejanju in vzdrževanju spomenikov, spominskih plošč in drugih obeležij obdobja socialistične revolucije, o urejanju in vzdrževanju grobišč in grobov borcev NOV na območju občine Jesenice.

Svet, ki je dal pobudo za ureditev teh vprašanj v jeseniški občini, je najprej vsem trem zborom predložil osnutek družbenega dogovora in ga po tem dal tudi v širšo razpravo. Predlog tako upošteva vse dane pripombe, v nekaterih niansah pa je bil tudi dopolnjen, tako da so odstranjene v razpravi nakazane dileme.

Podpisniki družbenega dogovora so poleg skupščine občine Jesenice in vseh občinskih družbenopolitičnih organizacij še: kulturna skupnost, komunalna skupnost, izobraževalna skupnost, krajevne skupnosti občine, Zgodovinski arhiv Ljubljana – enota Kranj, Gorenjska turistična zveza Kranj in Zavod za spomeniško varstvo Kranj.

Z uveljavitvijo predloženega družbenega dogovora bodo podpisniki zagotavljali enotno, sistematično in trajno vzdrževanje ter evidentiranje spomenikov in grobišč. Osnovni namen dogovora pa je, da se na osnovi ustave, zakona o varstvu spomenikov, zakona o grobiščih in grobovih borcev ter programom SZDL:

- uresniči družbenopolitična in moralno etična obveznost družbe do spomenikov socialistične revolucije – predvojnega revolucionarnega gibanja, narodnoosvobodilne borbe in socialistične graditve;
- spodbudi ohranjanje in razvijanje revolucionarnih izročil, kar mora biti eden od temeljev vzgojnega procesa in razvijanja socialistične zavesti;
- spodbudi in še bolj uveljavi razredna družbena usmerjenost kot tudi zavest o potrebi krepitve splošne obrambe in uveljavljanje družbene samozaščite;
- trajno očuvajo in razvijajo pridobitve in kulturne vrednote naše revolucije;
- padlim izkazuje spoštovanje in ohrani trajen viden spomin na njihove žrtve;
- zagotovijo enotni pogoji za postavitev novih spomenikov in za njihovo vzdrževanje;
- ustvarijo pogoji za dolgoročno investicijsko vzdrževanje spomeni-

kov in drugih obeležij socialistične revolucije;

— vključijo v varovanje in vzdrževanje spomenikov poleg družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij še samoupravne organizacije in skupnosti.

Družbeni dogovor konkretno opredeljuje naloge in odgovornosti podpisnikov. Po družbenem dogovoru se oblikuje tudi poseben odbor iz podpisnikov dogovora, ki bo koordiniral izvajanja nalog in spremljal izvajanje dogovora ter opravljal druge zadeve.

POROČILO O STANJU IN PREDLOG ODLOKA O LOKALNIH IN NEKATEGORIZIRANIH CESTAH

Izvršni svet skupščine občine predlaga delegatom zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti v razpravo in sprejem poročilo o stanju lokalnih in nekategoriziranih cest s predlogom odloka o lokalnih in nekategoriziranih cestah v občini Jesenice. Poročilo je sestavljeno na osnovi poročil o stanju cest, ki so jih naredili samoupravna komunalna skupnost, Komunalno podjetje Kovinar, TOZD Komunalne službe in komisije za komunalne zadeve pri krajevnih skupnostih.

S cestami upravlja in gospodari samoupravna komunalna skupnost, ki združuje sredstva delovnih organizacij in skupnosti po 0,5 % stopnji bruto osebnega dohodka iz dohodka za namensko vzdrževanje komunalnih objektov in naprav skupne rabe. V lanskem letu je bilo po sporazumu skupno zbranih 8.802.000 din, stroški za letno in zimsko vzdrževanje pa so znašali 9.184.000 din, od česar odpade na letno vzdrževanje dve tretjini, ostalo pa na zimsko. Vključno z javno razsvetljavo, vzdrževanjem zelenic, parkov in kanalizacije pa so porabili 13.901.000 din.

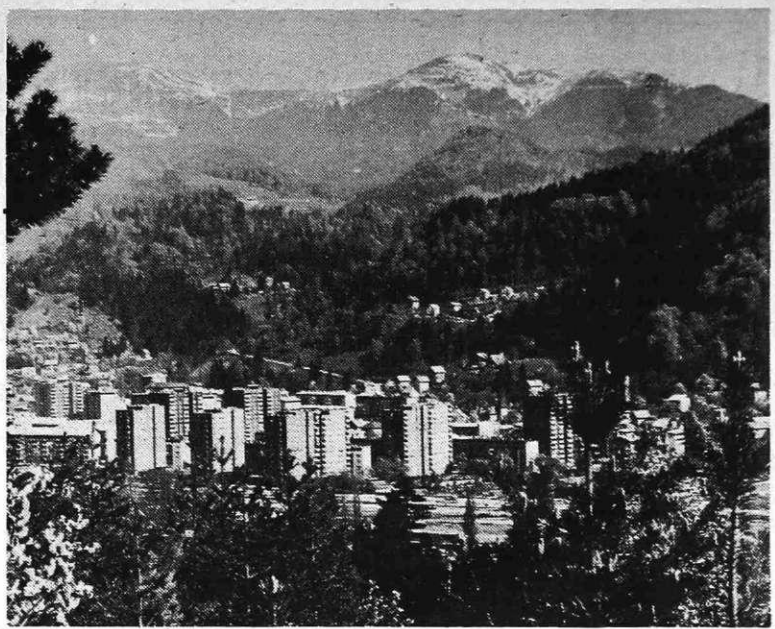
Dolžina vseh lokalnih in nekategoriziranih cest v občini je 160.863 m, od tega je 58.300 m (36 %) že moderniziranih oziroma asfaltiranih. Pri tem je potrebno povedati, da so stroški vzdrževanja asfaltiranih cest bistveno nižji kakor stroški vzdrževanja makadamskih. Stanje v korist asfaltiranih cest pa se v zadnjih treh letih hitro popravlja, kar prav gotovo pospešuje planska usmeritev, da imajo cestni odseki, pri katerih zagotavljajo 50 % udeležbo občani, prednost pri izvedbi. Na ta način so bila urejena naselja oziroma ulice: Rodine, Smokuč, Breznica, Zabreznica, Koroška Bela, Javornik, Lipce, Hrušica (delno), Razgledna pot (KS Sava), Ilirska, Ledarska, Mencingerjeva, Janševa (KS Podmežaklja).

V letih 1980–1982 so predvidene ureditve naslednjih naselij: Selo, Zirovnica, Blejska Dobrava, Poljana, Mojstrana, Dovje, Belca, Podkuže, Radovna, Rateče, Spodnji in Zgornji Plavž, Gregorčičeva, Aljaževa (KS Sava) in nove ceste v Plavški rovt.

Poročilo vsebuje tudi več ugotovitev in zaključkov, kot osnovo za nadaljnjo usmeritev na tem področju, ki izhajajo iz poročil krajevnih skupnosti in samoupravne komunalne skupnosti.

Istočasno je delegatom obeh zborov predložen v razpravo in potrditev odlok o lokalnih in nekategoriziranih cestah v občini Jesenice, katerega osnutek sta zbora obravnavala na seji februarja letos.

S predloženim odlokom se določa kategorizacija lokalnih in nekategoriziranih cest glede na gospodarski in družbeni pomen, glede na območje, za katero so namenjene in glede na pomen, ki ga imajo za

Panorama Plavža

promet, določa pa se tudi način upravljanja in gospodarjenja s temi cestami v občini.

SPREMEMBE ODLOKA O NAČINU UREJANJA, VZDRŽEVANJA IN VARSTVA ZELENIH POVRŠIN

Delegatom zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti izvršni svet predlaga v razpravo in potrditev predlog sprememb odloka o načinu urejanja, vzdrževanja in varstva zelenih površin na območju občine Jesenice.

Spremembe oziroma dopolnitve se nanašajo na vsebino člena tega odloka, ki se nanaša na posek dreves in

grmičevja in za kar je po veljavnem odloku predvidena mandatna kazen. V praksi se je namreč izkazalo, da kaznovanje storilcev (sekanje grmovja, drevja) ni bilo učinkovito, ker znaša kazen po veljavnem odloku le 100,00 din. Zato izvršni svet predlaga, da se alineja: »če seka, obseka in odstranjuje gozdno in parkovno dreve ter spreminja brez dovoljenja zelene površine« prenese k členu, ki za to predvideva ostrejšo kazni.

Delegatom vseh treh zborov so poleg potrjevanja zapisnikov zadnjih sej in delegatskih vprašanj predložena tudi nekatera imenovanja oziroma razrešitve.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Peta redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Valjarna bluming-štekel je bila 26. maja.

Izvršili so vse sklepe četrte seje, razen akcije čiščenja okolja. Izvedli jo bodo v kratkem.

S sklepi izvršnega odbora sindikata Železarne so se strinjali. Predlagajo, da bi korigirali pravilnik disciplinske komisije glede na zakon o združenem delu (pet neupravičenih izostankov – izključitev).

Zaradi sistema dela 4+1 bodo organizirali izlet po dneh. Za vsakega udeleženca bodo prispevali po 100 din.

Začasno so odložili nakup kompleta značk, referent za oddih pa je poročal o prijavljenih za letovanje.

V dvorani na Murovi bodo organizirali tekmovanje v namiznem tenisu.

TOZD JEKLARNA

Izvršni odbor OOS TOZD Jeklarna se je sestal na svoji tretji seji v torek, 10. junija.

Ugotovili so, da so sklepe prejšnje seje izvršili, razen sklepa o pripravi kriterijev za letovanje na morju, ki ga še izvajajo.

Razpravljali so o osnutku zakona o stanovanjskem gospodarstvu in nanj niso imeli pripomb.

Vodja temeljne organizacije je spregovoril o programu ukrepov za odpravo gospodarske izgube. Člane odbora je pozval, naj v svojih sindikalnih skupinah realizirajo ukrepe in jih čimbolje izvršujejo. Prav tako naj preko sindikatov steče akcija o varčevanju.

Sekretar ZK TOZD Jeklarna jih je seznanil, da bodo na 25. seji odbora združenega dela skupščine občine Jesenice spregovorili in analizirali probleme TOZD Jeklarna.

Železarski globus

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Zahodnonemško ministrstvo za raziskave in tehnologijo je naročilo v dveh podjetjih izdelavo študije o možnostih hidravličnega transporta premoga po ceveh s posebnim poudarkom na uporabi metanola kot nosilne tekočine. Transport premoga po ceveh v mešanici z vodo je danes že v praktični uporabi. Ker marsikje ni na razpolago zadosti vode za takšen postopek, ideja ni nova, metanol pa ima to prednost, da ga je mogoče izdelovati iz premoga. Po končanem transportu je mogoče metanol skupaj s premogom pokuriti v termoelektrarnah, ali pa ga po ločnem postopku uporabiti v kemični industriji.

Pojavil se je tudi problem in dilema, kako organizirati poslovodni organ. Končno smo izoblikovali enotno stališče, da zaradi velikega števila sestavnih delov Železarne funkcija individualnega poslovodnega organa ni sprejemljiva, ker individualni poslovodni organ ne bi mogel usklajevati vseh funkcij v delovnem procesu. Odločili smo se in pripravili predlog za kolektivni poslovodni organ, kar nam je vzelo veliko časa, saj so bili taki primeri zelo redki, zakonodaja pa skopa.

Na podlagi vsega naštetega smo v začetku 1976 pripravili analizo pogojev za novo organiziranost po temeljnih organizacijah in je bila poslana v javno razpravo, ki pa je bila podaljšana, da bi lahko upoštevali stališča s posvetovanja s tov. Kraigerjem, predsednikom in tov. Tošem iz CK ZKS. Odločili smo se, da za nerazčiščene probleme iščemo rešitve izven Železarne, zlasti pa v novem osnutku zakona o združenem delu. Vse to je povzročilo, da se je ponovno časovno spremenil postopek za novo organiziranost temeljnih organizacij Železarne. Odločili smo se, da bi v drugem polletju 1976 temeljito in po vsebini ustrezno pripravili predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo, statuta temeljne organizacije in drugih osnovnih samoupravnih aktov. Na ta način bi resnično lahko čimprej konstituirali nove temeljne organizacije in delovne skupnosti, kar je potem tudi izvedeno z manjšimi odstopanji.

V juliju 1976 je bil sprejet osnutek predloga samoupravne organiziranosti ter ekonomsko premoženjskih odnosov v Železarni, ki so ga pripravile strokovne delovne skupine. Na tej pod-

lagi in s tako pripravljeno analizo so delavci v delih, ki so bile predvidene kot temeljne organizacije ali delovne skupnosti na svojih zbiorih v mesecu avgustu in v začetku septembra ugotovili, da so podani pogoji za organiziranje temeljnih organizacij in delovnih skupnosti in se tudi odločili, da organizirajo posamezne nove temeljne organizacije in delovne skupnosti. Hkrati s tem pa so odgovorne strokovne delovne skupine intenzivno in zavzeto sodelovale pri pripravi zakonsko obveznih samoupravnih aktov, zlasti samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo in statuta temeljne organizacije in delovnih skupnosti. To svojo odločitev na zborih samoupravnih delovnih skupin so delavci 14. januarja 1977 potrdili na referendumu, na katerem so sprejeli samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljno organizacijo in statut temeljne organizacije. To je bila nato tudi osnova, da so 27. januarja 1977 izvolili samoupravne organe temeljnih organizacij.

S takšnim konstituiranjem temeljnih organizacij in delovnih skupnosti je bilo treba pristopiti k nadaljnjem organiziranju delovne organizacije, zlasti k pripravi samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo in v tem sporazumu uresničiti družbeno-ekonomske, samoupravne in druge odnose med temeljnimi organizacijami ter zadeve, ki so skupnega pomena za vse temeljne organizacije. Zaradi nekaterih nerazjasnjenih vprašanj okrog oblikovanja kolektivnega poslovodnega organa, zlasti je bilo treba razrešiti obliko in sestavo in pa nerazjasnjenih vprašanj okrog delokroga in po-

oblastil oddelka za operativno planiranje, se je sama razprava o sporazumu nekoliko zavlekla. Kljub vsemu je sporazum posredovan v javno razpravo marca 1977. Bilo je precej bistvenih pripomb, zlasti na dohodkovne in ostale odnose med temeljnimi organizacijami in organiziranostjo delovne organizacije kot celote. Posebne strokovne skupine so nato predlagale spremembe po posameznih področjih.

Po zelo široko zasnovani javni razpravi in po posvetovanju s predstavniki družbenopolitičnih organizacij na medobčinski in občinski ravni je bil predlog samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo pripravljen in posredovan v temeljne organizacije. Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so za ta sporazum glasovali na referendumu 15. junija 1977, nato pa na volitvah 28. junija 1977 izvolili tudi samoupravne organe delovne organizacije, ki so vsi po vrsti delegatsko sestavljeni.

Seveda pa s sprejetjem samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo in z izvolitvijo samoupravnih organov delovne organizacije še ni dokončano delo pri končnem organiziranju novih odnosov tako v delovni kot v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Ostalo je še veliko odgovornega dela in rešitev, zlasti problemov dohodkovnih odnosov in skupnih osnov ter meril za delitev čistega dohodka in osebnih dohodkov. Proces je začel, z veliko truda in dela tudi opravljen do določene stopnje, ni pa končan, ker še vedno traja in bo še vedno trajal.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

13

Okrog poldneva je na Vrse ves razburjen prisopihal Viktor Janša, gostilničar z Dovjega. Voditeljem upora je prinesel nemški ultimatum in vest, da je vas obkoljena. Na cesti pod Dovjim je bila najmanj en kilometer dolga kolona avtomobilov, med njimi cisterne z bencinom. Vojasvo je samo še čakalo na ukaz, da z bencinom požge vas, vaščane pa pobije.

Tu naj zapišem svoj pomislek k Slovenkovi spominom, ki jih nisem zapisal v knjigi Zločin pri Lenartu. Pred kratkim sem bil na Dovjem in se pogovarjal s 70-letnim Kristlom Lakoto. Tedaj je bil poklicni ovčar. Na domači planini Na Ravneh je imel dobro urejeno ovčarsko kočino in v dveh hlevih konja, kravo in 70 ovac. Na dveh rovtih je poleti pripravil veliko seno, da ga je bilo dovolj za čez zimo. Na jesen namreč ni pripeljal ovce in druge živine v dolino, ampak je z njo ostajal čez zimo na planini.

Da se v domači vasi pripravljala upor, mu ni nihče povedal. To je zvedel šele od domačinov, ki so proti jutru 17. decembra prispeli v njegovo ovčarsko kočino. Prihajali so eden za drugim, posamezno ali v skupinah v krajših presledkih. Med znanimi obrazi domačinov je videl neznanega partizana (danes vemo, da je bil to Slovenko). Ta mu je naročil, naj gre takoj v dolino na poizvedovanje, kakšen je položaj. Kristl je odšel in se kmalu vrnil s poročilom.

Nemim, da si je Slovenko po tolikih letih zapomnil, da je v vas poslal pastirja, ker pa je najbolje poznal pastirja Martina Skumavca, mu je on ostal v spominu. Ni razloga, da ne bi verjeli Kristlu Lakoti.

Prve dni januarja 1942. leta so prišli Nemci na planino Ravne in aretirali Kristla, k ovcam v planino pa je prišel njegov brat Janez. Tri tedne je bil zaprt v Begunjah in tam ga je Druschke uprašal, če bo povedal vse po pravici. Pokimal je, ker ni imel koga izdati in kaj tajiti. Druschkeju, katerega je prvič videl in spoznal v Begunjah, je povedal, da ga je neznan partizan poslal zjutraj na Dotje.

Ne izključujem pa možnosti, da sta bila oba, Skumavc in Lakota poslana v dolino, vsak od druge skupine upornikov.

POTEPTANA SLOVESNA OBLJUBA

Nemci so upornikom pošiljali mamljiva vabila, naj se vrnejo domov, ker se ne bo nikomur nič hudega zgodilo. »Bili ste pač zapeljani,« so govorili navidezno z razumevanjem in dobro voljo. Že prvi večer so na Vrse prišle žene in matere ter rotile moše in sinove, naj se vrnejo. Vrste upornikov so se začele redčiti. Tudi ponoči ni bilo bolje. Žene so po globokem snegu in hudem mrazu prihajale z laternami in prosile Slovenka, naj dovoli, da se ta ali oni vrne domov. Slovenko je prvi dan prepovedal, da bi kdorkoli zapustil taborišče. Toda že prvi večer tega

nihče več ni mogel preprečiti. Fantje so odhajali drug za drugim. Jasno je bilo, da na Vrseh taborišče ni več varno. Uporniki, kolikor jih je še ostalo, so se umaknili na rovt za Borovlje. Tam so bile planšarske kočice, ki so jih mesec dni pozneje Nemci požgali. Za Borovljami so borci triglavske čete prisegli, da bodo ostali zvesti osvobodilnemu boju. Žal težav še ni bilo konec. Z dolino ni bilo pravih zvez, borcem je primanjkovalo hrane, upanje na skorajšnjo zmago je začelo kopneti. Ženske, ki so se naprej iskale moše, sinove in brate, so po sledovih v snegu kmalu prišle tudi za Borovlje. Od tam so se borci spet vrnili na Vrse, da bi ženskam zamešali sled. Od sto upornikov jih je ostalo le še petindvajset.

V občini Dovje-Mojstrana je bil tedaj župan Filip Winzig. Mož je bil velik, postaven, lep, nadarjen in pošten človek, po rodu Dunajčan. V tovarni cementa je bil najprej knjigovodja, od 1909. leta naprej pa je bil direktor cementarne. Poročil se je s Krenovo Pavlo iz Mojstrane. Nacisti so ga imenovali za župana, ker je bil nemške krvi.

Winzig je prek domačinov z Dovjega in iz Mojstrane upornikom sporočil, da je govoril z dr. Rainerjem, ki mu je obljubil, da se vaščanom in upornikom ne bo zgodilo nič zalega, če se vrnejo domov. Župan Winzig je verjel v nemško besedo. Slovenko je upornike prepričeval, naj Nemcem ne verjamejo, ker zelo radi pozabijo obljube. Zadnji uporniki so taborišče zapustili na božič 1941. Ukazano je bilo, da se morajo javiti na jeseniškem gestapu. Srakarjev Janez se spominja, da jih je sprejel gestapovec Zwick. Ponovno je obljubil, da se ne bo nikomur nič slabega zgodilo.

Tako je obljubljal gauleiter dr. Rainer, tako so govorili gestapovci, tako je zatrjeval župan Winzig. Toda bila je le past. Prve množične aretacije na Dovjem, v Mojstrani in na Belci so bile na Silvestrovo. Dovžani so si zapomnili 6. januar, dan sv. treh kraljev (cerkveni praznik), ko so v gostilni pri Blažuju aretirali 15 vaščanov. Od nemških obljub ni bilo nič.

10. februarja 1942 je bil Winzig na sestanku županov radovljanskega srezu. Tu je zvedel, da bodo čez dva dni v Dragi ustrelili devet domačinov, udeležencev decembrske vstaje. Winziga je ta vest tako pretresla, da se je razburjen in močno razdražen vrnil na Dovje. Z družino je stanoval pri Tilešu v Mojstrani. On, ki je verjel v nemško vojaško čast, v častno besedo, je sedaj spoznal, da Hitlerjeva vojska in Himmlerjeva policija nimata časti. Pri Tilešu še danes vedo povedati, da je Winzig usno hodil po sobi gor in dol ter preklinjal nemško (nacistično) »častno besedo«. Bilo mu je hudo, ker je sam hodil od hiše do hiše in zagotavljal, da se nikomur ne bo zgodilo nič zalega, če se fantje vrnejo na svoje domove. Saj mu je to

obljubil sam gauleiter dr. Rainer! Čutil se je sokerivega za smrt sovražnikov. Tega ni mogel prenesti. Zjutraj ob šestih ga je zadela kap. Ko so v Dragi streljali udeležence vstaje, je Winzig že ležal na mrtvaškem odru.

Veličastna epopeja naše revolucije je januarja in februarja 1942 zapisala tudi naslednjo viteško žrtve:

Na Dovjem so živeli trije Janezi Skumavci: Janez Skumavc-Surkov, Janez Skumavc-Srakarjev, Janez Skumavc-Petrov, na Belci pa še Janez Skumavc-Jurčev. Vsi štirje so bili udeleženci decembrske vstaje. Pri zasljevanjih so ta enaka imena in priimki gestapovce motila, da nikdar niso vedeli, o katerem Janezu Skumavcu je beseda.

Med mučenjem je Janez Skumavc-Surkov kmalu spoznal, da je bodo Nemci kruto maščevali zaradi dogodkov na Dovjem in v Mojstrani. Kadarkoli je bila na zasljevanjih beseda o tem ali onem Janezu Skumavcu, je Surkov Janez prostovoljno prevzel nase breme, z njim pa tudi udarce biča in druga mučenja.

Med ustrelijenimi v Dragi je bil tudi Surkov Janez, ki je s svojo smrtjo rešil druge tri Janeze Skumavce, ki še živijo.

Marsikdo se je šele v zaporu spomnil, kako jih je Slovenko svaril, naj ne verjamejo nemškimi obljubam. Slovenko je posebno tiste fante in moše, ki so aktivno sodelovali pri podiranju dreves in požigu mostu na Belci ter pri razorožitvi orožnikov na Dovjem nagovarjal, naj ostanejo v partizanih. Po prvem dnevu, ko je ocenil položaj, ni nikomur več branil vrnitve. Zvesta sta mu ostala samo Primorca Ivan Reven in Jože Koder. Jože Koder je že pred vojno zbežal prek meje, ker so ga preganjali italijanski fašisti. Na Dovjem je bil pri kmetu Bržotnu za hlapca. Padel je 20. februarja 1942. leta v bitki na vrhu Stola.

Za Ivana Revena nihče ne ve, od kod je bil doma. Decembra 1941 je nemška organizacija TODT delala na glavni cesti pri Dovjem. Reven je bil predelavec in mu sprva naši niso niti preveč zaupali, ker ga nihče ni poznal. Toda Reven je bil vtrajen in hraber borec. Cankarjeve čete vse do smrti. Padel je 25. junija 1942. leta pri vasi Potoki v jeseniški občini pod strelne nemške zasede, ki jo je vodil zloglasni vodja raztrganec Andrej Noč, po domače Glažarjev s Koroške Bele. Z njim je padel tudi Franc Guzely, znani predvojni komunist, delavec jeseniške železarne.

Tako so na božič 1941 na Vrseh ostali še trije: Franc Konobelj-Slovenko, Jože Koder in Ivan Reven. Pred nemškimi aretacijami so se umaknili še trije: brata Ivan in Kristjan Dolžan in Martin Skumavc. Ti trije vse do poletja 1942. leta niso mogli dobiti zveze s četo.

Slovenko, Koder in Reven so se na božič podali na pot proti Planini pod Golico. V gorah je zapadlo že toliko snega, da se je vdiralo do pasu. Na vsakih deset metrov so se menjali v koloni. Slovenka je spotoma mučilo še uprašanje, kje naj dobi zvezo s komandirjem čete in drugimi borci.

Nadaljevanje

Ni hotel vprašati mame, kje ima spravljene tablete za pomiritev, pa je zdražen premetaval škatljice, stekleničke, tiskana navodila za uporabo zdravil. V neredu, ki ga je ustvaril v predalu, je naposled le odkril pravo škatljico. Izluščil je tableto in jo pogoltnil.

»Bojan, kako si se odločil?« je vprašala Vesna, ki je iz naslanjaja spremljala vsak njegov gib. »Pozabil?! Ali boš vprašal mamo, če je bila res izdajalka?«

»Kako bi pozabil?« je obupan kričnil Bojan in se živčno zavrtel. Pogled mu je zajel steklene okraske, kristalni lesenec, vse tako pripravnost, da bi razbil in za hip pregnal moreče slutnje, ki so ga dušile. Obrnil se je k Vesni. »Bi ti pozabila?«

Trepetao je skomignila z rameni. Oči velike, nesrečne, pripravljene na jok. Na gladkih licih bledična skrb.

»Skušala bi. Vem, težko. Se huje, če vrtaš v mračno preteklost.« Kako zna izbirati besede? Celo v takem je ne zapusti želja, da bi učinkovala uglajeno, premišljeno, obzirno. O. Vesna, tebi je lažje. Na bregu si, mene je preplavilo. Hudo!

Bojan ji ni odgovoril. Mamo bo vprašal. Vendar — kaj bo zvedel? Mama bo tajila, da bi zmanjševala krivdo, to je slutil. Dolgo mu je prikrivala, kaj se je zgodilo. Kadar je napeljal pogovor na vojno, se je mama zmerom izvila z bolečim izgovorom, da znova podživi vse grozote, če o njih spregovori. Tako si je Bojan ustvaril nejasno podobo mladega dekleta, ki je delovala proti Nemcem, jim želela škodovati, potlej pa je zaradi nečesa hudo prestrašena trpela. Že misel na te dogodke mamo zaboli. Zato ni poskušal zvedeti, kako je bilo. Zdal mora. Če bo mama spet skušala vse utajiti in se bo izgovarjala na boleče spomine, se s tem ne bo zadovoljil!

»Poizvedel bom,« je nalašč precej neodločno rekel Bojan. »Se ti ne zdi, da sem to dolžan?«

Zdaj je on lovil spremembe na Vesninem obrazu.

»Najbrž res,« je obotljivo pokimala Vesna. »Moj očka sicer pravi, da vrtanje po človekovi preteklosti nima smisla. S tem se ukvarjajo ciniki. Očka pravi naj človek sam sklene svoje račune in se trudi, da slabih dejanj ne bo ponavljal. Živeti mora tako za prihodnost. Zato naj se potruži, da bo jutrišnji dan preživel kar najbolje.«

VINKO TRINKHAUS

1 »PO PRIZNANJU«

Eh, tvoj očka, je togoten pomislil Bojan. Čveka, nekaj melje. Rad si izmišlja izgovore, še raje se po njih ravna. Njega si že ne morem vzeti za zgled, kak naj bom. Če si hoče ohraniti še tisto malo dobrega, kar je v njegovem značaju, potem ne bo klonil pred prvo večjo preizkušnjo. Ni hotel omeniti Vesni, kako nesposlljivo mnenje ima o njenem očetu; ni pa mogel trpeti, da ga ne bi postavil v čudno luč.

»Ni tvoj očka kot bivši partizan prav nič ogorčen nad ravnanjem moje mame? Je novico o njeni izdaji povsem mirno sprejel? Saj si mu povedala, ne?« je pikro vprašal Bojan.

»Očka ima razumevanje za slabosti. Morda celo nekoliko preveč,« je zbežena odvrnila Vesna. Ob njegovem posmehljivem prebliku je zardela. »Očka je mehak človek. Odkrito ti povem: ni mi žal, da je tak.«

Ne bom mehak, nikoli, je pomislil Bojan. Dober že, ne pa mehak! Mehkoba je obrnjen strah, izmikanje pred odgovornostjo, začetek moralne izprijetosti.

»Meni je zelo žal, da je mama zagrešila nekaj, zaradi česar se je bala obiskati domači kraj,« je boleče zavzdihnil Bojan. »Ni dovolj hudo, da je bil oče skoraj tri leta nemški soldat, dvakrat ranjen, ko je branil nemški rajh?«

Razburjenje in bolečina sta naraščali, da ni mogel več odlašati. »Rad bi se pogovoril z mamo. Sam! Razumeš? Odpeljal te bom domov.«

»Sama bom odšla,« je užaljena odvrnila Vesna. Pomečkala je cigareto na pepelniku, zgrabila torbico in vstala. »Bom že našla domov. Brez skrbi.«

Ni se poslovila s poljubom. Odvihnila je k vratom, užaljena, ker ima pred njo skrivnost.

Sam bil pregrob, je začel premišljevat Bojan. Zelo je užaljena. Vendar je v takem pogovoru tretji odveč. Morda celo drugi. Žal sebe ne more izločiti. Pa bi rad. Veliko bi dal, če bi mu bilo z mučnim razgovorom priznanešeno.

Odprl je steklena vrata in zaklical mami naj pride v sobo. Mamin nekoliko koščen, a še zmerom lep, naličeni obraz je izdal bolečino. Kot bi v strahu slutila, kako neprijeten pogovor jo čaka.

Sedla je v naslanjač in poželjivo strmela v steklenico z vinjalkom. Bojan ji je natočil, mama pa ni zbrala toliko poguma, da bi si postregla.

»Mama, bil sem v tvojem kraju. Ogledal sem si razstavo o narodnoosvobodilni vojni. Na enem listku je pisalo ... slutiš, kaj?«

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

39

ALEKSANDER ZUPANC-ACO TOPOVI NAD BAŠKO GRAPO

Proti jutru, ko je gosta megla še visela na globeljo Idrijce, je naša predhodnica naletela na nemško patrolo. Tudi telefonska postaja nas je posvarila, da se iz Mosta na Soči proti Slapu odpravlja kolona osmih kamionov z enim tankom. Kaj storiti? Na ozki gorski cesti, vsevani v pobočje Vrš, smo obrnili kolono z dragocenim tovorom, ga ponovno prepeljali in prenesli čez partizanski most »na Preseki«, da bi ga na Lokovcu skrbno skril. Pohod smo ponovili še tisti večer, po sporočilu, da je v dolini varno. Okoli devete ure 28. junija smo se v Stopniku zbrali vsi: glavna kolona, havbica in Bačnikova baterija. Bili smo pred potjo, ki drži v vas Polje na Šentviški planoti.

Šentviška planota, ki leži nad Idrijco in Bašo, je 600 do 1000 metrov visoka razjedena planinska gmota. Na vzhodu prehaja v Kojo in 1000 metrov visoki Porezen. Sotesko Idrijce in Bače vežeta le dve poti: iz Slapa čez Ponikve in iz Reke čez Bukovo. Iz Dolenje Trebuše in Slapa na Ponikve se ni dalo priti. Pri Damjanovem robu so namreč enote korpusa kmalu po kapitulaciji Italije popolnoma razrušile cesto Dolenja Trebuša — Slap in tako zavarovale svobodno ozemlje pred vdorom oklepnih vozil iz območja Mosta na Soči. Čez Reko, Bukovo in Gorski vrh bi bila pot predolga — zgubili smo že cel dan — in

kljub vsemu tudi naporna, tako da nam je ostala na razpolago le smer čez Leskov Vrh (na Krepaku). Tu je svoje dni držala le boljše steza za tvorjenje in spravljanje lesa v dolino Idrijce. Terenske organizacije pa so med vojno stezo razširile in jo usposobile za prevoz hrane našim enotam na osvobojenem ozemlju. Seveda so se polni »koši« na dve kolese z enim konjem dokaj uspešno spuščali v dolino, nazaj v hrib pa so se vračali prazni. Topničarji pa so morali v breg s havbico, težko čez tisoč kilogramov in z vozovi, polnimi granat.

Kmetje iz Stopnika, Polja in Praprotnega so takoj spoznali našo zadrego in nam priskočili na pomoč s konji, voli in tudi kravami. Dobrodošel nam je bil bataljon Bazoviške, ki je hitel na planoto. Vsakega borca smo obremenili s po eno granato. Topničarji so prijeli za topovska kolesa in priganjali sebe in živino. Okoli poldneva je bila naša oprema na vrhu. Živina je klecala od prestanega napora. Borci so polegli in zaspali.

Ta dan se nam je pridružil še del bataljona Vojkove brigade, ki smo ga preimenovali v zaščitni bataljon, da bi z njim varovali orožje na pohodih in položajih. Tako so se šele na Šentviški planoti tik pred pomembnim bojem zbrale temeljne enote artilerije 9. korpusa. Primanjkovalo je časa za preverjanje učinkovitosti orožja in stanja streliva. Komanda je zajahala konje in odhitela v izbiro položajev in na ogledovanje ciljev v postojankah Klavže in Kneža.

Ustavili smo se na severnem pobočju Oblačnega Brda. Vaščani pravijo temu predelu Vrh gorice, ali pa kar Lepa gorica. Bil je prelep sončen dan. Bil je čas košnje in zorele so prve češnje. Globoko pod nami je ležala pravilčno lepa Baška grapa, po kateri je tekla rečica Bača, cesta in železniška proga, speljana skozi številne predore, mostove in nasipe. Na desni strani pa se je dvigala Kojca in Porezen, pred nami pa so se svetlikali s snežnimi zaplatami pokriti Matajurski Vrh, Rodica, Jelovnik, Mrzli Vrh in celo Vrsno, rojstni kraj goriškega slavka in preroka Simona Gregorčiča.

Petnajst kilometrov dolgi odsek, med Mostom na Soči in Podbrdom so varovale enote tako imenovane 15. Bataljone italijano fortificazione costiera in Nemci, skupaj 1000 mož. Na tem delu je imel sovražnik čez dvajset postojank in bunkerjev, med katerimi so bile močnejše posadke v Mostu na Soči, v Kneži, v Grahovem, v Hudi južini in v Podbrdu. Sovražne intervencije smo lahko pričakovali iz Tolmina, Gorice, Idrije, Skofje Loke in Bohinjske Bistrice. Postojanke so bile razporejene na taki medsebojni razdalji, da so si lahko pomagale z

mitraljeskim in minometnim ognjem. Ni manjkalo žičnih ovir in minskih polj. Vsaka postojanka je imela dober pregled na pobočja Šentviške planote, od koder bi se partizani spuščali v napad.

Kje postaviti topove? Spustiti jih v grapo in streljati po zahtevah bataljona, ki bi naskakoval postojanko, bi bilo najbolj primerno, saj bi tako v najkrajšem času in tudi z najmanj streliva pripravili pot našim jurišnikom. Vendar, koloprijetli ropotajoče orožje in strelivo po edinem kolovozu Logaršče-Klavže — pred očmi in ušesi sovražnika — v dolino? In če bi nam to tudi uspelo, kako potegniti topove nazaj na planoto, če bi nam sovražnikova intervencija iz Mosta na Soči zaprla pot? Odločili smo se, da spustimo v dolino le en ptop.

Z Lepe gorice sta se lepo videli postojanki Klavže in Kneža. Ležali sta tik pod nami, 400—500 m globoko in v zračni liniji 1000 do 1500 metrov. Da bi lahko streljali tako »globoko«, smo zakoličili položaj havbice na zgornjem robu pobočja, ker le tako bi gospodarno uporabljali skromne zaloge streliva. Tak položaj je imel tudi slabosti. Tolažili smo se, da bomo napad hitro opravili in da nas nasprotna stran ne bo utegnila obstreljevati. Iz previdnosti bomo uredili zaklonišča za orožje in borce.

Pozno popoldne so topovi odšli proti Ponikvam. Bačnik se je z uporabljenim topom 47 mm in z zadostno zalogo streliva odpravil proti postojanki Klavže. Havbica in drugi ptop sta zasedla položaj skoraj na istem mestu — danes je tu zrasel lep macesnov gaj — odkoder smo ogledovali sotesko. Vod za zveze je razvil telefonsko žico od havbice do poveljniškega mesta 30. divizije, zaščitni bataljon pa je odhitel na položaje pred vasjo Logaršče.

Ob tretji uri 29. junija so bili topničarji pripravljani.

NAPAD NA KLAVŽE

V noči od 28. na 29. junij so se bataljoni 30. divizije pritajeno spuščali v grapo. Kosovelova brigada je s podporo Bačnikovega topa ob 03.15 začela rušiti in minirati. Ko se je zdanilo in se je dvignila gosta megla, so se sovražne postojanke v grapi zganile in nas začele obstreljevati tako močno, da so se »bataljoni potegnili v pobočja. Začeti s havbičnim ognjem brez pehote ni bilo smiselno.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Na 12. skupnem zasedanju vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica 18. junija so delegati obravnavali osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu, osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih, predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih s tezami za osnutek tega zakona. Potrdili so dogovor o delu občinske skupščine v občini Radovljica, sprejeli odlok o potokih in jarkih na območju občine ter opravili razrešitev dosedanjih in izvolitev novih članov izvršnega sveta skupščine občine ter imenovali svoje delegate v samoupravne organe Psihiatrične bolnice Begunje.

Izvršni svet OS Radovljica je na 99. seji 10. junija ocenil izvajanje resolucijskih določil v letu 1980, obravnaval prekoračitve izplačil osebnih dohodkov nad 10% na področju negospodarstva, osnutek dogovora med gorenjskimi izvršnimi sveti o zagotavljanju materialnih in drugih pogojev dela za učinkovito, strokovno in pravočasno inšpekcijsko nadzorstvo. Na seji so razen tega preučili ugotovitve o izvajanju kmetijske zemljiške politike v občini, razpravljali o osnutku zakona o urejanju prostora, sklepali o novih cenah geodetskih storitev, ocenili uresničevanje proračuna občine Radovljica za razdobje januar-maj 1980 ter sprejeli odredbo o obvezni prijavi in popisu čebeljih družin na območju občine Radovljica.

V veliki sejni dvorani občinske skupščine Radovljica je bila 13. junija letna skupščina občinske organizacije ZZZ NOV Radovljica. Uvodoma je predsednik občinskega odbora Slavko Staroverški podal pregled zunanje- in notranjepolitičnih in gospodarskih dogodkov, nato pa poročilo o delu organizacije ZZZ NOV in njenih organov v preteklih dveh letih s posebnim ozirom na dejavnost predsedstva in vseh komisij. Udeležencem skupščine so bila posredovana tudi poročila o problematiki varstva vojaških vojnih invalidov in udeležencev NOV za obdobje zadnjih dveh let ter o dodeljevanju priznavalnim in posojil borem v obeh preteklih letih. Po razpravi so sprejeli akcijski program dela občinske organizacije ZZZ NOV za 1980.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Radovljica je na 23. seji 9. junija ocenilo uresničevanje dogovora o družbeni usmeritvi dohodka in aktivnosti sindikalnih organizacij, družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu ter pri organiziranju javnih razprav o osnutkih zakonov s področja stanovanjskega gospodarstva. Na seji so potrdili predlog evidentiranja možnih kandidatov za člane in funkcije republiškega sveta ZS Slovenije, ki ga je posredovala v obravnavo organizacijsko kadrovska komisija. Potrdili so tudi predlog komisije o evidentiranju možnih kandidatov za novo sestavo organizacijsko kadrovske in kulturne komisije za komisijo za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter za svet za delitev po delu.

V vseh osnovnih organizacijah ZK po delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih v radovljiški občini so se v prvem junijem tednu zvrstili sestanki, na katerih so ocenjevali izvajanje programskih izhodov OK ZK s posebnim ozirom na naloge v gospodarskih gibanjih, delitve po delu, ustalitenih ukrepov, utrjevanju delegatskega sistema, idejno političnega usposabljanja in sprejemanja novih članov v ZK. Podrobno so obravnavali kadrovska vprašanja v skladu s statutarnim sklepom o novi organiziranosti občinske organizacije ZK, kolektivnim vodenjem in odgovornosti.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je 9. junija sklicalo posvet predsednikov vseh 20 krajevnih organizacij SZDL. Dogovorili so se o pripravah na 12. zbor gorenjskih aktivistov, ki je bil 15. junija v Trzinu. Iz radovljiške občine se ga je udeležilo nekaj nad 650 udeležencev. Dogovorili so se tudi o organizaciji javnih razprav o zakonih v stanovanjskem gospodarstvu in o družbenih svetih, ki morajo biti sklenjeni do junija. Udeleženci posveta so bili tudi seznanjeni s posledicami potresa v pobrateni občini Brus in z organizacijo zbiranja pomoči prizadetemu prebivalstvu.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Radovljica je 13. junija pripravilo delovni posvet za predsednike osnovnih organizacij in konferenc osnovnih organizacij sindikata. Pogovorili so se o uveljavljanju delitve po delu na osnovi ocen in doseženih rezultatov v OZD in TOZD. Beseda je tekla tudi o dejavnosti sindikalnih organizacij v pripravi planskih dokumentov s posebnim poudarkom na usklajevanju planov, planiranje kadrov s prehodom na usmerjeno izobraževanje in zaposlovanje, planiranje stanovanjske izgradnje in uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov po novem zakonu o stanovanjskem gospodarstvu. Razen tega so bili udeleženci posveta seznanjeni še z nalogami pri formiranju delavcev in akcijo »1000 delavcev – sodelavcev« in s sklepi zadnje seje občinskega sveta in predsedstva ZSS Radovljica.

Prejšnji teden je med bivanjem na Gorenjskem, ko je odprl 8. sejem opreme in sredstev civilne zaštite v Kranju, predsednik predsedstva SR Bosne in Hercegovine Raif Dizdarević obiskal tudi tovarno Elan in muzej ter grobišče talcev v Begunjah. Visokega gosta so spremljali najvišji slovenski skupščinski voditelji in predstavniki radovljiške občinske skupščine.

Od januarja do aprila se je vrednost industrijske proizvodnje v radovljiški občini povečala v primerjavi z enakim obdobjem lani za 23,5%. Največji porast so imeli v lesni industriji, katere povečanje je znašalo 43%, sledi Elan s 30,1%, kermična 29,2%, kovinska 25%, tekstilna 20,1%, elektro 4,7% in živilska industrija z 1,5% povečanjem. Celotna industrija v občini je uresničila v tem času že 34,4% letnega plana.

Od 1. januarja do 31. maja so znašali prihodki proračuna občine Radovljica 42.953.933 din, kar je 42,1% letnega plana prihodkov. Odhodki v prvih petih mesecih pa so znašali 36.598.291 din ali 35,9% plana za 1980. leto.

V Ribnem je OK ZRVS Radovljica v sodelovanju s šolskimi vodstvi OK ZSMS in vojaški JLA 6. junija organizirala vsakoletni partizanski tabor heroja Antona Dežmana-Tončka, ki je bil pobudnik te akcije. Na taboru je sodelovalo nad 412 učencev in učenk sedmih razredov iz vseh osnovnih šol radovljiške občine.

Na tekmovanju ekip osnovnih šol radovljiške občine v orientacijskem pohodu povezanem z reševanjem praktičnih vojaških nalog in v preiskavi znanja zgodovine NOB so se najbolj izkazali učenci osnovne šole dr. Janez Mencinger iz Bohinjske Bistrice, ki so osvojili prvi dve mesti, tretji pa so bili učenci osnovne šole Stane Žagar iz Lipnice.

Po podatkih analitične službe oddelka za gospodarstvo OS Radovljica je znašal izplačani poprečni neto osebni dohodek na zaposlenega delavca v prvih dveh mesecih 1980. leta 7.433 din, kar je okroglo za četrtno več kot v enakem obdobju lani. Poprečje neto osebnih dohodkov v gospodarstvu je bilo 7.319 din, v negospodarstvu pa 8.478 din, to je 15% v prid zaposlenih v negospodarstvu.

V prvih štirih mesecih 1980 je bilo prijavljenih v radovljiški občini 57.207 gostov, kar je za dobrih pet odstotkov manj kot lani v tem času. Vendar so gostje ustvarili 252.902 nočitev, kar je za 3% več od lanskih. To pripisujejo dejstvu, da se je bivalna doba gostov letos povečala.

Do novembra bo na Bledu v stanovanjskem naselju Jarše izgrajenih 68 novih stanovanj, pretežno za delavce iz blejskih delovnih organizacij. Za zdaj gradbena dela dobro napredujejo, zato upajo, da bodo stanovanja že pred novim letom naselili novi stanovalci. Potrebe po stanovanjih pa so na Bledu še veliko večje, zlasti tistih delavcev z Bleda, ki delajo v delovnih organizacijah v drugih krajih občine, predvsem v Lescah in Begunjah.

Zavod za turizem Bled je odločil, da bodo naši državljani v turističnem kampu Zaka deležni odsele 20% popusta pri plačilu nočnin. Cena kampiranja na dan bo letos za odrasle 28, za otroke od 7 do 14 let pa 24 din, medtem ko za otroke izpod 7 let starosti ne bodo zaračunavali nočnine.

Ob oblihi Bohinjskega jezera bo letos med počitniškim časom po napovedih taborilo več sto slovenskih tabornikov iz Zagreba. Pričakujejo pa tudi tabornike iz Francije.

Občani KS Mošnje so se na zboru konec maja dogovorili o načrtih komunalnih in ureditvenih del v letošnjem in prihodnjih letih. Prednostno bodo rabili telefonsko govornico in več drugih manjših družbenih objektov. V soboto, 14. junija, so organizirali prostovoljno delovno akcijo čiščenja obrežij potoka in celotnega naselja.

V začetku junija je izšla druga številka Rdeče vezi, novega glasila OK ZSMS Radovljica v 500 izvodih. Tokrat je vsebina glasila skoraj v celoti posvečena VI. srečanju pobratene mladine 7. junija v Lescah in mladinskim delovnim akcijam. Za razliko od podobnih glasil OK ZSMS v prejšnjih letih je Rdeča vez, ki ga ureja glavni in odgovorni urednik Bojan Rauh skupaj s 7 članskim uredništvom, vsebinsko bogatejša, kritično in mobilizacijsko. Pričakovati je, da bo uredniški odbor tudi v bodoče vztrajal na takšni poti, predvsem pa, da bo glasilo izhajalo redno in da si bo pridobilo čimveč dopisnikov iz vrst mladih v združenem delu in krajevnih skupnostih.

V domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici sta Foto kino klub in Mali vojni muzej iz Bohinjske Bistrice pod pokroviteljstvom Železnega gospodarstva Ljubljana pripravila dokumentarno razstavo »Bohinjski železniški predor«. Otvoritev je bila 6. junija popoldne.

Po programu likovne sekcije KUD Bled so v festivalni dvorani na Bledu 4. junija odprli razstavo domačega likovnika Antona Plemlja. Letos bodo v festivalni dvorani še štiri likovne razstave v sezonskem času, s čimer bodo popestrili kulturno ponudbo za domače in tuje turiste.

Na letos že drugem srečanju gorenjskih amaterskih harmonikarjev, ki ga je v sodelovanju z ZB NOV Begunje organiziralo Turistično društvo Begunje na Krpinu 1. junija, je sodelovalo nad 50 harmonikarjev z Gorenjske in gostov iz drugih krajev Slovenije. Prireditelj, ki je kljub slabemu vremenu pritegnila precejšnje število poslušalcev, je bila posvečena 35. obletnici osvoboditve Begunj in Kokrškemu odredu. Namen takšnih srečanj je iztrgati pozabi partizanske skladbe na harmoniki, ki je v NOB spremljala vsako našo enoto.

V prostorih družbenega centra v Lescah je bil 6. junija redni občni zbor Zveze organizacij za tehnično kulturo, občine Radovljica, ki šteje 2500 članov. Delegati so obravnavali in potrdili poročila predsednika in blagajnika Zveze ter nadzorne odbora. Na zboru so izvolili nove organe vodenja občinske zveze SFRJ in potrdili predlog za kandidaturu svetovnega prvenstva radijskih vodenih modelov, ki bo 1982. leta v Lescah.

Na tradicionalnem tekmovanju gozdnih delavcev in kmetov kooperantov, ki je bilo prvo junijsko nedeljo v Bohinjski Bistrici, je sodelovalo 32 tekmovalcev. Nastopili so v spretnostni preizkušnji gozdarskih del, prvič pa tudi vozniki tovornjakov. Najboljši izid je dosegel Alojz Zalokar iz GG Bled TOZD Pokljuka, pri voznikih pa Jaka Polak iz GG Bled – TOZD Prevoznik. Tudi moštveno so bili najuspešnejši tekmovalci GG Bled TOZD Pokljuka.

PONOVO OPOZORILLO PRED STEKLINO

Pisali smo že o nevarni bolezni steklini, ki se je v lanskem in letošnjem letu razširila tudi na območje jeseniške in radovljiške občine. Po zadnjih podatkih, ki smo jih prejeli od veterinarske inšpekcije pri odseku za inšpekcijske službe pri skupščini občine Radovljica, je precej bolnih lisic v predelu Bohinja, Radovne in Gornjesavske doline, verjetno pa tudi drugod.

Čeprav velikokrat poudarjamo nevarnost te bolezni, pa kaj hitro radi pozabljamo na dolžnosti, ki nam jih nalagajo predpisi o preprečevanju stekline. Ti predpisi zajemajo tako široko akcijo preprečevanja razširjanja stekline, da bi bolezen lahko zelo omejit, če ne zatrti, seveda ob doslednem upoštevanju vseh predpisov. Tako pa se še vedno dogaja, da posamezniki kršijo kontumac svojih psov, imajo površno nadzorstvo nad otroki ob igri, navadno ob robovih gozdov in še bi lahko naštevali napake, ki jih delajo posamezniki. Iz tega razloga ponovno opozarjamo na najpomembnejše dolžnosti, ki nam jih nalagajo predpisi o preprečevanju stekline.

Prva dolžnost vsakega lastnika živali je, da vsako obolenje domače živali takoj prijavi najbližjemu veterinarju. Še posebno v primeru, če je obolenje živčnega poretka, oziroma če žival kaže znake ohromelosti ali se slini. Tako žival je treba zapreti posebej, da ni stiku z drugimi živalmi ali ljudmi. Prav tako je treba takoj osamiti pse in mačke, ki so ugriznili ali drugače poškodovali človeka. O ogrizu je prav tako treba takoj obvestiti veterinarsko ali zdravstveno službo. Psa ali mačke, ki sta poškodovali človeka, ne smemo ubiti, temveč 15 dni veterinarsko nadzorovati, ne glede na to ali sta bila cepljena proti steklini ali ne. Zaradi okuženosti območja občin Jesenice in Radovljica

ca s steklino je odrejen v obeh občinah kontumac psov in prepoved lova s psi. Vsi psi morajo biti privezani ali zaprti, prav tako morajo biti zaprte vse mačke. Kadar so psi zunaj bivališča, morajo biti na vrvi in z nagobčnikom.

Lastnik psa mora v osmih dneh prijavi nabavo psa, v treh dneh pa pogin, odtujitev, pobeg ali vsako drugo spremembo v zvezi z rejo psov. Nadalje morajo biti vsi psi cepljeni proti steklini, ko so stari tri mesece. Naloga lovske organizacije

in veterinarske službe je, da pokonča vse pse in mačke, katerih lastniki se ne držijo predpisane kontumace ter vse neregistrirane in necepljene pse.

Ker se domače živali lahko okužijo tudi na paši, je delno že opravljeno cepljenje pašnih živali. Cepljenje bo še izvršeno v vseh najbolj izpostavljenih predelih in krajih, kjer je steklina že ugotovljena. Tako so letos cepili že okrog 2000 živali. Ob tem moramo opozoriti še na nekaj.

Kljub prepovedanemu klanju nekaterih živali na domu, se takšna klanja še vedno opravljajo. Lastnike živali in klančev opozarjamo, da ne koljejo doma, še posebno zato ne, ker bi bila žival lahko okužena ali bolna za steklino. Živino, ki jo je ugriznila stekla žival ali žival, za katero se sumi, da je obolenja za

steklino, se samo izjemoma sme zaklati, vendar najpozneje v 24 urah po ugrizu ali neposrednem stiku. Vsako poznejše klanje je prepovedano, ker je nevarno za prenos bolezni. Prav tako je prepovedano uporabljati, prodajati ali darovati meso, mleko, druge surovine in proizvode, ki izvirajo od takih živali. Nadalje naj opozorimo, da se morajo prostori, predmeti in neposredna okolica, s katerim so bile v dotiku bolne živali ali posamezni njihovi deli, razkužiti. Posodo,

ovratnico in podobne predmete steklih psov in mačk je treba pokopati ali sežgati.

In še posebno važno opozorilo. Nenehno moramo opozarjati otroke, naj se ne približujejo lisicam, temveč naj stečejo proč in obvestijo odrasle, ki naj bolno lisico pokončajo in oddajo v pregled.

To je le nekaj uzakojenih dolžnosti, ki jih moramo vsi zares odgovorno izvrševati zato, da zaščitimo sebe in svojo okolico pred to neozdravljivo boleznijo.

J. R.

NEKAJ TISOČ UDELEŽENCEV NA XII. ZBORU AKTIVISTOV IN BORCEV NOV GORENJSKE

V nedeljo, 15. junija, je bil v Podlublju XII. zbor aktivistov in borcev NOV Gorenjske. Slavnostni govor je imel Franc Šetinc, sekretar predsedstva centralnega komiteja ZKS. V uvodu je dejal, da so se Gorenjci odločili in hrabro uprli okupatorju, kar je vplivalo, da tega področja niso priključili nemškemu rajhu. V nadaljevanju je govoril o uresničevanju politike gospodarske stabilizacije in poudaril, da da se moramo vsi z vsemi silami, disciplino in večjo storilnostjo dela vključiti v stabilizacijska prizadevanja, da ne bi v prihodnje slabše živeli, da bi standard, ki smo ga dosegli, obvarovali in da bi jutri še boljše živeli.

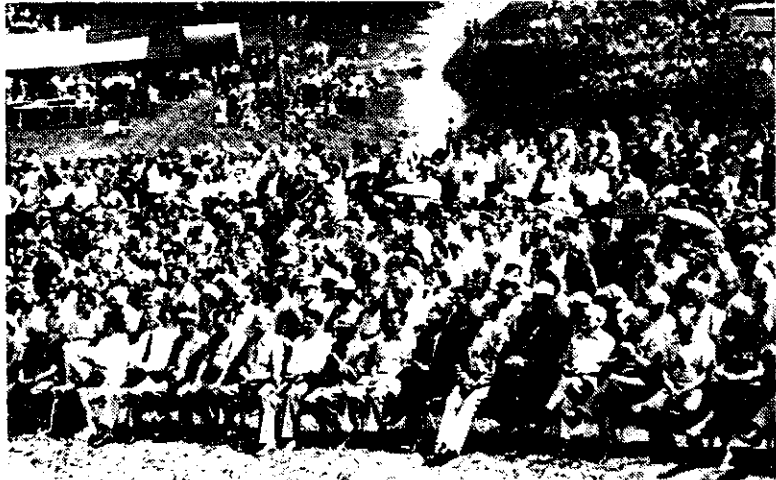
V nadaljevanju skrbno pripravljene sporeda, v katerem so najprej počastili spomin na predsednika TITA, so XXXI. oziroma v začetku imenovani Triglavski diviziji, gorenjske občine podelile domi-

cil. Milan Ogris, predsednik skupščine občine Trzin, je razvil prapor in Ivanu Franku, bivšemu komisarju divizije izročil listino, predstavnik občine pa so pripeli trakove.

Sledil je bogat kulturni program, v katerem so nastopili pihalni orkestri Trzin, mešani pevski zbor Peko in združeni pevski zbori osnovnih šol. Člani društva rejcev golobov pismonoš iz Kranja so k t simbol prizadevanj za mir spustili veliko golobov, ki so zakrožili nad okrog pet tisoč udeleženci in se nato podali v Kranj.

Številni udeleženci so se srečali in gozdarili s sotovarši iz NOB in obujali spomine na težka leta okupacije, se pogovarjali o uspehih ter doseženem po vojni. Trinajsto srečanje bo prihodnje leto v občini Ljubljana-Siška.

B.

Pogled na del udeležencev XII. zbora aktivistov in borcev NOV Gorenjske

ŠE ENKRAT O TREH DOGODKIH IZ NOB ZA OPREDELITEV KRAJEVNEGA PRAZNIKA V KS PODMEŽAKLJA

Komisija za tradicije pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice je na svoji seji 26. maja razpravljala o proglasitvi krajevnega praznika krajevnih skupnosti Podmežaklja. Zaradi nepravilnih podatkov, ki so bili objavljeni v anketi, ki jo je uporabila krajevna konferenca SZDL Podmežaklja in jo v samo 300 izvodih poslala prebivalcem z namenom, da bi se na ta način lažje odločili, po katerem izmed treh predlaganih pomembnih dogodkov iz narodnoosvobodilne borbe naj bi se proglasil krajevni praznik, se je komisija odločila, da v Železaru objavi obširnejši prikaz vseh treh dogodkov, kot avtentično osnovo določitev praznika.

Do tega sklepa komisija, v kateri so sicer poznaveali razmer med NOB na Jesenicah, ni prišla za to, da bi vplivala na prebivalce in organe krajevnih družbenopolitičnih organizacij in krajevne samouprave v Podmežaklju, da bi spreminjala zaključke o opredelitvi krajevnega praznika, ampak zato, da se tistim, ki so vprašalnike (anketne liste) dobili in ostalim prebivalcem Podmežaklja ter širši jeseniški javnosti prikaže resničnost poteka vseh treh pomembnih dogodkov. Nepravilnosti v obrazložitvah (v anketnem listu, pa tudi v Železaru) so se verjetno pojavile zato, ker je sestavljalec uporabil določeno zgodovinsko gradivo, ki pa ga ni znal logično prikazati in povezati.

PREŠERNOVA BRIGADA NA JESENICAH

Štab VII. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade France Prešeren se je po uspešnih borbah v Baški grapi odločil izvesti večjo vojaško akcijo na Jesenicah. Brigada naj bi uničila železarno, ki je takrat s polno paro delala za nemško vojno industrijo. Po vsestranskih razglabljanjih pa se je izkazala akcija preveč tvegana zaradi težkih pogojev umika. Sprejeta je bila odločitev, da bo brigada izvedla mobilizacijo v delovnem taborišču v Podmežaklju, kamor so Nemci pripeljali delavce iz Francije. Italije in raznih krajev Slovenije. To bi bila obremenitvena akcija na Jesenicah. Brigada naj bi ena prvih večjih vojaških partizanskih akcij v večjem industrijskem centru. Na Jesenicah so bile v tem času močne sovražne enote (policijske, orožniške, protiletalske obrambe, sedež gestapa s pomožno policijo - raztrganci, železniška policija, močan nemški upravni aparat in druge ustanove).

18. julija 1944 se je brigada ustavila na Javorniški planini pod Lipanco na Pokljuki. Za seboj je imela težke boje in dolgo pot. Prišla je iz Novakova pri Cerknem. Na Javorniški planini se je štab brigade sestel s člani jeseniškega okrožja. Dogovorjeno je bilo, da bodo politični delavci-terenci, člani okrožja iz sektorjev III. in IV., ki so se v tem času zadrževali na Mežaklju, aktivno sodelovali v načrtovani akciji.

Okrožni komite komunistične partije je akcijo podprl, kajti v tem je videl močno politično podporo narodnoosvobodilnemu gibanju na tem področju. V akcijo so bili vključeni vsi politični delavci omenjenih dveh sektorjev, ki so bili večinoma domačini, nekateri tudi iz Podmežaklja.

Se istega dne zvečer se je brigada spustila po najbližji poti v dolino. Na Mežaklju so pustili odvečno opre-

mo in ustrezno število borcev za zaščito. Kljub nemški straži in stalnim patruljam ob kamnolomu se je brigada neopazno približala taborišču. V kratkih besedah so Francozom in ostalim v taborišču pojasnili, da so mobilizirani v pratizansko vojsko in da naj se pripravijo za odhod.

V tem času so Nemci na železniškem mostu ugotovili prisotnost partizanov v Podmežaklju in pričeli streljanjem. Nakar so stopili v akcijo še protiletalci s svojim orožjem. Pričeli so osvetljevanju z žarometi območje Podmežaklja in pobočje Mežaklja.

Umik brigade z mobiliziranci je bil zaradi tega zelo otežkočen, razen tega pa je v času akcije močno deževalo. Brigada se je v več smereh umikala na Mežaklju. Posebno težko je bilo za mobilizirance. Nekateri so se v temi in močnem dežju tudi izgubili. Brez posebnih težav sta se prek Kočne in iz Hrušice vrnila II. in III. bataljon. Najtežje je bilo za I. bataljon, ki se je umikal iz taborišča proti robu Mežaklja in je bil ves čas izpostavljen močnemu obstreljevanju protiletalske obrambe.

Skupina Nemcev in domačinov (raztrgancev) je prišla pred brigado na rob Mežaklja. Napadli so borce, ki so stražili opremo in štiri smrtno zadeli.

Kljub vsemu je brigadi uspelo rešiti večino mobilizirancev, čeprav se je celo sama težko prebila na Mežaklju. Brigada je v tej akciji uspešno opravila pomembno nalogo, obenem pa se je izkazala sposobnost domačinov - političnih delavcev, ki so v akciji sodelovali. Veliko vlogo so pri tej akciji odigrali tudi borci NOV domačini, ki so bili v sestavi brigade. Več kot 200 delavcev iz taborišča se je to noč vključilo v partizanske vrste.

Akcija Prešernove brigade je močno odjeknila po vsej Gorenjski, saj je bila to ena največjih vojaških partizanskih akcij na Jesenicah.

JESENIŠKI OKROŽNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE

Na Jesenicah je bila dogovorjena naloga za ustanavljanje odborov OF posebno uspešno izvedena že v maju 1941. leta. Predstavniki različnih političnih grup so se sestajali in se dogovarjali o načrtih boja proti okupatorju, ki je bil s svojimi ukrepi vse okrutnejši. Prvi politični delavci in aktivisti so bili že v begunjskih zapornih.

Koncem maja je bil za območje jeseniške in radovljiške občine ustanovljen Vojno revolucionarni komite za jeseniško okrožje. Prvega in drugega junija je bila v Ivančičevi vili v Ljubljani širša partijska konferenca, na kateri je bil Jože Gregorič kot predstavnik jeseniškega okrožja. Poleg predstavnikov okrožnih komitejev so bili na konferenci tudi Edvard Kardelj, Miha Marinko, Franc Leskošek in Aleš Bebler. Dogovorili so se za pripravo na vstop v Slovenijo, ki bi se začela z napadom Nemčije na Sovjetsko zvezo, kar je predvideval centralni komite KPJ. Zaradi tako pomembnih nalog se je delo bolj osredotočilo na organiziranje oboježenih partizanskih enot, zato je organiziranje odborov OF nekoliko zastalo.

V sredini meseca julija je bil sestanek pod Hrašnikom nad Koroško Belo. Vodil ga je predvojni komunist Stane Zagar. Navzoči so bili tudi Viktor Kejžar, ki je za Gregoričem prevzel mesto sekretarja okrožnega komiteja KPS, Karel Preželj, Franc Resman in Franc Kelih. Razgovor je potekal o organiziranju odborov OF, ki naj jih sestavljajo trojke ali petorke aktivistov. Dogovorili so se o zbiranju denarja, orožja, municije, obleke, obutve, papirja in drugega ter o podporah družinam, katerih možje so bili aretirani ali pa že v partizanih.

Prve dni avgusta je bil ponovni sestanek na Potokih. Na njem so bili: Jože Gregorič, Vencelj Perko, Karel Preželj, Viktor Kejžar, Albin Zemva, Polde Stražisar, Nace Sterlekar in predstavnik pokrajinskega komiteja komunistične partije za Gorenjsko. Na sestanku je bilo sklenjeno, da Nace Sterlekar prevzame mesto sekretarja okrožnega odbora OF za jeseniško območje.

Sterlekarju je bilo predlagano, da vključi kot člane: dr. Miha Potočnik, Matija Sušnik, Leona Okrožnik, Lojzeta Pukšiča, Lovra Ažmana in Lojzeta Rabiča. Vsi omenjeni so

bili z jeseniškega območja. Za prisotne iz območja Radovljice, Bleda in Bohinja še ni natančnih podatkov. Kdaj in kje je prišlo do prvega sestanka okrožnega odbora Osvobodilne fronte, še tudi ni ugotovljeno. Zato si je sedanjí okrožni odbor aktivistov OF za jeseniško okrožje, ki ga vodi Aleš Jelenc, zadal nalogo, da bo čimprej ugotovil organizacijsko shemo jeseniškega okrožnega odbora OF ter ostalih organizacij za vse štiriletno obdobje. S pomočjo še živčih revolucionarjev in borcev bo možno dovolj natančno določiti tudi datum in kraj ustanovitve okrožnega odbora OF.

Pomembno vlogo je v letu 1941 odigrala mladina in še posebej SKOJ. Nekateri mladi iz Podmežaklja so se še posebno izkazali, le da so žal kasneje padli v roke gestapa. Posebno močno je bila prizadeta mladinska organizacija na Javorniku. Skoraj vsi so bili aretirani in ustreljeni kot tenci.

Sestanki članov okrožnega odbora OF so bili zaradi konspiracije na različnih krajih. Težko je danes ugotoviti, kakšna je bila sklepčnost in kakšnih oblik so se posluževali za sestajanje. Dosedaj so znani naslednji kraji sestankov: pri Cimpku na Potokih, pri Brajcu, pri Ažmanu, pri Kavaljarju in drugod.

Po decembrskih in januarskih aretacijah je bilo delo okrožnega odbora zelo oteženo. Večina članov okrožnega komiteja komunistične partije in odbora OF ter mladine in SKOJ je bilo aretiranih. Posebno nalogo je odigral v letu 1941 tudi mestni odbor OF. Večina njegovih članov je bilo tudi aretiranih in zaprtih.

CANKARJEV BATALJON V AKCIJI

V bataljonu je bilo v jesenskem času leta 1942 že skoraj 100 borcev. V njem so bili še borci, ki so spomlad tega leta prišli iz ljubljanskega območja. Naloga prvega bataljona Gorenjskega oddreda, imenovanega Cankarjev bataljon, je bila stalno vzdrževanje in napadanje sovražnika v dolini. Za partizansko enoto je bilo težko preskrbeti hrano pri aktivistih v dolini, še težje je bilo za perilo, obleko in obutev. Bataljon sta v tem času vodila naša znana domačina Albin Zemva-Izidor in Matija Verdnic-Stajzi (kasneje Tomaž).

V Podmežaklju bi lahko dobili večje število čevljev. Čevljar Tone Zupan je namreč sporočil, da ima pripravljeno večjo količino čevljev za nemško vojsko. Štab bataljona se je odločil, da izvede akcijo v noči od 30. septembra na 1. oktober. Bataljon se je neopazno približal hiši čevljarja Zupana. Zaščitnice so bile postavljene pri cestnem mostu in v dreveredu, kjer je danes podjetje Gorenjska.

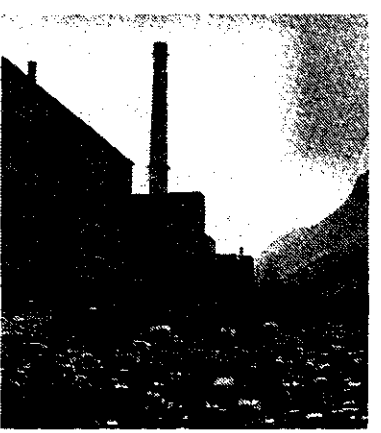
Akcija je uspela in nahrbtniki so bili polni novih čevljev različnih števil.

Iz hiše, kjer je stanoval Valis, organizator tovarniške straže (Werkschutz), zagrozen nemčur in nacist, je počil na skupino, ki se je zadrževala pri mostu, strel. Smrtno zadet je bil borec Boris Čebin-Džim. Manjša skupna borcev se je med tem založila s kruhom v bližnji pekarni.

Bataljon je moral misliti na varen umik. Uspelo mu je, da je neopazno odšel brez nadaljnega obstreljevanja z Jesenic. V Črnem vrhu nad Planino pod Golico so borci utrujeni poglobili. Že zgodaj zjutraj je bil bataljon ponovno in iznenada napaden. Večja skupina sovražnikov, ki je bila to noč v Planini pod Golico, je bila opozorjena na partizansko enoto in je odšla v smeri umika partizanov. Presenečenje je bilo popolno, vendar se je bataljon umaknil brez težav. Sovražniku je uspelo zapleniti skoraj vso količino prinesenih čevljev.

Kljub opisanemu izidu akcije je bil vpad partizanov na Jesenice veliko presenečenje za Nemce, obenem pa velika moralna politična opora aktivistom v dolini.

Občinski odbor ZZB NOV Jesenice, komisija za tradicije

PREDSEDSTVO OK ZSDL RAZPRAVLJALO O KMETIJSTVU

Kmetijstvo postaja vse aktualnejša panoga ne le pri nas ampak povsod v svetu, kajti pretežni del hrane za skokovito naraščajoče prebivalstvo je možno pridelati le na zemlji. V Jugoslaviji so zastavljeni cilji za čim večji pridelek hrane in surovin za industrijsko predelavo.

Slovenija je s kmetijskimi zakoni in resolucijami natančno opredelila naloge kmetijstva za uresničevanje prehranske bilance na domačih tleh. Tudi občina Jesenice pri tem ni izkazala. Zato je predsedstvo občinske konference SZDL na seji 29. maja dalo poudarek tudi pomenu te panoge, čeprav je občina izrazito industrijska. Ravno zato je nujen še bolj tankočuten pristop k rešitvi močno degradiranega kmetijstva.

Gradivo, v katerem so bile navedene le osnovne smernice za razpravo, vsekakor ni bilo popolno, kar je dokazala tudi razprava na seji predsedstva. Pripravila sta ga oddelki za gospodarstvo, plan in finance pri skupščini občine Jesenice, kmetijsko-poselovalna služba in kmetijska zemljiška skupnost občine Jesenice. Označeno je bilo stanje kmetijstva v občini, ki ga najbolj opredeljujejo naravne danosti, ki so zelo skromne, vendar pa se kljub razvoju tehnike in sodobne tehnologije v kmetijstvu v naši občini dnevno zmanjšujejo. Prikazano je bilo začetno stanje kmetijskih površin, ki so od nekdanj predstavljale najnižji odstotek od treh glavnih kategorij zemljišč na območju občine (gozdovi po katastru predstavljajo več kot 52 % celotne površine občine, 25,8 % je nerodovitnega sveta in 21,7 % je bilo kmetijskih površin).

Zaskrbljujoče je stanje danes, ko so se kmetijske površine skrtile iz 8.073 ha (kataster leta 1971) na vsega 4.107 ha. Vzroki, ki so privedli do takega stanja, so znani. Proces se nadaljuje in ga bo le s težavo mogoče zaustaviti z naporji vsega združenega dela.

Omejitveni faktor za razvoj kmetijstva predstavljajo nizinske (obdelovalne) kmetijske površine, po katerih še danes ne presegamo posegamo, čeprav so v številnih primerih možne alternativne rešitve in odzvamamo njive, vrtove in travnike primarni kmetijski proizvodnji. Ponovno je bilo poudarjeno, da je možno izkoristiti hribovske pašnike, košnice in rove samo ob istočasni pridelavi krme na nižinskih kmetijskih površinah. Živina se pase na skupnih planinskih pašnikih le okrog 120 dni letno, ostali čas pa jo je treba prekrmiti doma v hlevu. Za ta čas je potrebno pridelati krmo na produktivnejših košnih površinah, kjer je možna tudi strojna obdelava tal. Torej krčenje baznih površin povzroča opuščanje relativnih kmetijskih prostranstev, kar ima večji pomen za našo občutljivo alpsko pokrajino in strateško lego občine, kot je zgolj proizvodnja hrane.

Zaskrbljujoče je tudi podatek o številu kmečkega prebivalstva, ki je zmanjšano daleč pod spodnjo mejo. Ocena kaže na le še 1,6 % kmečkih zavarovancev. Starostna struktura je več kot porazna. Od 181 kmetov so trije zgornji starostni razredi od 65 do 70 let, 70 do 75 in nad 75 let najštevilnejši. Slednji zajema 48 kmetov. V skupini do 30 let sta le dva kmečka zavarovanca. Vsakemu je jasno, kaj lahko pričakujemo ob takim stanju kmečkega prebivalstva v naslednjih desetih, dvajsetih letih! V naših pogojih kmetovanja pa kmečke roke tudi še tako izpopolnjena mehanizacija ne more in ne bo mogla nadoknaditi.

V razpravi so bila postavljena vprašanja in izraženi dvomi, čemu razvijati tudi kmetijstvo, ko pa je občina industrijsko razvita? To je sicer res, vendar je pripravljenost na jutrišnji dan vedno boljša kot zgolj pričakovanje. Pavšalna oce-

na (na tej se velikokrat tudi gradi miselnost) daje občutek, da kmetijstvo nima perspektive, oziroma možnosti razvoja. Temu pa ni tako. Z izkoriščanjem vseh obstoječih površin, izboljšanjem teh, pridobitvijo nekaj novih (zamočvirjenih), obnavljanjem in izboljševanjem skupnih pašnikov so možnosti še velike. Permanentno bi lahko imeli na zalogi tudi do milijon kg mesa (narava je najboljši konzervator!), to pa ni tako malo. Treba je le aktivirati vse možnosti za produkcijo mesa in mleka. Ta dva proizvoda pa v občini stagnirata, če že ne upadajo.

Zavedati se je treba, da kmet lahko samo z izkoriščanjem vseh kmetijskih kapacitet (tudi tistih slabših) drži ustvarjeno biološko-ekološko ravnotežje v naravi. Problem ekologije v širšem prostoru se lahko upremo samo s primarno rabo tal (kmetijstvo in gozdarstvo). Kmet je s svojo dejavnostjo oblikovalec kulturne krajine in skrbi za ohranjanje njene identitete, ohranjanje flore in favne, lepote naravnih znamenitosti, rekreacijskih površin, estetski izgled mikrolokacij itd. Vse to v korist družbenega razvoja. Za te - stranske - učinke dodatna družbena sredstva niso potrebna. Ko primarna dejavnost postopoma, pa bodo nujna, če bomo hoteli ohraniti (vzpostaviti) znamenitosti gorenjske pokrajine in dati osnovo za optimalni razvoj tudi ostalih panog, ki jim je osnova za razvoj prostor. Hočemo ali nečemo verjeti: nacionalna ekonomika se bo morala prej ali slej prilagoditi biološkimi ritmi v naravi.

Predstavnik republiške konference SZDL je tudi podčrtal pomen kmetijstva na splošno, predvsem pa v hribovskih predelih, ne samo v naši občini, temveč naslovljen v Sloveniji. V hribovskem svetu bo možno izkoristiti sončno energijo pri pridelovanju hrane. Poudaril je širši pomen panoge v občini Jesenice, ki je trenutno ne smemo ocenjevati samo iz akumulativnega vidika, temveč videti njen širši pomen. Zato je nujno potrebno ravnati z razpoložljivim fondom racionalno, kar pa ni samo naloga pešice kmečkega prebivalstva in že tako deficitarnega kmetijskega kadra, temveč so zato odgovorni vsi tvorc gospodarske in prostorske politike v občini. Odgovorni smo torej mi vsi. Dotaknil se je tudi samoupravne organiziranosti kmetov na našem območju. Jesenice so ena redkih (ali mogoče celo edina) občina v Sloveniji, ki na svojem območju nima kmetijske organizacije združenega dela. Tudi tu je treba nekaj storiti, da bi zadrugali drugačno obliko samoupravne organiziranosti približali kmetu, vendar na osnovi ekonomske upravičenosti in predvsem zaradi družbenih potreb po dobrinah, ki jih je zmožno nuditi samo kmetijstvo.

Na osnovi prikazanega stanja, možnosti razvoja kmetijske panoge in predvsem njene pomembnosti je predsedstvo izoblikovalo ugotovitve, usmeritve in sklepe, ki frontno organizacijo zavezujejo, da se bodo začrtane naloge začele tudi uresničevati.

Vsekakor pomeni seja predsedstva posvečena kmetijstvu nov pomemben korak k uresničevanju zastavljenih družbenih ciljev in odraz potreb, da panoga ne more in ne sme biti prepuščena stihijskim tokovom. S planskimi dokumenti ji je treba postaviti mesto, ki ji tudi pripada za vsesplošni družbeni napredek.

J.S.

DOBRA UDELEŽBA IN REZULTATI NA OBČINSKEM TEKMOVANJU NAJMLAJŠIH GASILCEV

Pionirskih in mladinskega tekmovalja gasilcev jeseniške občine se je udeležilo kar 26 desetih skoraj vseh gasilskih društev v občini.

Pri mladincih - gasilcih so se posamezne desetine, ki jih je bilo kar devet, uvrstile takole: 1. desetica GD Smokuč, 2. GD Hrušica, 3. GD Zabrznica. Desetine s Koroške Bele, Jesenice-mesto, Dovje, Kranjska gora, Blejska Dobrava in Rateče so se uvrstile od četrtega do devetega mesta.

Pri mladinkah so tekmoval in dosegli dober uspeh samo gasilke iz Smokuča.

Pri pionirjih B skupine so se od prvega do šestega mesta, kolikor jih je nastopalo, uvrstile desetine: GD Zabrznica, Blejska Dobrava, Kranjska gora, Jesenice-mesto, Dovje in Smokuč.

Pri pionirkah B skupine so nastopile štiri desetine. Prva je bila skupina iz GD Blejska Dobrava, druga iz Mojstrane, tretja iz Podkorena, četrta pa iz Kranjske gore.

Pionirji A skupine so se uvrstili: 1. Smokuč, 2. Zabrznica, 3. Jesenice-mesto, 4. Kranjska gora in 5. Blejska Dobrava.

Pri pionirkah A skupine so nastopile samo najmlajše z Dovjega in za sodelovanje prejele dobro oceno.

Udeležba na tekmovalju kaže, da imajo gasilska društva jeseniške občine številni naraščaj, ki bo uspešno zamenjal starejše, ki so dolga leta delovali v tej humani organizaciji in zaradi starosti zapuščajo operativne vrste.

B.

SREČANJE UPOKOJENCEV POBRATENIH DRUŠTEV JESENICE IN TRBOVLJE

Veliko skupnega imamo; veže nas podobna revolucionarna preteklost, dolgoletni boj za delavske pravice, socialistična revolucija, presenetljiv povojni napredek v gospodarskem, političnem in družbenem življenju. Živimo v ozki dolini, kjer se nenehno dviguje prah, ki nam obenem zagotavlja kruh.

To so bile izrečene misli Jožeta Piklja, predsednika društva upokojencev v Trbovljah, ki je v soboto, 14. junija, zvečer s svojimi sodelavci spremil na železniško postajo skupino 132 upokojencev z Jesenic. Jeseničani so ta dan vrnili obisk upokojencem iz Trbovelj. Društvi sta se pobratili že pred dvema letoma. Pred odhodom vlaka je pevski zbor jeseniških upokojencev zapel v slovo Triglav, moj dom in Pleničke je prala. Še nekaj toplih besed in pristen stisk rok in že smo bili pripravljeni za odhod.

Ko smo sedeli v vlaku in kramljali o prijetnih dožitvях se nam je zdelo, da je dan zelo hitro minil. Že ob 8. uri zjutraj smo se s posebnim vlakom pripeljali v Trbovlje. Pred postajo nas je čakal poseben avtobus in med vožnjo proti mestnemu središču smo videli velike moderne stavbe, kot so delavski in zdravstveni dom, banka, otroški vrtec in druge. Čudili smo se, kaj vse je zrastle po vojni in tem, nekoč malem rudarskem naselju. Ustavili smo se v središču mesta, kjer ima društvo upokojencev svoj dom. V pritličju je lepo urejena dvorana z gostiščem in obsežnim vrtom, kjer so nam dekle-ta v narodnih nošah pripela rdeče nageljne in nam postregla z aperitivom.

V dvorani doma je bil uradni sprejem. Pozdravila sta nas predsednik njihovega društva Jože Pikelj in predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Maleš. Oba sta v svojem govoru med drugim izrazila željo, da bi se kar najbolje počutili pri njih in še večkrat obiskali Trbovlje. Društvo upokojencev z Jesenic je prejelo veliko bakreno sliko, ki predstavlja rudarje v jami. Predsednik jeseniškega društva Hanzi Verdnik je prevzel darilo, se zahvalil za dobrodošlico in povedal, da je želja vseh, da bi se pobratenje krepilo še naprej. Pri sprejemu so bili navzoči tudi predsednik skupščine občine Trbovlje, predstavnik ZSMS in drugi politični in javni delavci. Nato je zadenela pesem obeh pevskih zborov, da so bili trenutki sprejema še svečanejši.

Na vrtu so nam postregli z izdatno toplo malico in pijačo, ki je marsikomu povečala dobro voljo in prijeten občutek pozornosti, ki smo je bili deležni povsod.

IZLET OSKRBOVANCEV DOMA dr. F. BERGLJA

28. maja smo oskrbovanci doma preživeli prijeten dan na izletu. Program izleta je bil precej zgoščen, tako da nam je za vse kraje, ki smo si jih hoteli ogledati, zmanjkalo časa.

Najprej smo se ustavili na Urhu pri Ljubljani. Ogledali smo si spomenik žrtvam in muzej, ki je v stari cerkvi. Vodič nas je peljal tudi v gozd, kjer še vedno stoji drevo, ob katerem so okupatorji in njihovi pomagači mučili naše ljudi. Vse nas je pretresel ta kraj zločinov, čeprav smo vsi okusili vojno vihor.

Z Urha smo se odpeljali proti Dolenjski. Obiskali smo grad Turjak. Videli in zvedeli smo precej zanimivosti o nastanku gradu in njegovi zgodovini. Tudi bivše lastnike nam je oskrbnica gradu nazorno predstavila. Ogledali smo si tudi notranjost gradu, ki ga sedaj obnavljajo. Zvedeli smo, da so v turjaškem gradu delali, študirali in pisali knjige Primož Trubar, Adam Bohorič in Sebastijan Krelj.

Veliko vlogo je imel grad tudi med vojno. V bojih med belogardisti in partizani leta 1943 je bil močno poškodovan.

Hoteli smo si ogledati tudi razvaline gradu Bogenšperk, vendar nam čas tega ni dopuščal, ker smo imeli v

Potem so nas gostitelji peljali z avtobusi v naravo, na bližnji 780 m visoki hrib, imenovan Sedlo, ki je njihova priljubljena izletniška točka, podobna naši Planini pod Golico. Tu smo posedli okrog velike lovske kočice in v sproščenem kramljanju opazovali lepo okolico. Kdor je šel le nekaj deset metrov naprej, se mu je odprl pogled na spodnji del lepe Savinjske doline, vse tja do Preserjev. Poskrbljeno je bilo tudi za zabavo in marsikoga so zvalili glasni akordi harmonike na plesišče v prijetni gozdni hlad. Tudi tukaj so nam postregli z okusnim golažem, ki nam je v čistem gorskem zraku še posebno teknil.

Še malo in z avtobusi smo se vrnili v Trbovlje. Tudi med vožnjo ni manjkalo vesele pesmi, ki je bila še bolj prešerna kot ob prihodu. Na železniški postaji, ko smo imeli še nekaj časa do odhoda vlaka, sem se zapletla v pogovor s predsednikom Jožetom Pikljem, predvojnim revolucionarjem, dolgoletnim rudarjem in družbenopolitičnim delavcem, ki je danes duša razvejane dejavnosti društva. Povedal mi je, da ima društvo 2.840 članov in da je samo 43 ali 1,7% upokojencev, ki niso člani društva. Dejavnost povezuje pet sekcij, najštevilnejša sta balinarski in kegljaški klub. Kot samostojna enota dejavnosti društva je tako imenovani solidarnostni posmrtni sklad ali na kratko SPS, v katerega so včlanjeni vsi upokojenci in vsi zaposleni na območju občine Trbovlje. Z drugimi besedami povedano, to je solidarnostna organizacija, edinstvena pri nas, ki pomaga članom o elementarnih nesrečah in nudi pomoč ob smrti člana društva. Sklad vodi izvršni odbor, ki je sestavljen iz delegatov. Kot pravna oseba posluje po pravilniku. Društvo upokojencev je tesno povezano z ostalimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami v občini in ravno zaradi enotnosti in povezanosti imajo veliko uspeha pri svojem delu.

Prihodnje leto bodo upokojenci iz Trbovelj prišli na prijateljsko srečanje k nam na Jesenice. Potruditi se bomo morali, da bodo deležni tolikšnega gostoljubja in pozornosti, kot so jo oni posvetili nam v pobratenih Trbovljah.

I. Torkar

OBISKALI SMO TITOV ROJSTNI KRAJ

V ponedeljek, 9. junija, smo učenci sedmih razredov osnovne šole Tone Čufar imeli končni izlet. Obiskali smo Kumrovec in Čateške Toplice, kjer smo se kopali.

Ta izlet mi bo dolgo ostal v spominu. Nepozaben je bil ogled hiše, v kateri se je rodil največji sin Jugoslavije — Tito. Pred hišo se je vila dolga vrsta ljudi. Vsi so čakali, da si jo ogledajo. Po dolgem čakanju smo prišli na vrsto. Razdelili so nas in po skupinah smo stopali v notranjost stavbe. Videli smo zibelko, v kateri je Josip že kot majhen deček zibal bratce in sestre, videli smo kuhinjo, v kateri je nekoč sedel pri mizi z družino. Na posebnih panojih so bile nalepljene razne slike in sestavki iz Titovega življenja, na veliki plošči pa so bile označene poti tovariša Tita med vojno in poti miru po vsem svetu pozneje, ko se je težka borba naših narodov že končala.

Polni lepih vtisov smo odšli na zelenico pred hišo, kjer stoji Titov spomenik. Kip s svojo mogočnostjo priča o Titovi veličini. Zazrla sem se v kip. Kako odlično je kipar upodobil uporno čelo, izrazite ličnice in oči, polne vere in upanja. V meni se je prebudil ponos, da pripadam Titovemu delu, Titovi Jugoslaviji. Iz premišljanja me je zbudila pesem, ki so jo prepevali učenci naše šole. Skupaj z njimi sem zapela:

»Uvek si mi draga bila domovina moja mila, Jugoslavijo, Jugoslavijo...«
Proti večeru smo prispeli na Jesenice. Pot nam je hitro minila, saj je v avtobusu vladalo veselo razpoloženje. Domov sem se vrnila utrujena, vendar polna lepih vtisov.
Irena Šemrov, 7. a. OŠ
Tone Čufar Jesenice

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

S POTI PO SAVINJSKI DOLINI

Vedeli smo, da bomo imeli zaključni izlet v četrtek, 12. junija. Veselili smo se, čeprav je bilo vreme že ves teden kislo. Toda zjutraj se nam je prismejal sonce. Učenci petih, šestih in sedmih razredov smo se zbrali pred šolo nekaj minut čez pol osmo. Razdelili smo se po avtobusih in se odpeljali proti Celju. Medtem smo se prijetno zabavali. Vožnja je kar hitro minila.

Ustavili smo se v Šempetru in si ogledali rimsko nekropolo. Tu so razstavljene grobnice in nagrobniki, ki so jih odkrili arheologi v prudu Savinje, ki je tekla tod mimo. Vodička nam je povedala, kako so nastale te grobnice in komu so bile namenjene. S to razlago smo si obnovili svoje znanje o Rimljanih in Kelthi na našem ozemlju.

Odpeljali smo se proti celjskemu gradu. Pot v hrib smo opravili peš. Sonce je neusmiljeno pripekalo. Nekateri učenci so odšli na vrh stolpa, odkoder se je lepo videlo mesto Celje in okolica. Presenetila nas je neurejenost gradu. Povsod polno kamenja in druge nepotrebne navlake. Drugače smo si predstavljali dom celjskih grofov.

Naša naslednja postaja je bil ogled celjskega športnega parka. Od tam smo lahko odšli v mesto. Lepo je urejeno. Posedli smo na klope ob zelenici. Visoka drevesa z mogočnimi krošnjami so nam dajala senco. Ob odhodu pa nas je nekdo ozmerjal, češ da smo lomili veje v parku. Bili smo jezni, ker nas je obdolžil po krivem.

Veselja pa še vedno nismo izgubili. Odšli smo v Rimske Toplice. Tam smo se namakali v prijetno topli vodi. Kopali smo se lahko kar dolgo.

Tudi vožnja domov je prijetno minila. Igrali smo se in zapeli in tako kmalu prispeli domov. Vsi smo bili veseli, da nam je bilo vreme naklonjeno in da je izlet prijetno minil. Helena Tomšič, novinarski krožek OŠ Karavanški kurirji NOB Kor. Bela.

NA ČETRTEM SREČANJU MLADIH TEHNIKOV SLOVENIJE SMO USPELI

Tekmovanje mladih tehnikov Slovenije je bilo 14. junija na Kodeljevem v Ljubljani. Na njem smo se zbrali vsi: od fotografov, brodarjev, zmarjarjev, modelarjev, do tekmovalcev z letali, avtomobilčki, raketi, tekmovalci v orientaciji ter tisti, ki so morali narediti določen predmet z orodjem klip-klap. Pokrovitelj sta bila Iskra (orodje klip-klap) in športni klub Kodeljevo.

Tekmovanje se je odvijalo na več mestih. Brodarji so tekmovali v bazenu v športnem parku, tekmovalci za sestavljanje fišerja in fotografii, ki smo delali fotografe, smo tekmovali na šoli, tekmovalci z letali na letališču, zmarjarji in tekmovalci z avtomobilčki na malem nogometnem igrišču, drugi pa drugod. Po končanem tekmovanju in po kosilu so prikazovali starejši tehniki svoje modele in nam razkrili nekaj izkušenj. To prikazovanje je bilo zelo zanimivo. Na njem smo spoznali marsikaj, kar mora obvladati tehnik pri svojem delu.

Ko je bilo prikazovanje konec, je sledila zaključna slovenost, na kateri so podelili nagrade prvim tekmovalcem v posameznih disciplinah. Podelili so tudi nagrade ekipam, ki so v skupni uvrstitvi dosegle prva tri mesta. Ekipa iz

Domžal, ki je zasedla prvo mesto, je dobila prehodni pokal. Če hočeš dobiti pokal v trajno last, moraš biti trikrat zaporedoma prvi ali pa petkrat prvi v presledkih. Naša ekipa, ekipa učencev osnovnih šol iz jeseniške občine, je zasedla drugo mesto. K uspehu sta največ pripomogla Liljana Kač iz osnovne šole Prežihov Voranc, ki je v tekmovanju poznavanja proizvodnega procesa v tovarni Pletenina zasedla drugo mesto in Ivko Grigori iz osnovne šole Karavanški kurirji NOB Koroška Bela, ki je izdeloval fotografe in z njimi zasedel tretje mesto. Tudi ostali tekmovalci so bili solidni, čeprav so imeli nekaj težav s svojimi modeli.

Povedali so tudi, kdo se bo udeležil zveznega tekmovanja mladih tehnikov, ki bo letos v Vrhu 27. junija. Z naše šole bosta šla v Vršč fotografu Branko Čušin in Marko Zupan.

Vesel sem bil, ker sem se lahko udeležil tega srečanja. Videl sem, kaj vse delajo moji vrstniki iz drugih šol in si zaželel, da bi na naši šoli spet zaživel vsaj modelarski krožek.

Jani Novak, novinarski krožek OŠ Karavanški kurirji NOB Koroška Bela

JESENIŠKI INVALIDI V BEOGRADU

Društvo invalidov Jesenice je na svoji prvi seji izvršnega odbora v novem mandatu sklenilo, da prvi letošnji izlet organizira v Beograd, da se na Dedinju poklonimo spominu našega dragega predsednika TITA.

Izlet nam je hitro organizirala turistična agencija Magistat Ljubljana, ki nam je organizirala že dve ekskurziji, in sicer leta 1978 tridnevno po poteh AVNOJ in lanske leto tridnevno Sarajevo—Sutjeska—Tjentište.

Tako se nas je 51 članov v torek zvečer, 27. maja, odpeljalo z brzovlakom (spalnikom) v Beograd, kamor smo prispeli v sredo z dveurno zamudo. Tam sta nas že čakala šofer in vodička Kompaša Beograd, nas lepo sprejela in odpeljala do muzeja 25. maj. Vključili smo se v kolono, ki se je pomikala proti parku, kjer počiva naš Tito. Kolona sicer ni bila tako številna, vendar bi verjetno trajalo kakšne dve uri, da bi prišli do grobnice. Vodički Snežani in vodju našega društva je uspelo, da smo se v kolono vključili prednostno in dokaj hitro prispeli v cvetoči park, v katerem je grobnica predsednika Tita. Korak za korakom je bil težji. Ko smo stopili na prag vhoda v grobnico nas je stisnilo pri srcih, solze so orosile oči slehernemu od nas, poklonili smo se z bolečino v srcih. Ni besed, s katerimi bi lahko opisali našo bolečino, izreden vtis cvetočega parka in mir, ki ga moti le ptičje petje.

Za tem smo si ogledali Muzej 25. maj, ki je izredno lep.

Po krajšem okrepčilu smo se odpeljali po Topčiderski ulici in po starem mestu do Avale, si ogledali spomenik neznanimu junaku, odkoder je lep pogled na Beograd in okolico. Od tod smo šli na Kalemegdan, si ogledali vojni muzej, grobnico naših revolucionarjev, spomenik, lovski muzej in drugo. Prekrasen je pogled na Savo in Donavo. Nadaljevali smo vožnjo po starem mestu, mimo skupščine (postanek) in drugih pomembnih kulturnozgodovinskih zgradb, fakultet, spomenikov, v Novi Beograd, mimo centra Save (postanek) in ogled zaključili ob 18. uri na železniški postaji.

O vsem nas je seznanjala vodička iz Beograda. V tem kratkem času smo videli in slišali toliko, da skoraj nismo mogli vsemu slediti. Vsi smo bili nad vse zadovoljni in ocenili smo, da je bil izlet enkratno in nepozabno doživetje. Beograd je zelo lep, ob betonskih zgradbah je mnogo zelenja, česar prav gotovo nismo mogli pričakovati.

Ob 19. uri smo se z vlakom (spalnikom) z velikim zadovoljstvom odpeljali proti domu.

nik

IZ PISARNE DRUŠTVA INVALIDOV JESENICE

Ker je veliko povpraševanja za izlete v Beograd, je izvršni odbor društva sklenil, da bo izlet ponovil v začetku meseca septembra. Interesenti naj se prijavijo v pisarno društva ali pri svojih poverjenikih.

IO DI Jesenice

GOSTOVALI SMO V PODBRDU

Po daljšem premoru je spet zaživel kulturna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela. Člani folklorne skupine smo z gorenjskimi plesi, recitatorji, pevci in godci — Veseli upokojenci 7. junija nastopili v Podbrdu, kamor so nas povabili prebivalci in uprava doma za oskrbovance.

Prvi popoldanski nastop je bil namenjen oskrbovancem, ki nimajo možnosti, da bi obiskovali razne kulturne prireditve, saj so v pretežni večini odvisni od pomoči drugih. Trentuno je v domu dvesto oskrbovancev.

V tem domu smo nastopali že drugič — prvič lani 5. maja, pa smo postali že dobri znanci, še več, že kar prijatelji. Da bi bili videli njihove zadovoljne obraze, ko so nas zagledali in prisrčno rokovanje z varovanci doma, z upraviteljem Ernestom Kemperle, ki ga imajo upravičeno vsi radi, s požrtvovalnim strokovnim in strežnim osebjem.

Zavedajo se, da njihovi varovanci potrebujejo poleg hrane in oskrbe tudi kulturno razvedrilo, ki naj popetri njihov zaradi raznih osebnih težav enolični vsakdan. Zato se oskrbovanci takih prireditev vedno veselijo.

Zbrali so se na terasi pred domom in potrpežljivo čakali na začetek nastopa. Pa jih nastopajoči kulturniki in folkloristi našega društva niso razočarali. Njihov letošnji program je bil povsem »nov« — nikakršnega ponavljanja od lani, tudi ženski pevski zbor se je medtem že povečal, kar je vsekakor zelo lep uspeh njihove vneme trdnega in disciplinirane dela.

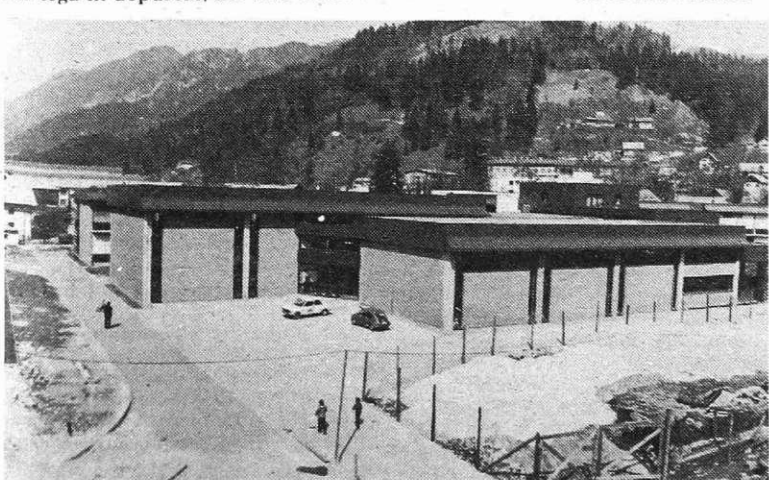
Cez devetdeset »domskih« poslušalcev je več kot eno uro pazljivo sledilo programu. Solze, pritrjevanje in navdušenje so bili priznanje prikazanemu, besede zahvale »pridite še«, poleg šopka nageljnov, pa njihov zaključni pozdrav.

Tudi program je bil dobro izbran in vsebinsko razdeljen na tri dele: bil je posvečen Titu in naši zgodovinski preteklosti, mladosti in folklori, ki je časovno izpolnila kar polovico kulturnega nastopa.

Z enakim programom so naši aktivni člani nastopili zvečer še pred navdušenim auditorijem prebivalcev KS Podbrdo, ki so povsem napolnili dvorano. Ne samo, da so poslušali, tudi sodelovali so: peli so ali ploskali z nastopajočimi, ki so bili s tem za svoje delo tudi tu, poleg šopka nageljnov, ki jim ga je izročila domača pionirka, najlepše nagrajen.

Žal nam je bilo, da nismo mogli prisluhniti njihovu domačemu kvalitetnemu mešanemu pevskemu zboru, ki nastopa na domala vseh srečanjih pevskih zborov. Zato sta se upravitelj doma, ki je obenem tudi aktivni član pevskega zbora in predsednik naše kulturne skupine Gabriel Peternelj dogovorila za izmenjavo obiskov. Njihov mešani pevski zbor in krajanji bodo v jeseni prišli k nam na izlet v Javorniške rovtne, nas pa je upravitelj doma povabil na poverni nastop v Podbrdo in v Tolmin.

J. T.

Šolski center na Plavžu (Foto I. Kučina)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Spet nam je ostalo precej knjig, o katerih nisem utegnil poročati. Človek ne more vsega prebrati, — določena vzdržnost je pametna tudi na tem področju. Seveda pa je med knjigami, ki jim nisem posvetil posebnega članka tudi precej takih, ki gredo iz rok v roke, tako, da bi si jih le s težkim srcem pridržal zase, pa četudi le za nekaj dni. Seveda pa pri tem ne gre za ne vem kakšne bisere, ampak za konfeksijsko blago, ki se mu ni težko odreči.

V kratkem pregledu bom tokrat zajel novosti, ki so prišle v knjižnico v prvem četrtletju, pri tem pa bom omenjal samo tisto, kar naše bralce predvsem zanima, namreč romane in povesti, morda bom vmes omenil še kakšno knjigo spominov ali kaj podobnega. Poezije in dramatike tokrat ne bom omenjal, prav tako ne knjig za otroke. Novosti za obdobje od aprila do junija bom obdelal prihodnjič.

Tokrat bi začel s knjigami za odrasčajočo mladino. V zbirki ODISEJ so izšle knjige: J. Szabo: **Ne božaj mačke proti dlaki**; M. Szabo: **Rojstni dan**; V. Pečjak: **Kam je izginila Ema Lauš**. Prvi dve sta običajno čtivo za dekleta, tretja je zbirka znanstveno fantastičnih zgodb. Pri Tehniški založbi je izšlo nekaj prevodov J. Verna, med njimi pustolovski roman Hector Servadac, ki ga doslej še nismo imeli v slovenščini.

Tudi v tem obdobju je izšlo nekaj novih ljudskih povesti. Naštel jih bom po vrsti, kakor so prihajale: J. Zupan: **Ljubezen po kranjsko**; J. Kislinger: **Debele zgodbe Petra Fuleža**; M. Hacı: **Nepozabno leto 1942**; A. Zidar: **Pomladne vode**. Kot vidite, sem k ljudskim povestim prištel tudi dve knjigi partizanske proze. Pač pa v to družbo ne sodi V. Kavčiča **Obleganje neba**, o katerem sem tako ali tako že posebej poročal. Pač pa bi bralcem domačih povesti lahko priporočil še roman iz sodobnega življenja **Labirint** avtorice N. Matičičeve.

Se vedno smo pri domačih, to je slovenskih avtorjih. Tisti, ki se zanimajo za sodobno slovensko prozo, lahko izbirajo med Pavletom Zidarjem (**Večno življenje**), Marjanom Tomšičem (**Onstran**) in Tarasom Kermaunerjem (**Staja pod Poncam**). Naslov Kermaunerjeve knjige je zavedel nekatere ljubitelje planskih povesti, da so jo vzeli in se ob njej razočarali. Knjiga je primerna zgolj za tiste, ki jih posebej zanima mladost tega avtorja in intelektualno okolje, iz katerega je zrastle.

Pri prevodih iz tujih književnosti tokrat prevladujejo resna dela. Najprej so tu izbrana dela Hermanna Hesseja. Ta nemški oz. švicarski pisatelj je zelo popularen, da ne rečem čaščen pri velikem delu »alternativno« razpoložene mladine. Čudno je le to, da isti ljudje za Hesseja pred izbruhom te popularnosti niso kazali zanimanja. Nekaj teh knjig je izšlo v slovenščini že prej, kljub temu je ves Hesse kar naprej izposojen. Tokrat so čisto na novo izšla naslednja dela: **Igra steklenih biserov**, **Gertrud**, **Pod kolesom**, — pa še zbirka esejev z naslovom **Umetnost in razmišljanje**.

Iz zbirke Nobelovci je treba omeniti Björnsona **Povesti in črtice** ter Faulknerja **Abalom**, **Abalom**. Björnson je vseh nezahtevnih in staromodnih, Faulkner pa, nasprotno, zelo zahtevnih bralcem. Sicer pa je čas, da se malce posvetimo zlati sredini, knjigam, ki jih ljudje največ in najbolj vztrajno berejo, se pravi izrazito realističnim romanom. Sem sodi predvsem madžarski pisatelj L. Zilahy z romanom **Ujetnika**. Sicer pa bi resnim, a ne pretirano zahtevnim bralcem priporočil še te knjige: R. Specht: **Tisha** (zgodba učiteljice z Alaske); I. Cagnati: **Nora Genija** (to je nekakšna ljudska povest s Korzike); M. Puzo: **Norci umirajo**; in končno A. Andersch: **Winter-spelt** (roman iz II. svet. vojne). Isto obdobje — samo pri nas — opisuje črnogorski pisatelj M. Lalič v **Prvem snegu**. Razen Laliča smo s srbohrvaškega jezikovnega področja dobili še en prevod — D. Sušiča **Zalezovalce**.

Zelel bi, da bi imeli primeren izraz za romane, ki so snovno privlačni in napeto napisani, ki so torej po svoje blizu šundu, vendar nikakor niso pravi šund. (Sicer pa nismo vsi istih misli o tem, kaj je šund in kaj ni. Pred mnogimi leti je neka bralka v knjižnici prosila za Ano Karenino ali »kakšen podoben šund«. Mislila je resno. Dejansko je šlo za osebo, ki je vedela, kaj hoče, le negativnega

vrednotenja, ki se skriva v besedi »šund« ni upoštevala.)

Kaj smo torej dobili novega s tega področja, čigar meje je tako težko zakoličiti? J. Gall: **Alba** (roman o propadu suženjstva v Braziliji); A. Hellman: **Sanje umirajo**; C. Co-okson: **Usodna dediščina** in **Mallenov pramen las**; E. Kishon: **Družinske zgodbe** (zbirka humoresk iz Izraela).

Ostalo je še nekaj knjig, ki jih nisem mogel uvrstiti v nobeno izmed navedenih skupin. Ena takih posebnosti je moderni švedski roman Pera Wästberga **Zračna kletka**. V ospredju pisateljevega zanimanja je

erotika, vendar je treba opozoriti, da gre za eksperimentalno in torej ne preveč lahko berljivo besedilo. Prvi slovenski prevod Chestertonovega **Cetrta** je izšel že leta 1917 (!). Zdaj je izšel ta roman skupaj z nekim drugim Chestertonovim tekstom (z **Napoleonom iz Notting Hilla**). Čisto za konec pa še dvojico knjig, ki ne sodita v leposlovje, a ju vseeno lahko omenimo zraven. **Pokopljite moje srce pri ranjenem kolenu** D. Browna obravnava neko zelo žalostno poglavje iz ameriške zgodovine, **Raztresena Kruta gora** pa doživlja naše odprave na Mount Everest.

Marko Hudnik

ZAKLJUČNI KONCERT

Ob sklenitvi šolskega leta 1979/80 je Glasbena šola Jesenice priredila v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah 30. maja in 11. junija DVA ZAKLJUČNA KONCERTA SVOJIH UČEN-CEV.

Zaradi velikega števila prijaviteljnih in pripravljenih učencev, ki so želeli prikazati, nekateri pa potrditi pridobljeno glasbeno izobrazbo, so bili na glasbeni šoli primorani, da svoje enoletno delo prikažejo na dveh zaključnih koncertih.

Kot na vseh glasbenih šolah tudi na Glasbeni šoli Jesenice prevladuje individualni pouk. Poleg vseh godalnih instrumentov na jeseniški glasbeni šoli poučujejo še pihala, trobila, tolkala, harmoniko in klavir, torej vse instrumente, ki so primerni za pridobitev osnovne in širše glasbene vzgoje. Za uresničevanje učnovzgojnih smotrov imajo na šoli tudi godalni in harmonikarski orkester ter razne skupine pihalcev (blok flavte) in trobilcev. Poleg dislociranega oddelka v Kranjski gori jeseniška glasbena šola pomaga pri glasbeni vzgoji otrok naših rojakov v Ukvah (Italija) in Bilčovsu (Avstrija-Koroška), ki so tudi nastopili na prvem zaključnem koncertu 30. maja.

Učenci si v Ukvah pridobivajo glasbeno znanje v zelo neugodnih pogojih. Nimajo dovolj pedagogov niti glasbil, še večje težave pa imajo s prostorom. Učenci klavirja, ki so nastopili na Jesenicah (uspešno), so prvič igrali na »ta pravem« klavirju! Doma vadijo vsi na starem pianinu. Zato jim je pedagoška pomoč Glasbene šole Jesenice več kot dobrodošla. Za dobro organizirano delo in uspehe glasbene šole v Ukvah pripada veliko zaslug zavednim Slovincem, predvsem pa župniku Mariu Gorjupju in profesorju Salvatoru Venossiju, ki h kulturni dejavnosti in ohranitvi našega jezika spodbujata rojake. Učenci, katerih mentorji so pedagogi jeseniške glasbene šole: Ivanka Trnka, Rado Kleč in Lojzi Jeram, so na koncertu izvedli kar 11 točk.

Glasbena šola v Bilčovsu, katere mentor je profesor Ivan Jenko, nima toliko problemov kot rojaki v Ukvah. Tam poteka pouk brez večjih težav. Jenkova skupina blok flavt s spremljavo kitare je izvedla venček narodnih pesmi, kar je najlepši dokaz, kako uspešno ohranjajo in gojijo narodno pesem onkraj Karavank.

Pri tem moramo poudariti, da sta oba nastopa potrdila upravičenost prizadevanj, da se nadarjenim otrokom omogoči javno nastopanje. Na ta način lahko učenci — z izvajanjem del iz domače in svetovne glasbene literature — dokazujejo svoje znanje in prizadevanje. Oba zaključna koncerta sta dokazala, da so učence in učenci šole dane možnosti s pridom izkoristili. Dobro zasedena dvorana, luči, veliki oder niso motili (nekateri zelo mlade) nastopajočih, ki so zahtevne skladbe izvajali zelo dobro. Navdušili so nas z znanjem flautist Matjaž Šurc; Branko (čelo), Zalka (klavir) in Marica (violina) Čušin; Marko (čelo), Cilka in Marija (violine) Avsenik. Izkazali so se še: David Rjancev — klavir, Urška Rebernik — klavir, Urška Rakovec — klavir, Snežana Stevič — klavir, Barbara Malenšek — alt flauta, Vojko Ukmar — harmonika, Nada Šavor — klavir in kvartet blok flavt.

Na prvem koncertu so izvedbe in

pozornost poslušalcev nekoliko motili nekateri precej nemirni učenci drugih šol, na drugem nastopu pa je bila »atmosfera dokaj svečana«. Veliko staršev, pedagogov in ljubiteljev glasbe je prišlo poslušat mlade glasbenike.

Tudi drugi zaključni koncert je imel svoje »junake«. To so bili predvsem mladi člani godalnega orkestra in solistka na klavirju Marta Mesec. Pod vodstvom izkušenega pedagoga in jeseniškega muzika Rada Kleča so mladi godalci izvedli Mozartovo Malo nočno glasbo (romanso, menuet) in Zakleti grad — solo za klavir Blaža Arniča. Skratka, mladi glasbeniki in njihova solistka so navdušili poslušalce z zanesljivo izvedbo in dobro intoniranostjo. Igrali so doživeto in kar »odraslo«. Tisti, ki lahko »od blizu« sledijo naporom in prizadevanjem učencev in pedagoga Kleča, dobro vedo, koliko truda je bilo potrebno za ta nastop. To so čutili tudi poslušalci in so mlade izvajalce in dirigenta zelo toplo in iskreno nagradili z dolгими aplavzi. To je bilo priznanje za veliko ur napornega dela in spodbuda za njihovo nadaljnje delovanje v godalnem orkestru šole.

Tudi ostali nastopajoči so bili dobro pripravljeni; zrelejši ali manj zrele interpretacije so bile le posledica trenutnega razpoloženja, oziroma treme, pri čemer pa moramo upoštevati tudi velike starostne razlike.

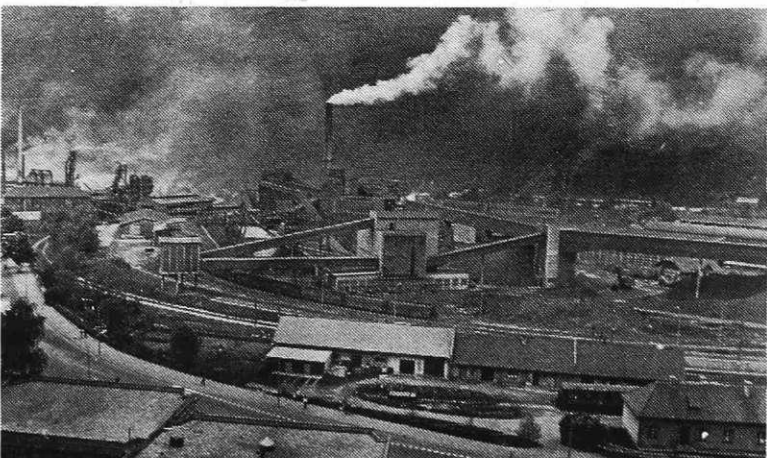
Če si izvedbo obeh koncertov ogledamo pobliže, lahko ugotovimo, da so skoraj vsi mladi nastopajoči brez težav izvajali glasbo slonečo na melodijah počasnega ritma. V skladbah, za katere pa so značilne OSEBNE in ZAPLETENE EMOCIJE, pa so se učenci vendarle težje znašli. Z drugimi besedami, učenci še vedno težko dojemajo potrebe psihofizične komponente bolj meditativnega in zrejšega doživljanja glasbe.

Poleg že omenjenega godalnega orkestra je nastopil še: otroški zbor pod vodstvom Anite Baznik. Zapel je štiri pesmice, od katerih jim je bila vsekakor najbolj »pri srcu« Žiškovičeva pesem JUGOSLAVIJA, katero so otroci pristrčno zapeli, z vsem žarom otroških src. Na klavirju jih je spremljal Dejan Svetlin.

Na koncertu so se predstavile še posamezne skupine učencev ali solisti na instrumentih, ki se jih učijo v šoli.

Oba koncerta sta pokazala vso širino glasbene vzgoje mladih in prizadevanja šole, da nudi vse pogoje za kvaliteten razvoj glasbeno nadarjenih otrok. Nekaj rezultatov je zelo spodbudnih. To potrjujejo nastopi učencev na letošnjem DEVETEM TEKMOVANJU UČENCEV, DIJAKOV IN STUDENTOV GLASBE SR SLOVENIJE. Ksenija Pejič, Urška Čepulič, Marta Mesec, Maja Komel in Mojca Ažman so prejele priznanja, katere jim je na koncu drugega koncerta izročil v imenu skupnosti glasbenih šol, zveze društev glasbenih pedagogov in Glasbene mladine Slovenije ravnatelj jeseniške glasbene šole Janko Pribošič.

F. Ropret

Panorama železarne (Foto I. Kučina)

DOLINŠKOV SLIKARSKI SPEV JEKLARJEM

Misli predsednika Tita, izrečene na desetem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije leta 1974, da delavec in delovni človek nista samo porabnika kulturnih vrednot, marveč tudi njihova ustvarjalca, se vsak dan bolj izpričuje v naši socialistični samoupravni družbi. Za to IMAMO nešteto dokazov in eden med njimi je prav gotovo slikar, član likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, FRANCE DOLINŠEK, ki se bo v prihodnjih dneh na Jesenicah predstavil že s tretjo samostojno likovno razstavo. Nekdanji delavec Železarne, sedaj upokojenec Franc Dolinšek je v treh in več desetletjih resnično postal velik likovni ustvarjalec.

France DOLINŠEK se je rodil 18. julija 1908 v Zagorju ob Savi. Leta 1937 je prišel na Jesenice in se zaposlil na gradbenem oddelku takratne Kranjske industrijske družbe, oziroma današnje Železarne, v kateri je delal 25 let, do upokojitve.

Ob dvajsetletnici DOLIKA, leta 1966, je kronist v jubilejni katalog zapisal: »Franc Dolinšek je upokojeni pleskarski mojster in vztrajen likovni amater. Dober je v risbi, preudaren v kompoziciji. Leži mu akvarel in škoda, da se mu je odtujil. Sedaj se loteva oljnih del s preveliko previdnostjo v barvni kompoziciji. Jeklen realist na stopnji v umetniško prelivajoči se dekorativnosti.«

Kakor odmev na to mnenje se je Dolinšek junija 1974 na prvi svoji samostojni razstavi na Jesenicah predstavil s samimi tihožitji v akvarelu, ki jih je še istega leta pokazal tudi v svojem rojstnem Zagorju. Tudi na svoji drugi samostojni razstavi na Jesenicah oktobra 1977 je v akvarelni tehniki predstavil gorensko krajino.

Seveda pa se je slikar v svoji slikarski karieri, ki jo je začel zavestno oblikovati od leta 1953 dalje, ko je postal član likovnega kluba DOLIK, poleg oljne tehnike in akvarela loteval tudi grafike, znan pa je tudi kot realizator številnih zelo kvalitetnih turističnih reliefov in panoram. S sedanjo razstavo je prav v grafični tehniki ustvaril najlepši spev jeklarjem jeseniške železarne.

V sedemindvajsetih letih delovanja v DOLIK se je slikar več kot stokrat predstavil na kolektivnih slikarskih razstavah na Jesenicah in izven. Ob sedanjih razstavi je likovni kritik, umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin, napisal: »Ciklus barvnih linorezov ŽELEZARNA, ki jih je FRANC DOLINŠEK pripravil za razstavo na Jesenicah, pomeni: nov korak v razvoju slikarjevih likovnih prizadevanj.

Franceta Dolinška poznamo predvsem po privlačnih tihožitjih, s katerimi smo se srečevali na številnih razstavah na Jesenicah in drugod in s katerimi že vrsto let bogati najrazličnejše regionalne in republiške likovne prireditve pri nas.

Zbirka 14 linorezov nas preseneča s svojo tehniko in vsebinsko pestrostjo. Obvladovanje novega načina grafičnega izražanja je pripeljalo Dolinška na novo pot likovnega iskanja na področje oblikovanja arhitekture in figurlike. Obe novi motivni razsežnosti se v razstavljenem ciklu povezuje v posrečenem sožitju.

Predmet Dolinškove likovne predstavitve na Jesenicah je Železarne, prikazana v vsej prostorski, barvni in svetlobni dinamiki, z ljudmi, ki so sicer le delček ogromnega proizvodnega organizma, a so pri svojem delu resnični ustvarjalci. Prav osebni ustvarjalni prispevek delavca železarja je Dolinšek želel poudariti v svojem slikarskem orisu življenja v tovarni. Tako nam slikarjeva roka riše najbolj pomembne, najbolj napete trenutke v železarskem proizvodnem procesu, ko je od spretosti in pogosto tudi od poguma posameznika odvisen uspeh dela: »Prebod v plavž«, »Dovajanje kisika«, »Ločevanje železa od žlindre«, »Vlivanje žareče taline v kalupe« itd. Zrak puhti od vročine, železo in jeklo žarita v oranžnoredčih barvah, plavžar in martinar pa vztrajata pri svojem delu in zdi se, kot da se v silni pripeki tudi sama spreminjata v žarečo gmoč.

Sredi razžarjenega ambienta se je Dolinškovo oko ustavilo na predmetih, ki pomenijo pravo nasprotje razgibanim postavam, ki jih je maloprej upodobil — na posodah z apnom, na kokilah, kalupih za vlivanje kovine, na odsluženem grablilu za staro železo... Nastala so svojevrsna tihožitja z motivi, kakršnih slikar zlepa ne najde. Tako sta se slikar figuralk in slikar tihožitij srečala v nenavadnem okolju, na tleh, ki obema nudijo dovolj bogatih snovi za ustvarjalno delo.

Tudi tokrat so, kakor pri predhodnih dveh samostojnih slikarskih razstavah Franceta Dolinška, prevzeli pokroviteljstvo delavci temeljne organizacije REMONTNE DELAVNICE jeseniške železarne, kjer je Dolinšek pred upokojitvijo delal.

Tretjo samostojno razstavo likovnih del Franceta Dolinška bodo odprli v soboto, 21. junija, ob 18. uri v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah s krajšim kulturnim programom. Razstava bo odprta vsak dan, razen nedelje, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure do vključno 2. julija.

TEKMOVANJE ZA CANKARJEVO NAGRADO

Kmalu se bo izteklo še eno šolsko leto in z njim se bodo zaključila tudi številna tekmovanja, ki jih vsepovsod organizirajo razne šole.

Ob besedi tekmovanje bo vsak najprej pomislil na športno tekmovanje, kjer je cilj vsakega posameznika doseči čim več in čim boljši rezultat.

Vendar pa tekmovati ne pomeni vedno biti prvi, ampak pomeni tudi bogatiti svoje znanje in se dodatno izobraževati. In s tako mislijo se je letos tudi končalo tekmovanje v znanju materinskega jezika za Cankarjevo nagrado na Ravnah na Koroškem.

Po predhodnem področnem tekmovanju na Jesenicah, na katerem so se zbrali učenci osnovnih in srednjih šol z jeseniške in radovljanske občine, so bili prvi trije iz vsake stopnje določeni za nadaljnje republiško tekmovanje.

Tako se je letos na petem republiškem tekmovanju za Cankarjevo nagrado zbralo 120 mladit, ki so znova potrdili, da je v njih trdno zakoreninjena ljubezen do lepe slovenske besede. Tekmovanje je bilo posvečeno 30-letnici smrti našega velikega pisatelja Prežihovega Vrance, njegovemu umetniškemu in družbenemu izročilu.

Tekmovalci smo se zbrali v ravnanski gimnaziji in po pozdravnem govoru so nas odpeljali po skupinah v posamezne razrede. Najprej je bilo na vrsti reševanje testov iz snovi, ki smo jo predelali. To so bila predvsem znana Prežihova dela, kot Solzice, Samorastniki, vojni roman Doberdob, potopisno delo Od Kotelja do Belih vod, roman sosese Jamnica, Požganica, Borba na tujih tleh. Po reševanju testnih vprašanj je bila še pisna naloga na različne teme povezane s Prežihom, njegovo mladostjo, ljubeznijo do matere in domovine, ki jo je podal preko Metinega govora v Samorastnikih.

Po končanem tekmovanju smo se vsi odpravili še na Preški vrh, kjer

smo se pomudili pred Prežihovo domačijo in se pred spomenikom poklonili temu velikemu človeku.

Tod je torej preživljaj svojo mladost majhen fantič, ki je premagal strah in prinesel iz Pekla materi solzice. Iz te mladosti pa je izšel revolucionar, borec za delavske pravice in bližnji sodelavec tov. Tita, Borisa Kidriča in Edvarda Kardelja. V svojem življenju je ustvaril veliko zgodb, povesti in romanov, ki so del življenja zatiranega koroškega ljudstva. To ljudstvo je Prežih zelo ljubil, zato mu je tudi poklonil najlepše bisere v književnosti.

Prežihov Voranc je izšel iz materinega in očetovega prepričanja, da bo nekoč bolje in da se povzpne iz socialnega položaja, v katerega ga je postavilo rojstvo. Dobro je poznal bedo, trpljenje kmetov na skopi zemlji in truda polno delo železarjev, ki so delali za interese kapitalistov.

Zaradi tega mu je koroški narod vračal ljubezen, vrača mu jo še danes in dokaz tega je spomenik na Preškem vrhu. Spomenik kot živa Prežihova podoba bdi nad dolino, nad hotuljskim svetom in svetom njegovih samorstnikov, ki so danes dosegli to, kar si je Prežih vedno želel. Svobodni so v svobodni domovini.

Prireditve se je končala v kulturnem domu v Kotljah, kjer sta najboljšim podelila nagrade Prežihova žena in pesnik Janez Menart. Mitja Šipek pa je s svojo igralsko upodobitvijo prikazal enega izmed Prežihovih junakov — Svetnečega Gašperja iz novele Pot na klop (Samorastniki).

Polni misli in doživljanjov preteklega dne smo se dobro razpoloženi vrnili domov. Spet smo videli del naše lepe Slovenije, ki je do takrat še nismo poznali. Prevzeli smo del Prežihovega izročila, ko je dejal mladini, da vse velike stvari na svetu nastajajo iz ljubezni.

Darja Sodja, 2. a. Šola za zdravstvene delavce Jesenice

UTOPITEV

A black and white line drawing of a person in a swimming posture, viewed from the side. The person is wearing a patterned swimsuit. Their arms are extended forward, and their legs are bent at the knees, with the feet pointing downwards. A horizontal line is drawn above the person's head, possibly representing the water surface.

[illegible]

SLOVENSKA LIGA ZAHOD
JESENICE : RADOVLJICA
(MLADINKE) 120:45 (71:29)

Mladinke Jesenice so visoko premagale neizkušene Radovljčanke. Jesenice: Borenovič 24, Slamnik 10, Stratišar 22, Mlačnik 10, Azman 14, Ulčar 4, Vavpotič 36, Lah, Cuder in Komel. Radovljica: Hrovat 4, Kastelic 8, Mavrič 4, Globočnik 3, Matek 4, Koren 4, Jeršin 18 in Kukič.

Nova in neizkušena ekipa Radovljice, ki jo je šele v letošnjem letu izbral prizadeveni trener Stanek, se ni mogla resneje upirati domačinkam. Pomembnejše od rezultata je, da se v Radovljici ponovno prebujata ženska košarka, ki je za nekaj let zaspala, čeprav je vladalo med dekletki zanimanje za ta šport. Nekaj igralcev je prišlo v tem času na Jesenice in Azmanova se je razvila v odlično branilko.

GORENJSKA LIGA
LOKAINVEST : JESENICE A (KADETI)
30:103 (20:56)

Jesenjska kadetska A ekipa se naprej visoko zmaguje tudi na tujih igriščih. Za Jesenice so igrali: Strmec, Bergant, Crnkčič, Prešeren, Softić, Dušanič, Tušek, Cvetković in Muren.

Ekipa Jesenic je doslej prepričljivo odpravila vse nasprotnike, tako da je predstavljal tekma z B ekipi iz Škofje Loke le trening pred dvobojem s Senčurjem.

Ekipa Senčurja, ki gostuje danes, v četrtek, 19. junija, ob 18. uri v Podmežaklju, ima v svoji vrsti po selekcijskem principu izbrane najboljše kadete iz Kranja in resno računa na prvo mesto. Račune jim lahko prekrizajo le naši kadeti z zavzetjo in borbeno igro od začetka do konca srečanja. Jeseniški ekipi sta se v zadnjem času pridružila še Mojanstrana Volarič in Tričkovik, ki pomenita okrepitev v povezavi igre na mestih branilcev. Res je škoda, da se ekipi, ki predstavljata najboljšo selekcijo naše občine, ne pridružita še visoki Petraš in branilec Leskovšek, oba iz Kranjske gore. S tako ekipo bi imeli velike možnosti za dobro uvrstitev tudi v republiškem finalu.

JESENICE B : TRIGLAV B (KADETI)
47:69 (21:38)

Jesenjska B ekipa je doživela še en poraz na domačem terenu, tokrat s Triglavom iz Kranja.

Za Jesenice so igrali: D. Vezosir 13, Železnik 4, Zimic 7, Lunder 9, Budimir 12, Kristan 2, Stanojevič in Leban.

Jeseničani so se na tej tekmi premalo trudili za ugodnejši razplet tekme. Slabo so štartali pod koš, netočno so podajali žogo in se prepočasno gibali v obrambi. Pri obrambi mož na moza so jim nasprotniki uhajali, domačini pa so jih uspevali ustavljati le s prekrški in si nabirali nepotrebne osebne napake. V postavljeni obrambi pa so dopuščali gostom preveč prostora za sprehode pod koš. V prihodnje bodo morali zaigrati mnogo bolj borbeno, da bodo popravili slab vtis.

SAVA : JESENICE A (KADETI)
54:33 (25:17)

Jeseničanke so v Kranju ponovno povlekle krajši konec in izgubile srečanje z večnimi rivalkami. Za Jesenice so nastopile: Lah 8, Borenovič 14, Stratišar 9, Komel 2, Slamnik in Mlačnik.

Se v 16. minuti prvega polčasa je bil rezultat neodločen 7:17, vendar so domačinke uspele izid v zadnjih štirih minutah prevesti v svojo korist za osem košev. V drugem polčasu so Jeseničanke zaigrale slabše in v zadetkih se je močno povečala. V igri mladih Jeseničank se opaža močno nihanje v igri že na posamezni tekmi, še bolj pa med tekmovalno sezono. V ekipi Jesenic niso nastopile visoka Ulčarjeva, Alisičeva, Markezeva in Berusova.

KK MOJSTRANA : KK JESENICE B (KADETI)
71:25 (38:13)

Kadetnje Mojanstrane so v zadnjem kolu spomladanskega dela gorenjskega prvenstva igranje z vrstnicami Jesenice B ekipe in visoko zmagale.

Igra obeh ekip je pokazala, da Mojanstranke znajo igrati dobro košarko in da imajo ekipo enakovrednih igralcev, ki po kvaliteti ne zaostajajo za vrstnicami v drugih ekipah. Jeseničanke pa so se predstavile kot perspektivne igralke, ki predvsem zaradi mladosti in neizkušenosti igrajo v ligi podrejen vlogi.

Prav na tekmi med Mojanstrano in B ekipi Jesenic se je pokazalo, da so tako v Mojanstrani kot na Jesenicah naredili napako, ker se niso potrudili in združili teh dveh ekip. Znano je, da domačinke pesti pomanjkanje igralcev, saj na tekma igra le pet ali šest igralcev. To je poglavitni vzrok serije porazov v ligi, saj so bila dekleta iz Mojanstrane v vseh dosedanjih tekmah v prvem polčasu enakovredne nasprotnicam, proti ekipama Save in Lokainvesta celo dosti boljše, ko pa so jim v drugem polčasu pričele pohajati moči in trener ni mogel zamenjati igralcev, so izgubljale tekme in s tem delno tudi veselje do igranja.

Po drugi strani pa je vprašanje, ali je dobro obremeniti skupino mladih, perspektivnih igralcev jeseniške B ekipe, ki vse hodijo še v osnovno šolo s tem, da tekmujejo v dosti močnejši konkurenci, kjer realno ne morejo upati na zmago. V taki konkurenci izgubljajo tekme z visoko razliko, včasih tudi nezaznansko, saj dekleta ob spoznanju, da ne morejo premagati nobene ekipe v ligi, ne pokažejo vsega svojega znanja, pa tudi borijo se ne toliko, kot bi se v ekipi, ki bi imela realne možnosti za zmago.

Res je, da je po toči prepozno zvoniti, vendar pa naj bo to šola za bodoče, tako za KK Mojanstrano kot za KK Jesenice.

Za Mojanstrano so igrali: Krznarič 6, Košir 14, Sudžuković 15, Potočki 14, Klinar 18, Marc 6.

Za Jesenice B: Kučina 17, Smolej, Malkoč 2, Sever 2, Kotnik 4.

KK KOKRA B : KK MOJSTRANA
85:53 (32:28)

Ekipa KK Mojanstrane je v Kranju igrala proti igralcem Kokre B in visoko izgubila. Za Kokro B igrajo nekdanji igralci kranjskega Triglava. Ta ekipa je verjetno v tem času najmočnejša na Gorenjskem, saj so lani osvojili gorenjski pokal in so brez težav premagali tudi ekipo Triglava.

Res je, da to ne opravičuje visokega poraza, vendar pa Mojanstrančani priznajo, da so izgubili zaslužen in da te ekipe s sedanjim načinom igranja niso sposobni premagati.

V prvem polčasu so gosti uspešno prilagodili igro Kranjčanom in niso dopustili, da bi povedli z večjo razliko.

Nasprotno pa so v drugem polčasu povsem popustili, razen tega, da so igrali podrejen vlogi v skokih pod obema košem, saj so se morali boriti z dosti višjimi igralci nasprotnice ekipe, tudi meti na koš niso uspevali. Do 15. minute so domačini dali 39 košev prejšli pa le 13, položili so večino odbitih žog in večino košev dosegli iz protinapadov, ki jih gostje niso znali ali mogli ustaviti. Zadnjih pet minut so igralci Mojanstrane s hitro igro zopet vzpostavili ravnotežje na igrišču, vendar pa poraza niso mogli ublažiti.

Za Mojanstrano so igrali: Skumavc, Zima 1, Lakota, Šilar 14, Tkalec 6, Čebulj 14, Volarič, Otović, Lesnjak 8, Hladnik 10, Urbas.

16.00 Jeklarna : Valj. deb. ploč; HV Bela : Vzdrevanje : Valjarna žice; Transport : SEO, TKR, NG
17.00 Valj. bl.-št. : Elektrode; Jeklovlek : Žičarna
17.30 HV Jesenice : Livarna

JESENIČANI GORENJSKI PRVAKI V BALINANJU

V enajstem kolu balinarskega prvenstva Gorenjske so se člani balinarskega kluba Jesenice srečali v povratnem dvoboju s Tržičani. V prvi igri so Jeseničani tesno zmagali s 13:12, v drugi pa prepričljivo s 13:2.

Jesenjske barve so zastopali: Franc Campa, Kristel Lihtinger, Stojan Švilgoj, Anton Tišov in Miran Uran.

S tem je tekmovalje v gorenjski ligi zaključeno. Jeseničani so po neuradnih podatkih z devetimi točkami prvi in so se tako uvrstili v republiško balinarsko ligo.

UGODNOST ZA LJUBITELJE TENISA IN PLAVANJA

Ljubitelji tenisa imajo možnost rekreacijskega igranja vsak dan od 7. do 19. ure v Mojanstrani. Cena igranja je 15 din za uro, prednost pa imajo rekreativci iz Železarne ob ponedeljkih.

Na igrišču športnega parka v Podmežaklju lahko igranje tenisa vsak dan po ceni 15 din za uro.

Obenem obveščamo vse ljubitelje plavanja, da je odprto kopališče v Ukovi, in sicer stane dnevna karta 20 din, poldnevna, ki velja od 14. dalje, pa le 10 din.

Izkaznice z obvezno fotografijo lahko dobite od četrtka dalje na sindikatu Železarne.

PRIČETEK TEKMOVANJA V MALEM NOGOMETU

V ponedeljek, 16. junija, se je na igrišču v Podmežaklju pričelo letošnje medobratno prvenstvo Železarne v malem nogometu. Za tekmovalje se je tokrat prijavilo 19 obratnih ekip, tekmovalje pa bo odigrano na ligaški način, kar pomeni, da se bo pomerila vsaka ekipa z vsako.

Tekmovalje bo sicer trajalo nekoliko več časa, vsaka ekipa pa bo na isti dan odigrala le eno samo srečanje, kar je za rekreativce veliko bolj primerno. Ekipa šteje sedem tekmovalcev plus tri rezervne igralce, ki se lahko menjaajo poljubno s predhodno prijavo sodniku. Čas igranja posameznih tekem bo 2 x 15 minut, igra pa se po pravilih NZS s tem, da nedovoljenega (ofsajd) položaja igralca ni, četudi je ta v vratarjevem prostoru. Izključeni igralci se v istem dvoboju ne more vrniti v igro, lahko pa po preteku časovne kazni vstopi v igro rezervni igralec. Igralec, ki bo izključen trikrat, je avtomatično izključen do konca tekmovalja. V slučaju izgrediv sodnik lahko prekine tekmo, primer pa razsaja disciplinska komisija. Protibo mora kapetan najaviti v zapisnik takoj po končani tekmi. Spisek igralcev velja le za eno tekmo in ga kapetan za naslednjo tekmo lahko v celoti zamenja. Aktivni igralci nimajo pravice nastopa, igralci pa nastopajo lahko le v copatah brez čepov in v športnih oblačilih. Zmaga se točkuje z dvema, neodločen izid pa z eno točko in poraz 0 točk.

Prvo in drugo kolo je bilo odigrano v ponedeljek, 16. in sredo, 18. junija. V naslednjih kolih pa se bodo pomerili:

III. KOLO – PETEK, 20. JUNIJA:
15.30 SD : Energetika; Vratni podb. : Plavž
16.00 Jeklarna : Valj. deb. ploč; HV Bela : Vzdrevanje : Valjarna žice; Transport : SEO, TKR, NG
17.00 Valj. bl.-št. : Elektrode; Jeklovlek : Žičarna
17.30 HV Jesenice : Livarna

IV. KOLO – PONEDELJEK, 23. JUNIJA:
15.30 RD : Vratni podb.; Valj. deb. pl. : SD
16.00 Plavž : HV Bela; Valj. žice : Jeklarna
16.30 Vzdrevanje : Transport; Elektrode : Profilarna
17.00 SEO, TKR, NG : Jeklovlek; Livarna : Valj. bl.-štekel
17.30 Žičarna : HV Jesenice

V. KOLO – SREDA, 25. JUNIJA:
15.30 Energetika : Valj. deb. pl.; HV Bela : RD
16.00 SD : Valj. žice; Transport : Plavž
16.30 Jeklarna : Elektrode; Jeklovlek : Vzdrevanje
17.00 Profilarna : Livarna; HV Jesenice : SEO, TKR, NG
17.30 Valj. bl.-št. : Žičarna

VI. KOLO – PETEK, 27. JUNIJA:
15.30 Vratni podb. : HV Bela; Valj. žice : Energetika
16.00 RD : Transport; Elektrode : SD
16.30 Plavž : Jeklovlek; Livarna : Jeklarna
17.00 Vzdrevanje : HV Jesenice; Žičarna : Profilarna
17.30 SEO, TKR, NG : Valj. bl.-št.

VII. KOLO – PONEDELJEK, 30. JUNIJA:
15.30 Valj. deb. pl. : Valj. žice; Transport : Vratni podb.
16.00 Energetika : Elektrode; Jeklovlek : RD
16.30 SD : Livarna; HV Jesenice : Plavž
17.00 Jeklarna : Žičarna; Valj. bl.-št. : Vzdrevanje
17.30 Profilarna : SEO, TKR, NG

REZULTATI I. KOLA:
Jeklarna : Str. delavnice 0:1; Profilarna : Energetika 0:2; Valj. bl.-št. : Valj. deb. pl. 1:1; HV Jesenice : Valj. žice 0:1; Jeklovlek : Elektrode 8:0; RD : Vzdrevanje 0:2; Vratni podboji : SEO-TKR-NG 1:2; HV Bela : Žičarna 0:3; Transport : Livarna 1:0.

ŽIVLJENJE NE MORE UMRETI

Pozna nočna ura. Strahovi prihajajo iz kotov osamljene sobe. Pojoča škata, le pojoča škata, nikjer nikogar, spomini... obraz.

Dan, kot vsak dan. Lep v svojem rojstvu, prekrasen v svoji svežini. Leto je že minilo, pa mi še sedaj ne da miru lepota in nedojemljivost tistega jutra, začetka dneva, ki se je končal na pol poti.

Ura je bila šele devet, ko sva z Mišom dosegla vrh »zajede«. Leni sva poležavala na vrhu Nad Sita glavo in se ozirala po prijateljih, ki so prav tako plezali v stenah okrog Vrščice: Kocina in Klemen v S-razu Male Mojstrove, Kozle in Marko v Hudčevem stebur. Dan je bil krasen, brez kopren, nama pa se ni dalo nikamor več. Pa tudi prijatelj iz S-razu sta se pridružila najinemu lenarjenju. Pomalicali smo, se nastavili soncu in se vsake toliko časa ozirli proti Prisojniku.

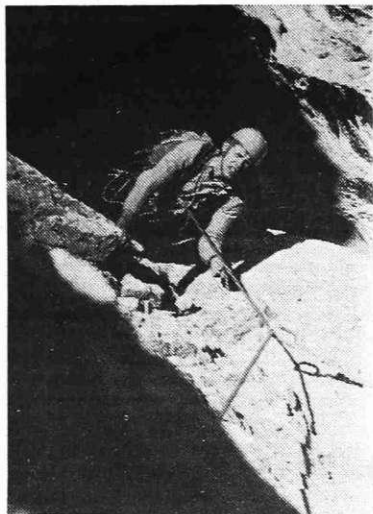
»Morda bosta potrebovala več časa, saj je že pristop dolg.« Skrbelo pa ni nikogar. Že maja smo se potrdili v stenah Kozjaka, Kozle smer pozna. Mare pa je sploh številka ena v našem odseku. Vsem po stazu mlajšim je predstavljal vzor, skorajda idol. Vedno tih in miren, rahlo nasmejan, smeri pa so kar padale pod njegovim zagonom. Precej težje smeri kot je Hudčev stebur.

Ko smo se naveličali lastne lenobe, smo se skobacali po Hansovi do gorskih reševalcev, ki so vadili v steni Male Mojstrove, nato pa skupaj z njimi proti Erjavčevi. Komaj smo odložili nahrbtnike, so že prihitali zbegani turisti z novico, da nekdo kliče na pomoč iz Prisojnika. Kar nekaj časa je trajalo, da smo se o tem prepričali in spoznali, od kod prihajajo kliči. Ključ je odnašal veter, tako da so jih slišali le na Solni glavi, potem pa je nekdo prinesel daljnogled in tudi sam sem si moral priznati, da je nekaj narobe, hudo narobe.

Akcija je stekla bliskovito. Zelena raketa, helikopter, priprava opreme. Reševalci so bili tu, nas niso potrebovali, saj je ob pomoči helikopterja zadostovala manjša ekipa. Ostalo nam je le čakanje, neskončno čakanje. Posledično smo pred kočo, vsak s svojim pivom, ki se nas ni in ni hotel prijeti. Počasi je v nas lezla najhujša slutnja.

Helikopter je pristal in pobral vodjo reševalne akcije, s katerim je obletel stebur. Ob vrnitvi so med nas padle besede, ki so nam zarezale srca. »Eden je mrtev, drugi očitno cel, dve »zuges« pod vrhom.« Rdeča čelada, črna čelada, rdeč anorak, moder pulover, nema uganjanja, gnus nad lastno nemočjo, nemožnostjo. Pomagati!

Ali je Kozle, ali je Marko? Ne ni Marko, ne ni Kozle, nobenega ne damo, morda je samo nezavesten, le omočen od padca. Nihče ni rekel, kako dolg je bil padec. Nihče ni vedel, da se takega padca ne da preživeti. Nemo smo opazovali reševalce, ki jih je helikopter vozil na vrh stebra. Medtem so prihili miličniki in skupaj z vodjo v koči osnovali štab akcije, ki je bil v direktni radijski zvezi z reševalci na stebur. Sedeli smo in poslušali prazno hreščenje sprejemnika. Nihče se ni več delal ravnodušnega, dovpti so izginili v teži slutnje, golega dejstva.

»Lojz se je spustil do Kozleta, z njim je OK« – prvo sporočilo, ničesar o Marku. Nisem vedel hotel poslušati, zbežal sem ven in prisedel k miličniku, ki se je prav tedaj odpravil v Kranjsko goro. In vendar nisem ubežal. Vzeli so mi upanje. Niti za nekaj ur mi ga niso pustili. Sprejemnik v avtu je posredoval tudi drugo sporočilo. Osemdesetmetrski padec, poplujeni klini...

»Ne, ni res, ni res, ni...« Še včeraj smo sedeli pred gimnazijo in se vsakdanje pomenkovali. Nobene slutnje, nobene črne misli ni bilo včeraj. Zakaj je današnji dan tako zarezal med nas? Zakaj je sonce spremenilo barvo? Zakaj so oblaki prekrili modro mladost? Mati narava, ti si Medaja, ti si »navadna kurbac«!

Obrazi so izginili, ostal je le tvoj – Marko. Ni te več in vendar si še tu. Še živiš med nami. Z nami si na sejah, z nami na treningih v »vrtcu«, z nami si bil v Afriki, z nami pojdeš na Lofote, vedno in povsod si z nami. Nikoli ne boš odšel iz naših src, tvoj obraz bo ostal v naših očeh. Tvoja slika, nasmeš, tvoj nemi vzor in svarilo so med nami.

Jani – AO Jesenice

JUNIJSKI HITROPOTEZNI TURNIR

V nedeljo, 15. junija, je bil v šahovski dvorani na Jesenicah redni mesečni hitropotezni turnir za mesec junij. Turnirja se je udeležilo dvajset igralcev, zmagal pa je Franci Ravnik pred Kosmačem, Laharnarjem, Lužnikom, Janom itd. Zanimivo je, da je na prvem turnirju, odkar je bilo izvoljeno novo vodstvo šahovskega društva Jesenice, zmagal prav sedanjí predsednik Franci Ravnik.

TK

PRVI JUGOSLOVANSKI PIONIRSKI POHOD »PO SLEDОВИH BITKE ZA RANJENCE«

Zveza organizacij za socialistično vzgojo in skrb o otrokih Bosne in Hercegovine, republiška konferenca Sarajevo, občinska konferenca Jablanica in občinska konferenca Prozor so organizirale prvi jugoslovanski pionirski pohod Po sledovih bitke za ranjence 11., 12. in 13. junija. Tega pohoda se nas je udeležilo tudi deset pionirjev iz osnovnih šol jeseniške občine in pedagog Matjaž Pogačnik, ki nas je vodil. Ta naša skupina je predstavljala socialistično republiko Slovenijo.

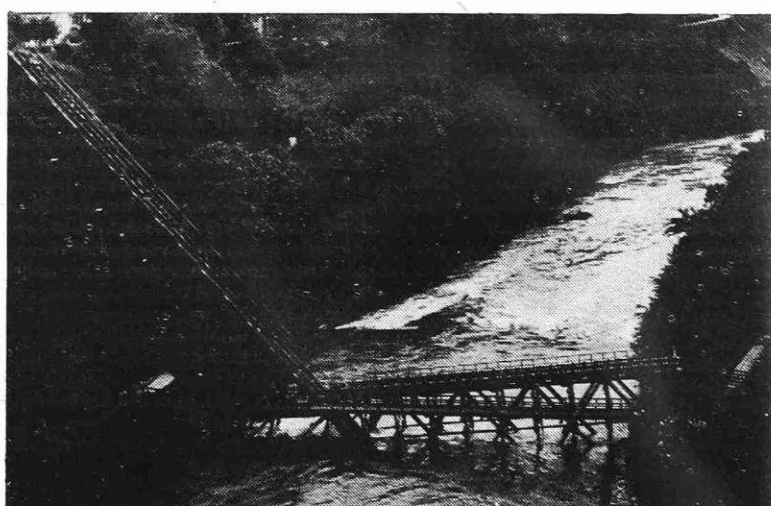
V torek, 10. junija, smo se z vlakom odpeljali do Ljubljane, tam pa presedli na vlak za Bosno. Vozili smo se vso noč in šele jutraj ob 9. uri smo prispeli v Spodnjo Jablanico. V Jablanici smo tri ure in pol čakali na avtobus. Ta čas smo porabili za ogled podrtega mostu čez Neretvo in za ogled muzeja bitke na Neretvi. Videli smo slike, dokumente, orožje: pištole, puške, brzostrelke, lahke mitraljeze, težke mitraljeze, puškomitraljeze in topove. Zvedeli smo, da bodo pred muzej pripeljali še tank in letalo. Po ogledu muzeja smo se z avtobusom odpeljali na domove. Gostitelji so nam nato razkazali mesto. Peljali so nas tudi na grobišče partizanov, ki so padli, ko so se borili za Prozor. Prenočili smo pri pionirjih v Prozoru. Bili so nadvse gostoljubni.

Naslednje jutro smo formirali odred Bratstvo in enotnost, v katerem so bili še pionirji vseh ostalih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin. Odšli smo na Makljen. Hodili smo dobro uro. Na vrhu Makljenja je večičasten spomenik, ki je viden daleč naokoli. Tam smo imeli tudi proslavo. Po proslavi smo dobili partizansko kosilo in se nato z avtobusom odpeljali na Ramsko

jezero in na Ščit v samostan svete Marije. Tam je bil med vojno tovariš Tito – prvič junija 1942 in drugič februarja 1943. leta. Od tu je dal tovariš Tito znan ukaz: »Prozor nočas mora pasti«. Tudi vsi udeleženci smo dobili bele majice z rdečim napisom »Prozor nočas mora pasti – Tito, Prozor '80«.

Udeleženci prvega jugoslovanskega pionirskega pohoda iz jeseniške občine. Na sliki manjka avtor fotografije Klemen Gričar.

Porušeni most na Neretvi (Foto K. Gričar)

pelj, igrali in plesali. Tako je minil zadnji dan bivanja v Prozoru.

Zjutraj smo se z avtobusom odpeljali v Jablanico. Tam smo spet obiskali muzej bitke na Neretvi in videli film o otvoritvi muzeja. Muzej je namreč odprl pokojni predsednik Tito. Ogledali smo si tudi razstavo slovenskega slikarja Ljuba Ravnikarja z naslovom Po sledovih IV. in V. ofenzive. Po ogledu razstave smo imeli proslavo Cvet za človekoljubje. Najprej smo zapeli pesem Druže Tito, mi ti se kunemo, nato je folklorna skupina zapela in zaplesala venec partizanskih pesmi. Z enominutnim molkom smo počastili spomin na našega ljubljene maršala Tita. Na proslavi je govoril tovariš Vlado Šegrt. Posebno je poudaril, da se moramo skupno boriti za še

lepšo bodočnost. Po proslavi smo plesali kolo.

V bližini je gorel večni ogenj v spomin žrtvam bitke na Neretvi. V kamen so vtisnjene besede: »Ranjene ne smijemo ostaviti – Tito«. Z enominutnim molkom smo počastili spomin na padle, nato pa smo odšli do reke Neretve in vanjo spustili rdeče nageljne kot simbol na tiste dni, ko je bila Neretva rdeča od krvi partizanov. Za tem smo imeli skupno kosilo in zaključek pohoda.

Z avtobusi smo se odpeljali do Jablanice, od tam pa z vlakom domov. Ker je bil to prvi pohod pionirjev Po sledovih bitke za ranjence, sem zelo ponosen, da sem se ga udeležil. Pestrih dni in prisrčnega sprejema domačinov pa ne bom nikoli pozabil. Klemen Gričar